

BACHELOROPPGAVE

Gode offentlige uterom

En evaluering av offentlige uterom i Havneparken i Sandnes.

Good public outdoor spaces

An evaluation of outdoor spaces in Havneparken in Sandnes.

Ida Sofie Søybye

Sofie Hapnes von Schack

Landmåling og eiendomsdesign

Institutt for byggfag

Ane Margrethe Lyng

22.05.2023

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Denne bacheloroppgaven markerer slutten av bachelorstudiet Landmåling og eiendomsdesign ved Høgskulen på Vestlandet i Bergen. Oppgaven tilsvarer 20 studiepoeng, og arbeidet med oppgaven startet i november 2022, og avsluttes i mai 2023.

Arbeidet med oppgaven har vært spennende og lærerikt, men også krevende. Samarbeidet på gruppen har også vist seg å fungere godt, og vi er stolte av sluttresultatet. Oppgavens hensikt er ikke å fornærme eller kritisere planleggere, arkitekter eller utbyggere, men håper at oppgaven skaper engasjement rundt utforming av offentlige uteområder.

Først og fremst ønsker vi å takke vår veileder Ane Margrethe Lyng for god og jevn oppfølging gjennom hele semesteret. Ikke minst for det store engasjementet til oppgavens tema og den faglige kompetanse hun har tilført oss.

En stor takk til ekstern veileder fra Solon Eiendom som foreslo oppgavens planområde, Havneparken og var engasjert til å diskutere ulike problemstillinger med oss, og ikke minst gi oss innsikt i dokumenter og annen informasjon for å besvare problemstillingen.

Vi vil også takke jurymedlemmet og arkitekten som stilte til intervju. Takk for at dere har delt deres synspunkter og kunnskap.

God lesing!

Sammendrag

Temaet for studien er gode offentlige uterom i den nye bydelen; Havneparken i Sandnes. Studien tar for seg Havneparkens offentlige uterom og presenterer og drøfter fremtidsplanene for disse. Det er planlagt 8 nye offentlig uterom i Havneparken der alle har forskjellige formål og tiltenkt bruk.

Planområdet ligger svært sentralt i Sandnes by, og er trukket frem som et viktig område for modernisering og videreutvikling av byen. Planen ble valgt ut som vinnerforslaget i en konkurranse for konseptløsning av Havneparken i 2014. En av grunnene for at nettopp dette forslaget vant var at det i større grad tilrettela for bylivet, og livet mellom bygningene.

For å få en bedre innsikt i konkurranseforslaget, ble det gjennomført to intervjuer av arkitekten og jurymedlemmet. Innhentede dokumenter og litteratur har gjort at vi kan se en sammenheng mellom Havneparkens nye uterom, og om området opprettholder de anbefalingene teorien bygger på.

Studiet tar for seg analyser, illustrasjoner og andre saksdokumenter med mål om å forstå og forutsi Havneparken sin fremtid. Sentrale temaer som har blitt vektlagt i oppgaven er sol- og støyforhold, sosiale aktiviteter, trygghet og bruken av gatene.

Ut fra analysene som er gjort over området, og med grunnlag i teorien, har oppgaven forsøkt å drøfte alle uterommene hver for seg, og til slutt Havneparken som en helhet. Bekymringene som stilles til Havneparken er om sol- og støyforholdene vil redusere bruken av område, og om gatene vil være nok befolket i løpet av døgnet til å innby til aktivitet.

Imidlertid konkluderer resultatene med at Havneparken som helhet vil bli vellykket med flere gode offentlige uterom, i tråd med illustrasjoner og designstrategien.

Abstract

The topic of the study is good public outdoor spaces in the new district; Havneparken in Sandnes. The study covers Havneparkens' public spaces and presents and discusses the future plans for these spaces. There are planned eight new public spaces in Havneparken, where all of them have different purposes and designated uses.

The planned area is located central in Sandnes city, and was pointed out as an important area for modernization and further development of the city. The plan was chosen as the winning suggestion in a competition for conceptual design of Havneparken in 2014. One of the reasons the suggestion won, was that it to a greater extent facilitated for urban life, and the life between the buildings.

To get a greater understanding of the competition proposal, there was conducted two interviews, an architect and a jury member. The collected documents and literature have made us aware of the resemblance of Havneparkens' new outdoor spaces, and if the area upholds the recommendations the theory is based on.

The study examines analyses, illustrations and other case documents with the goal of understanding and try to predict Havneparken's future. Central topics used in the study is sun- and noise conditions, social activities, safety and the use of the streets.

Based on the analysis conducted over the area, and the theory collected, the study tries to discuss all of the outdoor rooms for themselves, and in the end Havneparken as a whole. The concerns raised regarding Havneparken are if the sun- and noise conditions will reduce the use of the area, and whether the streets will be sufficiently inhabited to promote activity. The results conclude that Havneparken as a whole will be successful with multiple good public outdoor spaces, in accordance with illustrations and the designstrategy.

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	ii
Abstract	iii
1. Innledning	1
1.1 Formålet med oppgaven	1
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	2
1.3 Oppgavens avgrensning.....	2
1.4 Oppbygging av oppgaven	3
2. Teori	4
2.1 Offentlige uterom	4
2.2 Uterom i lovverk og planer	11
2.3 Reguleringsplan.....	15
3. Metode	16
3.1 Litteraturstudier.....	16
3.2 Dokumentstudier	17
3.3 Befaring	18
3.4 Kvalitative intervjuer	18
3.4.1 Intervjuobjektene.....	19
3.4.2 Intervjuguide	19
3.4.3 Gjennomføring av intervjuene.....	20
3.4.4 Transkribering.....	20
3.5 Romlige Analyser.....	21
3.5.1 2-steps analyse	21
3.5.2 Gateprofiler	22
3.5.3 Mikro skala-analysen.....	23
4. Havneparken	25
4.1 Konkurransen, planprosess og den endelige planen.....	27
4.2 Havneparkens offentlig uterom.....	33
4.2.1 Sjøengen	35
4.2.2 Sportsplassen	36
4.2.3 Bydelstorget	39
4.2.4 Havnepromenaden.....	40
4.2.5 Lekeplassen	41
4.2.5 Sjøbadet	42

4.2.6 Sjøhagen	43
4.2.7 Sjøplassen	43
4.3 Aktive fasader	44
4.4 Sol og skygge.....	45
4.5 Støyrapport	46
5. Romlige analyser	48
5.1 2-steps analyse.....	48
5.2 Gateprofiler	49
5.3 Mikro skala	50
6. Intervjuene	52
7. Hva er Havneparken sitt bidrag til de offentlige rom?	57
7.1 Havneparkens uterom.....	58
7.1.1 Sjøengen	58
7.1.2 Sportsplassen	62
7.1.3 Bydelstorget	65
7.1.4 Havnepromenaden.....	68
7.1.5 Lekeplassen	70
7.1.6 Sjøhagen	72
7.1.7 Sjøbadet og Sjøplassen.....	73
7.2 Havneparken som en helhet	75
7.2.1 Gatennettet	75
7.2.2 Byromsnettverk og analysene.....	76
7.2.3 Havneparkens uterom som en helhet	78
8. Konklusjon	82
9. Kildeliste	84
9.1 Lover	84
9.2 Litteraturliste:	84
9.3 Aviser og tidsskrift	88
9.4 Plandokument	90
9.5 Figurliste	91
10. Vedlegg	94
Vedlegg 1: Intervjuguide	94

1. Innledning

Motivasjonen for å studere offentlige uterom i fortetningsområder kommer av vår interesse av fortetningspolitikken. Dette er vår bakgrunn for å studere de nye offentlige uterommene i Havneparken. I dagens stadig mer urbaniserte samfunn er de offentlige uterommene avgjørende for trivsel og livskvalitet i byområder. Byer og tettsteder gjennomgår kontinuerlig utvikling og det har lenge vært et stort fokus på å fortette byene, for å redusere areal- og transportbehovet. Målet med fortetningspolitikken er å oppmuntre til økt boligbygging i byområdene, og dette har ført til en rekordhøy boligbygging i byområder (Schmidt, 2009, s.8). Imdlertidig har det blitt påpekt i studier at uterommene i byene ikke har fått tilstrekkelig oppmerksomhet, og at flere uterom er for dårlige (Schmidt, 2008, s.4).

Sandnes er en hurtig voksende by på Vestlandet og har lenge vært en bilbasert by, som bærer preg av byspredning. Utviklingen av bysentrum har lenge stått stille, men byen har de siste årene opplevd betydelig utvikling (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2022). Dette fører også til et større behov for gode offentlige uterom der innbyggere og besøkende kan oppholde seg, utføre aktiviteter som lek og rekreasjon, i tillegg tilrettelegge sentrum slik at det sikrer aktivitet gjennom hele døgnet (Sandnes kommune, 2019).

Havneparken i Sandnes er et transformasjonsområde sentralt i byen, og skal bidra til å gjøre Sandnes om til en mer attraktiv by med flere nye offentlige uterom. Med sin beliggenhet langs sjøkanten og sin unike plassering i kort avstand fra sentrum har Havneparken sine offentlige uterom et godt utgangspunkt og kan bli en viktig og attraktiv destinasjon.

1.1 Formålet med oppgaven

Formålet med oppgaven er å undersøke Havneparkens potensial som en sentral bidragsyter til byens offentlige rom.

Gjennom å analysere planer og illustrasjoner med relevante teoretiske perspektiver vil vi kunne etablere et solid fundament for å vurdere om Havneparken vil kunne bidra til å skape vellykkede offentlige uterom til byen.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Med bakgrunn av formålet har vi utarbeidet følgende problemstilling:

“Hva er gode offentlige uterom, og hva er Havneparken sitt bidrag til de offentlige rom?”

For å hjelpe til med å svare på problemstillingen har vi utarbeidet følgende forskningsspørsmål:

1. *Hvordan stiller Havneparken seg til anbefalinger om offentlige uterom?*
2. *Vil Havneparkens offentlige uterom være et godt bidrag til Sandnes sentrum?*

1.3 Oppgavens avgrensning

Oppgavens avgrensning er Havneparkens midtre del. En områderegulering utarbeidet av Spacegroup og Solon Eiendom. Vi ser også på planområdets beliggenhet og sammenheng med Sandnes sentrum.

I oppgaven skal vi ta utgangspunkt i dokumenter og illustrasjoner, området er ikke ferdigstilt og vi kan derfor ikke evaluere det ferdige prosjektet.

Figur 1, viser områdets avgrensning, egenprodusert. Flyfoto fra: Norge i bilder.

1.4 Oppbygging av oppgaven

Kapittel 1 - Innledning

I det første kapittelet blir leseren introdusert for studien. Her blir formål, problemstilling og oppgavens avgrensning forklart.

Kapittel 2 - Teori

I dette kapittelet vil den teoretiske grunnmuren som bacheloroppgaven baserer seg på presenteres. Her blir resultatene etter litteraturstudiet presentert. Teorikapittelet er delt opp i tre, hvor første delen viser til relevant teori som forklarer hva et godt offentlig uterom er, og består av. Den neste delen gir en oversikt over krav fra lovverk og overordnede planer som stilles til offentlig uterom. Avslutningsvis vil vi gå gjennom ulike dokumenter som er brukt i denne oppgaven og deres gyldighet.

Kapittel 3- Metode

I dette kapittelet forklares valg av metoder for å besvare problemstillingen. I oppgaven har vi brukt litteratur og dokumenter som grunnlag for oppgaven. Intervju og befaring er brukt for å få en dypere forståelse av oppgavens planområde, og var nødvendig for å svare på oppgaven. I tillegg er det brukt romlige analyser for å avklare ulike utfordringer i området.

Kapittel 4 - Havneparken

Dette kapittelet er to- delt. Her forklares planområdets aktualitet. De offentlige uterommene er presentert ut fra saksdokumenter som hører til plansaken. Her blir resultatene etter dokumentstudiet presentert.

Kapittel 5 - Romlige analyser

I dette kapittelet blir resultatene fra de romlige analysene, 2-steg, Gateprofil og Mikro skala analysen presentert.

Kapittel 6 - Intervju

Dette kapittelet tar for seg intervjuene. Vi vil her presentere de mest relevante og viktigste svarene som kom ut fra disse intervjuene.

Kapittel 7 - Hva er Havneparken sitt bidrag til de offentlig rom?

Dette kapittelet tar for seg alle resultatene vi har samlet gjennom oppgaven og forsøker å anvende disse til å svare på problemstillingen og tilhørende forskningsspørsmål. Vi tar først for oss hvert enkelt uterom, for så å evaluere Havneparken som en helhet.

Kapittel 8 - Konklusjon

I dette kapittelet konkluderer vi ut ifra resultatene fra studiet, og knytter dette opp mot teorien.

2. Teori

Dette kapittelet skal gi en oversikt over relevant kunnskap til vårt forskningsprosjekt. I den første delen av kapittelet vil vi fremheve hva relevant teori sier om offentlig uterom, og hvilke anbefalinger som er stilt til disse. Den neste delen skal gi en oversikt over hvilke krav lovverk og overordnede planer stiller til offentlige uterom. Avslutningsvis vil vi gå gjennom ulike dokumenter som er brukt i denne oppgaven.

2.1 Offentlige uterom

Uterom kan i sin enkelhet defineres som en fellesbetegnelse for forskjellige dannelser for rom utendørs (Gunnarsjaa, 2021). Eller et areal i en by som ikke er bebygd (Asplan Viak & Spacescape, 2016, s.18). Disse uterommene kan deles inn i underkategorier etter eierskap, offentlig, felles og private uterom.

Offentlig uterom er rom som er offentlig tilgjengelig og tilrettelagt for menneskelig aktivitet, og som innbyr til offentlig bruk (Asplan Viak & Spacescape, 2016, s.18). Det innebærer også den delen av den blågrønne strukturen som er innenfor byen eller tettstedet som er opparbeidet og tilgjengelig for allmennheten (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s. 11). Felles uterom er uterom *“som tilhører en avgrenset gruppe f.eks. beboere rundt en bakgård”* (Asplan viak & Spacescape, 2016. s.18). Privat uterom er gjerne ikke offentlig tilgjengelig. De ligger i tilknytning til privat eiendom og bærer preg av å være privat eie gjennom innramming, møblering og opparbeiding (Asplan Viak & Spacescape, 2016, s.18).

Byboligen, boligen i byen, inngår i et bymønster, den har høy tetthet og gjerne små uteområder. Dermed er det naturlig for slike byboliger at offentlig uterom og infrastruktur, blir en del av denne boligens rekreasjonsarealer (Isdahl, 2007, s. 20).

De offentlige uterommene fungerer som møteplasser for befolkningen, både til hverdag og fest. De fremmer samhold, byliv og aktivitet og fungerer som befolkningens lufterom, et sted for rekreasjon (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.6). Et offentlig uterom kan være «harde plasser» som hovedsakelig er dekket av asfalt, stein eller betong. Dette kan for eksempel være et torg, plass, allmenning eller en gate. De «harde plassene» har ofte noen elementer av blågrønne strukturer som vann og trær. Slike harde plasser innbyr til handel, representasjon og sosiale møter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.14). Vi har også de «myke områdene» som kan invitere til rekreasjon og ro, men også lek og som sosiale møteplasser. Dette kan for eksempel være en park, et grøntområde eller skog. Her er det vegetasjonen som dominerer uteområde (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.15). De offentlige uterommene spiller dermed en viktig rolle i en by, men de krever også god utforming og plassering for å bli brukt. Det finnes flere eksempler på kommuner som har investert i å anlegge nye uterom, men hvor de fremdeles står tomme (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.10). Dette kan det være flere årsaker til, men det er noen faktorer som gjør at offentlig uterom blir attraktive for folk. De bør blant annet helst være i daglig bruk, ligge i gangavstand, og være lett tilgjengelig med trygge forbindelser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.6).

Offentlige uterom bør ha tilstrekkelig med sol og lys, og beskyttelse fra vær og vind. Slik at det oppleves klimatisk behagelig å være der (Asplan Viak & Spacescape, 2016, s.11). *“I vårt klima er solinnstråling og le mot vind og trekk de viktigste forutsetningene for at utearealene blir brukt til lek og opphold”* (Guttu, 2008, s. 19).

Fravær av støy er også viktig. *“Støy er lyder vi har lært å ignorere”* (Oslo kommune, 2012, s. 12). Høyt støynivå er ubehagelig og kan også være helsefarlig. Eksponering for støy over kort eller lang tid kan føre til helseproblemer slik som stress, irritasjon, svekket livskvalitet og til og med økt risiko for hjerte- og karsykdommer (Oslo kommune, 2012, s. 4). Norges støyforening anbefaler at støy utendørs i områder med blandet bolig og næringsvirksomhet ikke skal overstige 65 desibel. Statlige retningslinjer sier at støynivået ikke bør overstige 55 desibel i byparker og friområder i tettbygde strøk (Oslo kommune, 2012, s. 12).

Offentlige rom bør ha flere ulike funksjoner og ulik verdi. Verdiene kan være økologiske, estetiske og økonomiske, men først og fremst er det viktig at de har en sosial verdi. De sosiale verdiene, altså bruksverdien, kan være koblet til lek, folkeliv og promenering. Ulike verdier får rom til å samvirke. En lekeplass nær en kafe, gjør dette uterommet mer attraktivt fordi både foreldre og barn har forutsetninger for å trives der (Asplan Viak & Spacescape, 2016, s.92). Gehl mener at funksjoner må samles og ikke spres rundt i byen. Han legger vekt på at når aktiviteter og mennesker samles får de muligheter for å stimulere hverandre. Deltagere av en situasjon får mulighet for å delta og oppleve andre situasjoner (Gehl, 2007, s.77).

Sosiale aktiviteter forekommer av seg selv som en direkte konsekvens når mennesker oppholder og beveger seg i samme rom (Gehl, 2007, s. 10). Det finnes fem primære nødvendigheter man ønsker å få oppfylt når man besøker et offentlig uterom. "Comfort" eller komfort, "relaxation", avslapping, "passiv engagement", passiv interaksjon, "active engagement", aktiv interaksjon og "discovery" eller oppdagelser. Hvorav passiv interaksjon går ut på at man skal ha et møte/en opplevelse med omgivelsene uten å være aktivt involvert. En måte til å ha et slikt møte med omgivelsene er å se på folk. Se folk komme, og gå forbi. Det som trekker folk, er nettopp andre folk, og aktiviteten som følger med dem. Et annet punkt som trekker folk til et offentlig område er aktiv interaksjon, som kan sees på som en annen mer direkte måte å ha en opplevelse i uterommet. Mens andre er fornøyd med å se folk, har andre et større behov for å ha et mer personlig og direkte møte med omgivelsene. De ønsker gjerne å komme i kontakt med andre i rommet for å slå av en prat (Carmona et al., 2010, s. 209). Det samme mener Gehl, han mener en viktig verdi i et uterom er nettopp muligheten til å se og høre andre mennesker. Folk liker å iaktta andre og aktiviteten rundt andre mennesker skaper mer aktivitet. Ny aktivitet oppstår av begivenheter, som allerede er i gang. I byer tiltrekkes mennesker av hvor andre mennesker er og oppholder seg (Gehl, 2007, s.21). Gode og vellykkede uterom bør dermed være et rom som gjør det mulig og naturlig å komme i kontakt med mennesker ettersom brukeren ønsker det, men som også åpner opp for muligheten til å distansere seg og kunne sitte for seg selv (Carmona et al., 2010, s. 211).

Et godt uterom er inkluderende. *"Universell utforming er en langsiktig nasjonal strategi som skal bidra til å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle og forhindre diskriminering"* (Husbanken & Universell utforming AS, 2017, s.39). Universell utforming av fysiske omgivelser går ut på

å designe for alle mennesker, uavhengig av funksjonsnivå, kjønn, alder eller andre faktorer som kan påvirke tilgjengeligheten (Lid, I, M, 2021). Dette for å gjøre det fysiske miljøet tilgjengelig og inkluderende, som igjen gjør livet til mange mennesker lettere. Universell utforming handler ikke bare om å tilrettelegge for mennesker med medfødte varige funksjonsnedsettelse, men også eldre, svaksynte, en barnevogn eller en person på krykker (Husbanken & Universell utforming AS, 2017, s.39).

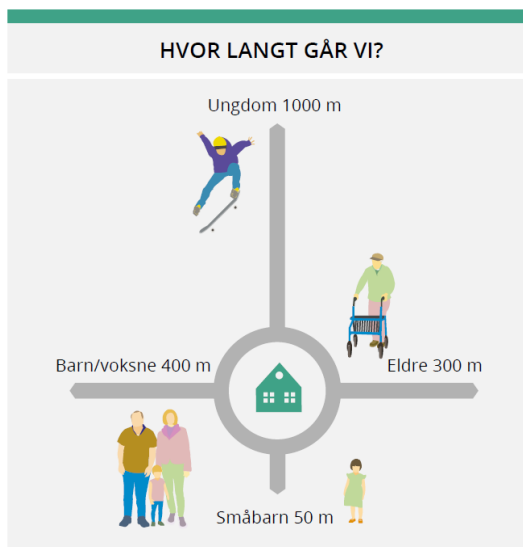
Vår opplevelse av uterommene kommer til dels an på grønn møblering og vegetasjon. Grønne, eller myke overflater stimulerer til en annen type aktivitet enn harde overflater. Grønne overflater er mer tilpasset barns lek, samtidig som det har flere miljømessige fordeler; bekjemping av luftforurensning, fordrøyning av vann og det bidrar til opprettholdelse av biologisk mangfold (Asplan Viak & Spacescape, 2016, s.174). Vegetasjonen i et rom kan gi kvaliteter og opplevelser, det kan fungere som skjerming for vær og vind (Husbanken & Universell utforming AS, 2017, s.30). Asplan viak og Spacescapes (2016, s. 177) anbefaler etter deres studier at uterommene i forbindelse med boligprosjekt bør ha grønne overflater eller vegetasjonsdekket overflate på minst 25% av den totale tomten. Dette vil ifølge dem "sikre økosystemtjenester og mulighetene for å skape et grønt livsmiljø".

Isdahl (2007) peker på at barns areal i byene er under press. Derfor er det viktig å tilrettelegge og være bevisste på barns lekearealer i et byrom. Lekeområdene burde først og fremst være tilrettelagt for barn i ulike aldre, men også fungere som et sted for voksne. Ettersom de minste barna trenger overvåking under lek, er det fint å tilrettelegge for ulike sittegrupper og uteservering. I tillegg til å tilrettelegge for ulike aldre, er det også viktig å ta hensyn til aktiviteter både for gutter og jenter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s. 26). Lekeplasser burde også ligge innen 50 meter fra boligen, men større lekeplasser kan ligge mellom 150 - 500 meter fra boligen (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.33).

Det er viktig at folk som bor, oppholder og beveger seg i byer føler seg trygge til alle døgnetstider. Det er spesielt reiseveien som er viktig for den hverdagslige opplevelsen av byen, man ønsker å bevege seg på strekninger som oppleves trygge, såkalte "trygge ruter". Disse rutene og områdene bør ha god belysning og beskjærte busker og hekker for å få færre steder hvor man kan gjemme seg bort (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.28). Studier viser at flere grupper mennesker ønsker seg gode belyste områder. Ifølge Kommunal- og

distriktsdepartementet (2016, s.39) er det mange eldre som slutter å gå ut og som ikke deltar på sosiale aktiviteter ute når det blir mørkt. Dette grunnet at det kan være vanskelig å se hvor man går, og de er redde for å ikke få hjelp om de har behov for det. Barn og unge ønsker god belysning så de ser ansiktet til de de møter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.39). Det aller tryggeste er andre menneskers nærvær. Jacobs (1961, s. 108) understreker akkurat dette. Det er primært innbyggerne selv som ubevisst patruljerer byrommene, selv om politiet også er nødvendig. En by som blir mye brukt, blir sett på som en trygg by. Mens en forlatt by vil bli sett på som en utrygg by. Men hva med en by eller gate som kun blir brukt noen timer av døgnet? Ifølge Jacobs er “eyes on the street” eller øyne på gaten en viktig del i et trygt byliv. Det handler om at naturlig og sosial overvåkning kan være med på å skape trygghet i en gate. Om vinduer og innganger ligger i første etasje og er vendt mot gaten, vil dette beskrives som en “aktiv fasade”. Dette gjør at forgjengeren føler seg sett som fører til en følelse av trygghet (Jacobs, 1961, s.108).

Når en planlegger et nytt byrom er det også viktig å tenke på avstanden til ulike målpunkt slik som jobb, forretninger og sosiale aktiviteter. Forskning viser at når reiseavstanden er under 1 km, velger folk å bevege seg til fots. 1 kilometer tilsvarer ca. 10 minutters gange til fots. Om avstanden blir lengre velger folk oftere bil. Avstanden folk orker å gå er også ulikt fra ulike aldersgrupper. For barn og eldre kan for eksempel avstanden de tilbakelegger være kortere enn 1 km (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.30). Figuren under er hentet fra Byrom - en idehåndbok fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2016) som illustrerer hvor langt de ulike aldersgruppene går fra egen bolig (figur 2).

Figur 2, viser gangavstand for ulike aldere. Hentet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.30.

Fasader og materialer

Fasade og utforming av bygninger kan ha en betydelig innvirkning på opplevelsen av uteområder. I følge Van Nes undersøkte Jan Gehl samspillet mellom bygninger og gater. Gehl fremhever betydningen av bygningers første etasje, da dette er stedet der en bygning og en gate møtes. Utformingen av fasadene påvirkes av menneskers daglige bruk og plassering. Dermed spiller bygningens formål en viktig rolle i utformingen av fasaden. I det offentlige rommet konkluderer Gehl med at åpne fasader med store vinduer, kan føre til økt aktivitet i gaten. Dette gjelder spesielt områder hvor det er næring eller tjenester på gateplan. Mer lukkede fasader vil derimot gi mindre aktivitet. Gehl påpeker også at høy menneskelig aktivitet ikke alltid resulterer i god urban kvalitet (Van nes & Yamu, 2021, s. 20).

Forholdet mellom det private og det offentlige endrer seg også avhengig av hvor man befinner seg. I områder nært sentrum ønsker innbyggerne å være en del av det urbane bylivet. I sentrumsområdene involverer mennesker seg mer i gatelivet, og beboerne vil ha en mer sosial tilnærming i disse områdene. Beboerne liker blant annet å ha vinduene åpne for å følge med på hva som skjer på gaten og for å bidra til et mer urbant liv for forbipasserende. (Van nes & Yamu, 2021, s. 20).

For å utvikle attraktive byer og steder er det også viktig å ha gode kvalitetssikre materialer. Det er viktig at man benytter seg av materialer som tåler å eldes over tid, er robuste og passer inn i byrommet. Dette gjelder møblering, bygulvet, belysning og vegetasjon. Sammen med materialer som tåler bruk, skal det også se estetisk pent ut ettersom det påvirker

kvalitetsopplevelsen i byrommet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s. 40)

Ulike materialer som blir brukt i et byrom avhenger av bruken i byrommet. Det brukes ulike typer materialer i forskjellige byrom, men noe man ser går igjen er for eksempel stein, treverk eller gress som bygulv, og plastdekket eller bark som dekke til lekeplass. Her kritiseres blant annet plastdekket som dekke på lekeplasser. Naturvernforbundet mener at gummi-asfalt burde forbys på lekeplasser. Dette grunnet at plastdelene er laget av opphøgde bildekk som inneholder flere farlige miljøgifter. Da plastdekket blir ødelagt eller får hull på seg vil de små plastbitene spre seg utover naturen og videreføre de farlige miljøgiftene (Edwardsen, 2022).

Samtidig bruker barn lekeområder på andre måter enn voksne. De både ligger, sitter og ruller seg på underlaget, og det er kort vei fra hånd til munn (Naturvernforbundet, 2022)

Naturvernforbundet anbefaler at fallunderlaget heller burde være av gress, bark og andre naturlige materialer (Naturvernforbundet, 2022). I en undersøkelse gjort av forskere ved OsloMet svarte over 96% av barna at de foretrakk is, snø, vann og andre naturmaterialer enn plastdekker (Vik et al., 2019). Selv om plastdekket trenger mindre vedlikehold enn gress, sand og andre naturmaterialer, må man se på barnas behov for lek ovenfor vedlikeholdsplikten.

Byrom og byromsnettverk

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2016, s.22) definerer fem kriterier for å oppnå et godt byromsnettverk. Brukbarhet, nærhet, sammenkobling, kvalitet og bynatur.

Brukbarhet, i forbindelse med mennesker, handler om å ha attraktive funksjoner i byrommene som gjør byromsnettverket attraktivt å bruke. Nærhet handler om avstander, og tilgangen til forskjellige typer byrom i nettverket, mens sammenkobling, handler om gode forbindelser i nettverket for god og logisk mobilitet. Kvalitet går ut på stedskvaliteter, den fysiske utformingen av byrom og kvaliteten av denne. Bynatur handler om å få inn blågrønne strukturer i byen, urbant friluftsliv og klimatilpasning.

En utfordring i byer er boligprosjekters manglende tilknytning til byen. Med dette menes den bitvise prosjektbasert utviklingen, hvor sømmene mellom prosjekter og eksisterende bebyggelse ikke ivaretas (Schmidt, 2009, s.12). Eksempler på dette kan være dårlige gjennomgående trase løsninger, forskjellig bebyggelsesstruktur og sammenklemte restarealer som kommer av denne utviklingen.

Byrom er mellomrommene, eller åpne plasser i den urbane, tette byen. De avgrenses gjerne av bygg og andre naturlige barrierer i terrenget. Begrepet omfavner også grønnstruktur slik som parker og naturområder. Begrepet er nærmest synonymt med offentlige uterom, som man gjerne ville brukt i mindre tettsteder (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.11).

Daglig bruk av byrom er som nevnt tidligere avhengig av at de er i *“gangavstand og lett tilgjengelig med trygge forbindelser og uten barrierer”* (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.6). Å skape forbindelser mellom byrom, er viktig for mobiliteten i byen. Gode omgivelser styrker menneskets lyst til å bevege seg rundt til fots (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.6). Gode byer er avhengige av gode forbindelser mellom byrommene, såkalt byromsnettverk. Byromsnettverk er infrastrukturen i byen som brukes av innbyggere til å bevege seg til målpunkter i hverdagen, slik som butikk og skole. Dette innebærer gater, plasser, parker, blågrønne områder, og gang- og sykkelforbindelser. For et vellykket nettverk må disse samhandle med hverandre, på tross av ulik karakter på strekningene (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.11).

2.2 Uterom i lovverk og planer

I dette kapittelet skal det gjøres rede for regler og føringer på både nasjonalt og lokalt nivå når det gjelder utforming av uteområder.

Plan- og bygningsloven

En av de viktigste lovene når det gjelder regulering og utforming av utearealer i Norge er plan- og bygningsloven (heretter kalt PBL). PBL er loven som regulerer all planlegging og byggesaksbehandling i Norge. Loven inneholder en plandel og en byggesaksdel der plandelen har regler for statlige arealplaner, regionale planer, kommuneplaner og reguleringsplaner. Det er dermed PBL som legger føringer for kravene kommunen kan stille til offentlige uterom (PBL, 2008). Direktoratet for byggkvalitet har gjennom byggeteknisk forskrift (TEK17) utdypet kravene fra PBL. Gjennom kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner kan da kommunen fastsette areal- og kvalitetskrav til uteområdene gjennom planbestemmelser i plan- og bygningsloven §§11-9 nr. 5 og 12-7 nr 4 (PBL, 2008, §§ 11-9 og 12-7).

Byggeteknisk forskrift

Byggeteknisk forskrift (TEK 17) definerer uteoppholdsarealer som “de delene av tomten som er egnet til formålet og som ikke er bebygd eller avsatt til kjøring og parkering” (Direktoratet for byggkvalitet, 2019) TEK17 stiller strenge krav til utforming av offentlige uteområder som for eksempel gater, lekeplasser, parker og torg. Kravene sikrer blant annet at uterommene er tilgjengelig for alle slik at de kan bli brukt på en sikker og trygg måte. Dette inkluderer krav til universell utforming i uteområdene som tar hensyn til mennesker med ulike behov og utfordringer. For å tilrettelegge for universell utforming har TEK17 kommet med føringer om at det skal være tilstrekkelig med plass på gangveier og adkomstveier. Dette gjør det lettere for rullestolbrukere, synshemmede og hørselshemmede å leve som normalt i hverdagen uten å måtte trenge hjelp (Direktoratet for byggkvalitet, 2019)

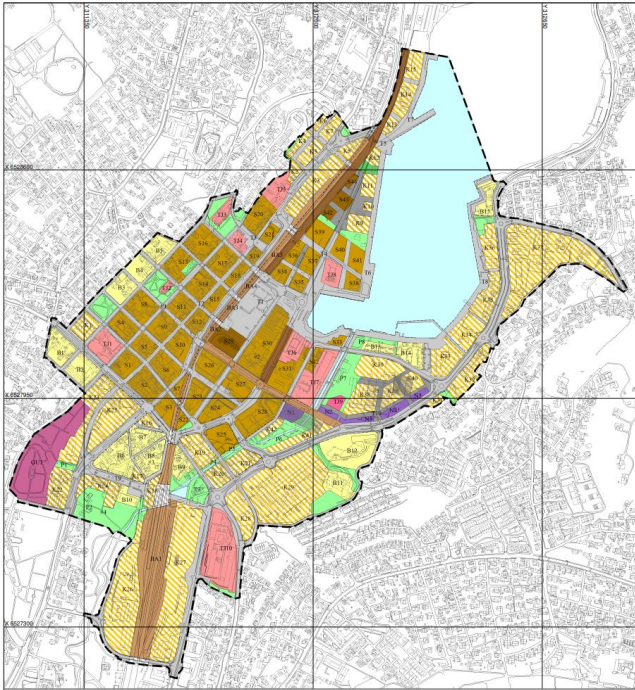
For å gjøre at offentlige uteområder føles mer trygge stiller TEK17 krav om at alle uteområder skal ha tilstrekkelig belysning. Dette gjelder både dagslys og kunstig belysning. Spesielt på kvelds- og nattestid poengterer TEK17 at belysning kan øke følelsen av trygghet og forebygge kriminalitet og eventuelle fallulykker (Direktoratet for byggkvalitet, 2019).

Alle utbyggerne er ansvarlige til å følge kravene og retningslinjene i TEK17 når de planlegger, transformerer eller bygger ut offentlige områder. I tillegg til disse kravene kan også utbyggerne velge å implementere ekstra tiltak som gjør det enklere for mennesker å ferdes i området (Direktoratet for byggkvalitet, 2022). Dette kan være spesielle adkomstveier for rullestolbrukere, eller et sterkere fargepalett på bygninger, innganger og eksteriør for svaksynte.

Kommunedelplanen for Sandnes sentrum

Kommuneplanen er den overordnede planen for kommunen. Denne ligger hierarkisk øverst og alle plandokument under denne skal være i tråd med kommuneplanen. I kommuneplanen har man en arealdel, et kart over kommunen som setter føringer for disponering av arealene, hva som skal bygges og hvor (Fiskaa, 2014, s. 53).

Sandnes sentrum kommunedelplan ble vedtatt i 2019. Bystyret vedtok da en ny kommuneplan, den inkluderer også en egen delplan for sentrumsområdet, som skal ha en mer detaljert oversiktsplan for sentrum (Sandnes kommune, 2019). På figur 3 kan vi se planområdet for Sandnes sentrums kommunedelplan.

Figur 3, viser Kommunedelplanen for Sandnes sentrum, hentet fra Sandes kommune 2019.

Kommunedelplanen for Sandnes sentrum skal ivareta et helhetsperspektiv for byutviklingen. Dette gjøres gjennom ulike bestemmelser, retningslinjer og temakart som legger føringer for utviklingen. Sandnes kommune har en visjon om at sentrum skal stå for fremtiden, og med frasene «Romslig, modig og sunn» får de frem sine viktigste framsyn. Med disse visjonene mener de at det krever mot for å gjennomføre store prosjekter og sikre allmennhetens fellesarealer. De ønsker å privatisere minst mulig i byen slik at offentligheten kan bruke uterommene. Med romslig vil de at bo- og aktivitetsområder skal være tilgjengelig for alle innbyggere, og ikke bare de ressurssterke. Til slutt vil de at sentrum skal være «sunn». Dette innebærer en mer miljøvennlig by, sikre grønne områder, dempe transportbehovet til innbyggerne og ivareta viktige identitetsbygg (Sandnes kommune, 2011, s. 5).

Sandnes kommune har 3 hovedmål de ønsker at sentrum skal oppnå. 1) Sandnes skal være et inkluderende og mangfoldig samfunn, 2) Sandnes skal være en attraktiv kommune og 3) Sandnes kommune skal være en ansvarlig og offensiv samfunnsutvikler (Sandnes kommune, 2019, s.10). For å videre gjennomføre disse hovedmålene har de lagt til flere satsinger som skal fungere for å nå hovedmålene. Noen av disse er blant annet å fortette og transformere for å styrke byens identitet, og tilrettelegge sentrum slik at det sikrer aktivitet gjennom hele døgnet. Sandnes sentrum vil videreutvikles slik at det blir en arena for opplevelser, rekreasjon

og opphold med varierte tilbud av offentlige funksjoner, møtesteder, boliger, arbeidsplasser mm. Det skal også tilrettelegges for ulike alders- og kjøpsgrupper i bygging av nye bomiljøer (Sandnes kommune, 2019, s.10). Dermed vil Sandnes sentrum til slutt være en attraktiv by både regionalt, lokalt, som bosted og som arbeidsplass (Sandnes kommune, 2019, s.14).

Sandnes sentrum er preget av en større andel eldre beboere enn i resten av kommunen. For å jevne ut forskjellen ønsker de å tilrettelegge for nærhet til daglige gjøremål, arbeidsplasser og knutepunkter. Dette er kvaliteter som er attraktive for barnefamilier ved å ha nærhet til alt i en ellers travel hverdag. Kommuneplanen påpeker også at nærhet til parker og grøntområder er viktig for å opprettholde et aktivt sentrum. Ved å tilrettelegge for flere kontorbygg i sentrum øker dette også menneskestrømmen og vil øke fordelingen av formålene (Sandnes kommune, 2019, s. 31). Havneparken vil bli et av tyngdepunktene for kontorbygg i sentrum, men også ha bygg med boligformål og publikumsrettet virksomhet i 1.etasjer (Sandnes kommune, 2019, s. 32)

Krav og retningslinjer for Havneparken

Kommunedelplanen for Sandnes sentrum setter også krav og retningslinjer for Havneparken. De påpeker at område skal gjøres fri for personbiler og annen unødvendig trafikk. Den nye Sjøplassen i Havneparken skal være med på å styrke byromsnettverket i sentrum, og sluttresultatet av de nye offentlige uterommene vil ha et tydelig grønt preg (Sandnes kommune, 2019, s. 18). Videre blir det poengtert at den nye Havneparken skal utvikles som en offentlig plass hvor den tidligere maritime historien skal gjenspeiles i utbyggingen av området. Havnekranene bør også integreres i planene for å få inn de karakteristiske trekkene (Sandnes kommune, 2019, s. 23)

For å sikre blågrønne kvaliteter i sentrum vil Havneparken bli utnyttet ettersom denne ligger langs vannet. Kommuneplanens arealdel for sentrum (2019) forklarer at frem til i dag så har havnefronten vært en bakside av Sandnes sentrum, men ved opparbeidelse av ny utbygging rundt havnen vil dette bli en mer aktiv del av sentrum som sikrer allmenn ferdsel og opphold (Sandnes kommune, 2019, s.25)

2.3 Reguleringsplan

En reguleringsplan skal utarbeides ved alle større bygge- og anleggsprosjekter eller der kommunen ser et behov. Reguleringsplanen er et redskap for fysisk utforming av et prosjekt, eller område, og kan enten fremkomme som en områderegulering eller detaljregulering. Hovedskille mellom områderegulering og detaljregulering er at en områderegulering gjelder for et større område og blir ordinært utarbeidet av kommunen og vedtatt i kommunestyret. Mens en detaljregulering er for mindre områder, ofte enkelteiendommer og utarbeides av private, kan vedtaksretten bli delegert videre til et annet kommunalt politisk organ. Reguleringsplaner er juridiske dokument, som definerer retter og plikter, samt en bindende kontrakt om utforming av arealet. Det er lovforpliktet å utarbeide en reguleringsplan før større tiltak (Fiskaa, 2014, s. 53).

En utomhusplan er et saksdokument som det ofte stilles krav om at må legges til ved reguleringsplaner. I reguleringsplanveilederen til Kommunal- og distriktsdepartementet (u.å.) står utomhusplan nevnt to ganger i forbindelse med søknad om tiltak. *“Ved søknad om tiltak skal det innsendes utomhusplan for hvert enkelt byggetrinn. Planen skal vise at utomhusareal oppfyller fastsatte krav til: størrelse, kvalitet og prinsipper for universell utforming”*. Senere i samme dokument står det at dersom kommunen ser det er ønskelig med en mer detaljert plan over utforming av utomhusarealene til bebyggelse regulert i en detaljregulering *“må det ivaretas gjennom bestemmelser hjemlet i plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 4 om utomhusplan eller lignende ved søknad om tiltak”* (Kommunal- og distriktsdepartementet, u.å.). Det finnes ingen offisiell definisjon på hva en utomhusplan er, men da vi spurte arkitekten i Spacegroup om spørsmålet, svarte han: *“En teknisk beskrivelse av overflater, beplantnings struktur, møblerings struktur. Det er rett og slett en plan for uteområdet, en teknisk plan for uteområdet”*.

Ved et enkelt google søk finner man at flere kommuner har egne veiledere, retningslinjer eller, i Sør-Rogaland, en norm for utarbeidelse av utomhusanlegg, på kryss av kommunene. Denne beskrives som en *“norm for utomhusanlegg (utomhusnorm)”* som *“skal sikre at utomhusområder planlegges og opparbeides slik at anleggets funksjonalitet, utforming, drift og levetid blir best mulig for brukere og eiere”* (Stavanger Kommune, 2022). Disse fungerer da som et supplement til nasjonale retningslinjer.

For Havneparken er det lagt frem en “Designstrategi for byrom” eller “Designstrategi for utomhusplan Havneparken”. Design som begrep betyr formgivning ifølge Store norske leksikon og betegner prosessen hvor man fastsetter det endelige utseende på et produkt (Dyrhaug, 2022). Strategi på den andre siden brukes “*generelt om opplegg og gjennomføring av planer med sikte på å nå bestemte mål*” (Høiback, 2021). Dette er altså en tilnærming til uterommene, eller en plan for planen.

Illustrasjoner kommer i tillegg til planbeskrivelsen og fungerer som et supplement for å gjøre fremstillingen av et prosjekt lettere. Illustrasjoner er dermed ikke lovpålagt (Kommunal- og distriktsdepartementet, u.å.). Illustrasjoner er likevel viktig for å klarne beslutningsgrunnlaget best mulig for politikere, samrådsparter, høringspartier og til offentlig ettersyn. Illustrasjoner er også nødvendig for å kommunisere mellom forslagsstillere og saksbehandlere. Slik at alle partier visuelt kan få et klart bilde på hvilke fysiske virkninger vedtaket vil ha. Illustrasjonene danner et viktig grunnlag for å vurdere om den fysiske utformingen er mulig å gjennomføre etter kravene som stilles. Man kan visuelt bedømme om det er fysisk mulig å gjennomføre. Illustrasjoner er dermed et arbeidsverktøy som brukes for å komme frem til gode løsninger. Illustrasjonene blir også et juridisk dokument dersom det refereres fra bestemmelsene til illustrasjonene (Arctander, 2011).

3. Metode

I dette kapittelet blir det presentert hvilke metoder som er brukt for å belyse problemstillingen og samle informasjon. Det er blitt brukt litteraturstudier, dokumentstudier, befaringsintervju og ulike analyser for å svare på problemstillingen vår.

3.1 Litteraturstudier

Litteraturstudie er en metode som benytter allerede eksisterende kunnskap og teori for å svare på forskningsspørsmål, men også for å begrunne spørsmål som stilles (Johannesen et al., 2018, 34). For å kunne besvare vår problemstilling har vi måttet hente kunnskap gjennom eksisterende teori. Det finnes mange ulike kilder og teorier om hva som er et godt offentlig uterom, og vi fant fort ut av at vi måtte begrense oss til noen hovedkilder gjennom oppgaven, og etter hvert supplere med andre. For å finne disse kildene, har vi tatt utgangspunkt i pensum fra tidligere fag i bachelorgraden. Vi har også undersøkt andre bachelor- og masteroppgaver

som tar for seg temaet gode uterom, og studert hvilke kilder de har brukt for å støtte sin problemstilling. Dette har gitt oss et bredere perspektiv på emnet og hjulpet oss med å velge de mest relevante og anerkjente kildene til vår oppgave. Veilederen vår har også hjulpet oss med å finne relevante forskningsartikler, anbefalinger fra kommuner og idehåndbøker som alle beskriver hva som kjennetegner gode offentlige uterom. Ettersom caseområdet vårt ligger i Norge, ønsket vi å bruke mest mulig norsk litteratur, siden kjennetegn på gode offentlige uterom kan variere fra land til land.

Vi har også brukt teoretikere som har forsket mye på bylivet, som Jan Gehl og Jane Jacobs. Teoretikerne har begge bidratt til å utvikle teori og praksis innen urbanisme og ved å ta i bruk deres ideer og perspektiver, har vi kunnet styrke vår vurdering av Havneparken som et flere offentlig uterom.

3.2 Dokumentstudier

I forbindelse med oppgaven var det nødvendig å gjøre et dypdykk i dokumenter forbundet med planområdet vårt. Ved å bruke dokumenter kan man samle *“informasjon om saksforhold som er nedtegnet på bestemte tider og steder, med ulike formål”* (Tjora, 2021, s. 196).

Dokumentene har opprinnelig et annet formål enn som forskningsmateriale og det er derfor viktig å se dokumentene i kontekst (Tjora, 2021, s. 196).

Vi har brukt ulike dokumenter som er offentlig tilgjengelig. Dette er blant annet kommuneplaner, saksdokumenter til planområdet vårt, samt andre tilgrensende planer. Kommunedelplanen fortalte oss om kommunens visjon og ønsker for Havneparken. I saksdokumentene har vi funnet grunnlaget for oppgaven, utgangspunktet for planleggingen og andre dokumenter det var interessant å studere videre. Slik som støyanalyser, arkitektskisser, illustrasjoner, og beskrivelser.

Havneparken har vist seg å være av stor interesse og engasjement i Sandnes område. For å få en helhetlig forståelse av prosjektet, planprosess, utbygging og utfordringer i utførelsen, har vi benyttet oss ulike aviser, i hovedsak lokale aviser som Stavanger Aftenblad som har dekket utviklingen av området. Disse artiklene har fungert som en viktig kilde til informasjon, artiklene var avgjørende for å få forståelse, og er brukt som et supplement i vår forskning.

Fra vår eksterne veileder og andre kontakter i forbindelse med prosjektet har vi fått tilgang til dokumenter som har vært unntatt offentligheten, men som har vært nødvendige for oss for å få bedre innsyn i prosjektet Havneparken. Blant disse dokumentene var konkurranseforslaget og illustrasjonsnotatet fra Norconsult, som har vært utarbeidet for området. Disse har gitt oss en dypere forståelse av selve vinnerforslaget, og hvordan uterommene har gått fra konseptløsning til hvordan de detaljerte illustrasjonene ser ut.

3.3 Befaring

For å få bedre kjennskap til prosjektet dro vi på befaring i februar, da kart og dokumenter ikke var tilstrekkelig for å få et helhetlig inntrykk.

En svakhet ved denne metodens bruk er at området i dag kun består av et ferdigstilt uterom og ett bygg. Resten av området er en stor byggeplass, med gamle bygninger som etter hvert skal rives. Vi fant det likevel nyttig å dra på befaring for å undersøke beliggenheten i forhold til eksisterende sentrum, og vurdere størrelsen på området da dette er vanskelig å visualisere på kart. Vi fikk også kjenne på de lokale klimatiske forholdene i Sandnes på vinterstid og var så heldige at det i tillegg var gode solforhold den dagen.

Under befaringen ble det også tatt bilder av området som vi har brukt til ulike analyser og som et supplement til oppgaven.

3.4 Kvalitative intervjuer

Intervjuet vi har gjennomført er en kvalitativ metode hvor man samler inn data gjennom en samtale med et begrenset antall respondenter (Storsul, 2012, s. 1). Dette gjør at intervjuobjektene kan belyse deres synspunkter innenfor et tema.

Det finnes ulike typer av intervjuer, men vi valgte å benytte oss av semi-strukturert intervju (Andersen, 2020). I denne formen for intervju er det vanlig å lage en intervjuguide på forhånd over hvilke temaer en ønsker å snakke om, og vi valgte å lage den med utgangspunktet i problemstillingen. Spørsmålene er ofte åpne slik at samtalen flyter, men med faste rammer.

3.4.1 Intervjuobjektene

Planområdet inngikk i en konkurranse om konseptløsning for Havneparken. Dette synes vi var interessant å høre mer om, hvorfor ble forslaget valgt, og hva var det som var bra med dette forslaget? Det var ønskelig å belyse begge sidene av konkurransen og følgende intervjuobjekter ble derfor valgt:

Som tidligere nevnt brukte vi den lokale avisen Stavanger Aftenblad for å finne mer informasjon om planområdet. I en artikkel om konkurransegrunnlaget så vi at flere navn var tilknyttet juryen som skulle vurdere de innsendte forslagene. Vi bestemte oss derfor for å kontakte en av juryens medlemmer, og etter å ha sendt en henvendelse var han villig til å stille opp til et intervju med oss. Dette ga oss muligheten til å få et innblikk i juryens vurderingskriterier, og hvordan de så på mulighetene til Havneparkens fremtidige offentlige uterom. Her ville vi få svar på hvorfor akkurat Spacegroup med Solon Eiendom sitt forslag vant ovenfor de andre forslagene.

Etter samarbeid med en ekstern veileder fra Solon eiendom, satt vedkommende oss i kontakt med en av arkitektene i Spacegroup som var med på å illustrere konkurranseforslaget som ble sendt inn. Dette var en verdifull kontakt for oss, ettersom arkitekten hadde inngående kunnskap om hele prosessen bak utviklingen av Havneparken midtre del, og har hatt en koordineringsrolle mellom de ulike fagfeltene som bidro i konseptløsningen.

3.4.2 Intervjuguide

Et semistrukturert intervju utføres ved hjelp av en intervjuguide. Denne var viktig for oss i forarbeidet til intervjuene, hvor vi undersøkte saken nøye og fant ut hvilken informasjon vi manglet. Intervjuguiden var også viktig under selve intervjuet, den sikret oss at vi stilte de riktige spørsmålene, og fikk samlet inn informasjonen vi trengte.

Vårt formål med intervjuene var å få tilgang til informasjon som ikke var offentlig tilgjengelig, og som kunne gi oss en dypere forståelse av prosjektets nye planer. Vi håpet på at intervjuobjektene ville kunne gi oss verdifulle innsikter og perspektiver som forklarte hvorfor de nye planene for prosjektet ville lykkes. Vi forventet at de ville sitte på kunnskap som ikke var offentlig tilgjengelig, og det var derfor viktig for oss å stille de riktige

spørsmålene slik at vi fikk den informasjonen vi trengte. Samtidig var flere av spørsmålene åpne, slik at intervjuobjektene selv kunne komme med informasjon vi ikke visste at vi behøvde.

I forbindelse med utføring av intervjuene, ble intervjuguidene sendt inn til SIKT for godkjenning.

3.4.3 Gjennomføring av intervjuene

Under planleggingen av intervjuene var det opp til intervjuobjektene å bestemme hvor intervjuene skulle holdes. Et av jurymedlemmene foreslo å møtes i det nye rådhuset i Sandnes, da dette var i nærheten av Havneparken. Imidlertid oppholdte arkitekten fra Spacegroup seg i Oslo, og derfor ønsket han å ha intervjuet over Zoom. På grunn av uforutsette omstendigheter kunne ikke intervjuet gjennomføres på zoom som planlagt, og det ble derfor planlagt å holde intervjuet over telefon.

Vi avtalte på forhånd av intervjuene, hvem av oss som skulle stille spørsmålene og hvem som skulle observere og ta opptak. Vi informerte intervjuobjektene om formålet og temaene for oppgaven på forhånd, og ba om samtykke til å ta lydopptak. Vi forklarte hvordan opptakene ville bli behandlet og sendte også en skriftlig avklaring via e-post. Vi informerte intervjuobjektene om at de hadde muligheten til å trekke seg fra intervjuet senere hvis de ønsket det.

3.4.4 Transkribering

Under intervjuene ble det tatt lydopptak, disse ble deretter transkribert til skriftlig form, slik at det skulle bli lettere å finne tilbake til informasjonen som ble samlet. Transkripsjon betyr «å konvertere, fra en form til en annen» (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 187). Vi har presisert å gjengi intervjuene så nøyaktig som mulig.

Etter vi var ferdige med transkripsjonen ble lydopptakene slettet.

3.5 Romlige Analyser

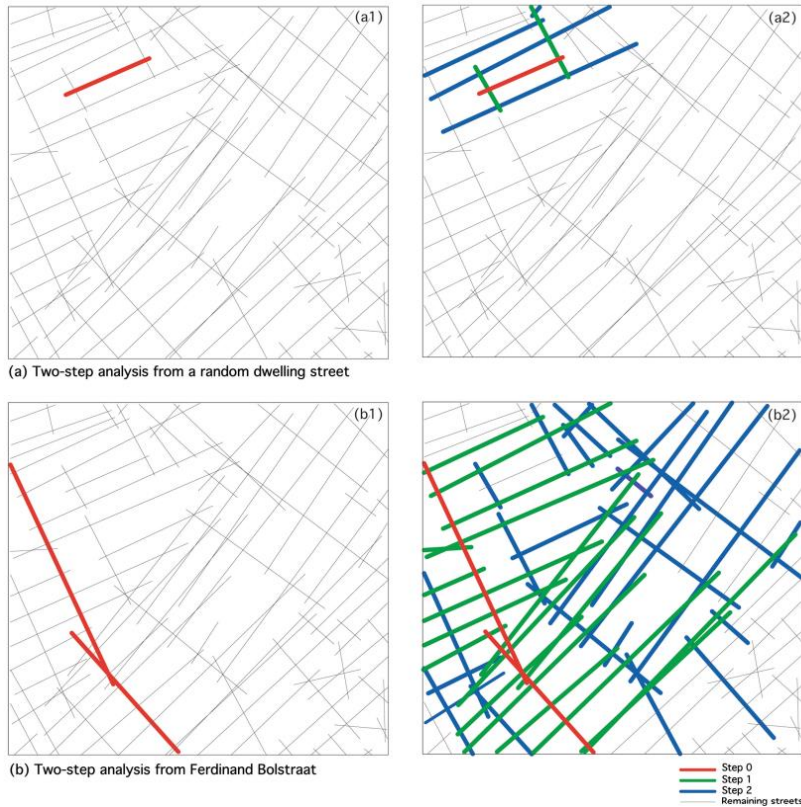
Det har blitt gjennomført flere stedsanalyser for å undersøke planområdet på mikro- og makronivå. En stedsanalyse er ifølge Kommunal- og distriksdepartementet “*en systematisering av kunnskap for å forstå stedets historie, situasjon og framtidsmuligheter*” (Kommunal- og distriksdepartementet, u.å.). Hensikten med en stedsanalyse er blant annet å kunne peke på hva som kan forbedres på området, stedets sammenhenger og karakter.

For å studere de offentlige uterommene og områdene rundt Havneparken er det utført tre analyser. Disse analysene blir ofte brukt i transformasjonsområder der man ser på sammenhenger for å skape nye gode bydeler. Vi har dermed valgt følgende analyser som vi mener er nødvendige for vår problemstilling:

3.5.1 2-steps analyse

2-steps analysen viser grad av tilgjengelighet i gatenettet. Gatenettstrukturen kan ha en innvirkning på hvor en velger å bevege seg og dette kan bli påvirket av ulike faktorer. Den ideelle gatenettstrukturen er geometrisk utformet og har gode og lange siktlinjer med flere mulige tverrforbindelser. For å finne ut av hvor godt integrert en gate er i et område, kan man da utføre en 2-steps analyse (Van nes & Yamu, 2021, s. 41)

Ved gjennomføring av 2-steps analysen velger man først ut en gate man ønsker å analysere. Dette burde være en gate som går gjennom området du ønsker å analysere, en hovedveg eller en travel gate som blir mye brukt. Den gaten man velger markerer man med rød farge. Videre ser man gatene som møter hovedgaten i en rett linje, og markerer denne med grønn farge. Den siste retningen er der de grønne linjene svinger eller stopper, og markerer disse med blå (Van nes & Yamu, 2021, s.41) Til slutt vil man sitte igjen med et resultat av gatenettverket til området en har analysert der man kan se hvor lange siktlinjer en har før en må bytte retning. Under kan en se på figur 4, steg for steg, hvordan en 2-steps analyse blir gjennomført (Van nes & Yamu, 2021, s.42) Analysen er gjort over en shoppinggate i Amsterdam, men vi vil senere i oppgaven gjennomføre den samme analysen over Sandnes sentrum.

Figur 4, viser eksempel på 2-stepsanalyse, Van nes & Yamu, 2021, s.42.

3.5.2 Gateprofiler

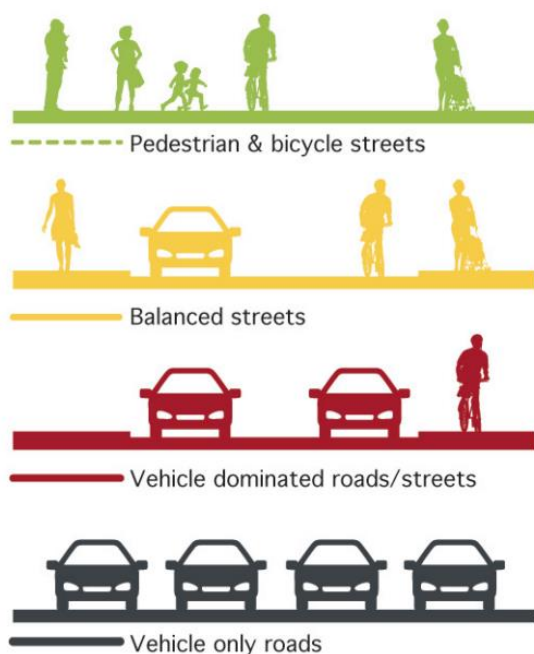
Valg av gateprofil kommer an på hvilke intensjoner man har for området, og det er derfor viktig at man velger en gatestruktur hvor man oppnår målene for utbyggingen/planen. Gateprofil-analysen er en romlig analyse som grunner seg på en tolkning av hvordan prioriteringen av gatenettet brukes i området.

For å skape trygghet i et område er det viktig å ha gode og oversiktlige siktlinjer. Dette gjør det lettere for mennesker i området å orientere seg. Siktlinjene avhenger dermed av hvordan området er satt sammen av ulike bygninger og infrastruktur. Å ha rette og lange siktlinjer vil føles tryggere enn å ha flere smågater med skjulte huler.

Det var Job van Eldijks (2014) sitt arbeid med registrering av gatefunksjoner på mikroskala nivå som gjorde at vi i dag bruker gateprofiler- analysen. Van Eldijk skiller mellom fire ulike typer gater og veier som en bruker i analysen (Van nes & Yamu, 2021, s. 18):

1. Friområder: Dette er gater som kun er ment for fotgjengere og syklister, og de må ikke vike for kjøretøy

2. Balanserte gater/ veier: Disse gatene/ veiene vil ha et balansert bruk av både biler, fotgjengere og syklister
3. Bil dominerte gater/veier: Dette er gater / veier hvor biler og andre kjøretøy dominerer, mens syklister og fotgjengere bruker fortau på siden.
4. Gater/veier kun for biler: Dette er veier som kun er tilgjengelige for biler og andre kjøretøy. For eksempel en motorvei.

Figur 5, viser gateprofiler, Van nes & Yamu, 2021, s.18.

3.5.3 Mikro skala-analysen

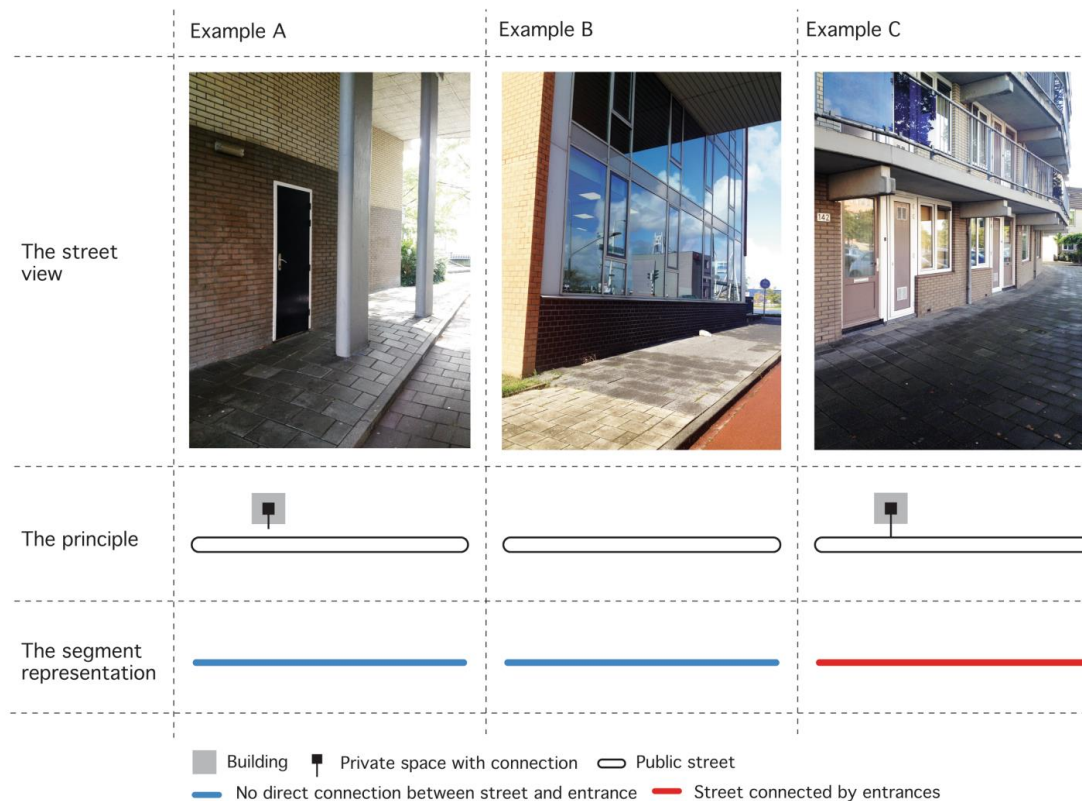
Konstituerte gater og ikke konstituerte gater

“Micro-scale” eller Mikro skala-analysen er en analyse som undersøker forholdet mellom bygninger og gater/veier. Den undersøker hvordan bygningers åpninger vender seg mot gatenettet, for så å skape en synlighet mellom det private inne-rommet og den offentlige gaten. Analysen undersøker og prøver å sette tall/måle aktive fasader (Van nes & Yamu, 2021, s.114).

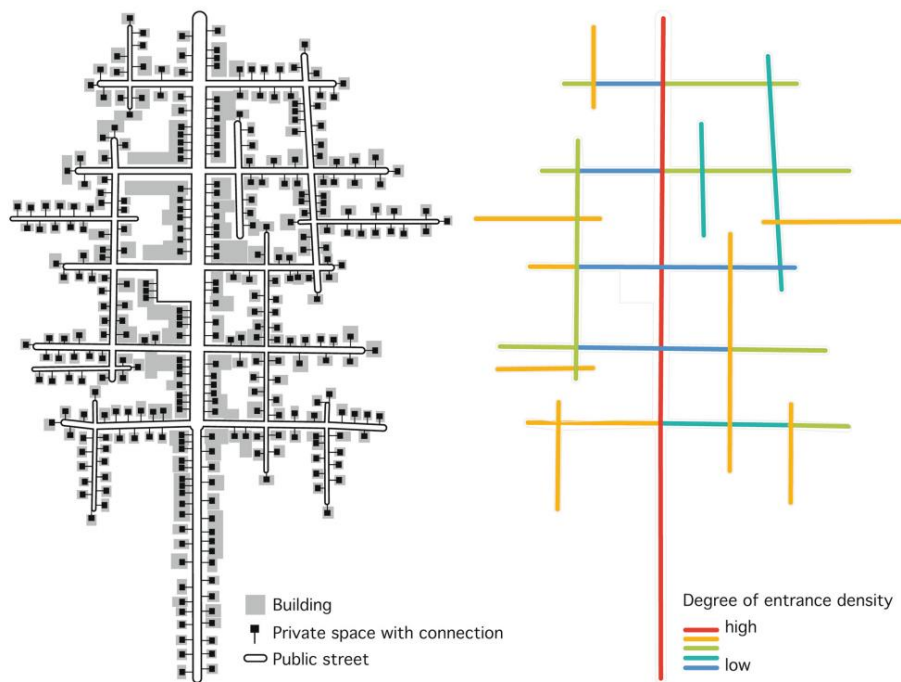
Å undersøke om gater er konstituerte eller ikke konstituerte, er en metode for å undersøke dette på. Graden av konstituerte gater eller veier kommer an på hvordan bygningens innganger og tilhørende vinduer etablerer sin tilknytning til gaten. Man registrerer mengden dører og vinduer i et bygg som henvender seg mot den offentlige gaten. En gate er ikke konstituert dersom gaten kun har vinduer ut mot gaten, og heller ikke om den kun har dører. Begge skal være med for at gaten blir konstituert. Samtidig gjelder ikke dører som ikke direkte går ut mot gaten, dersom den skiller seg fra gaten med en trapp, forhage eller lignende, er den ikke konstituert.

Metoden er relevant for å undersøke trykghetsfølelse og livligheten i gaten. I gater som ikke er konstituerte er stillesittingen og den statiske tilstedeværelsen til tilfeldige forbipasserende lavere. Kriminell aktivitet pleier også å være høyere i ikke konstituerte gater. (Van nes & Yamu, 2021, s.116).

Man viser dette i en tegning hvor innganger tegnes som en firkant med en strek som signaliserer hvilken vei inngangen henvender seg mot (Van nes & Yamu, 2021, s.116)

Figur 6, viser eksempel på konstituerte gater, Van nes & Yamu, 2021, s.115.

Figur 7, viser grad av konstituerte gater, Hentet fra Van nes & Yamu, 2021. s. 116

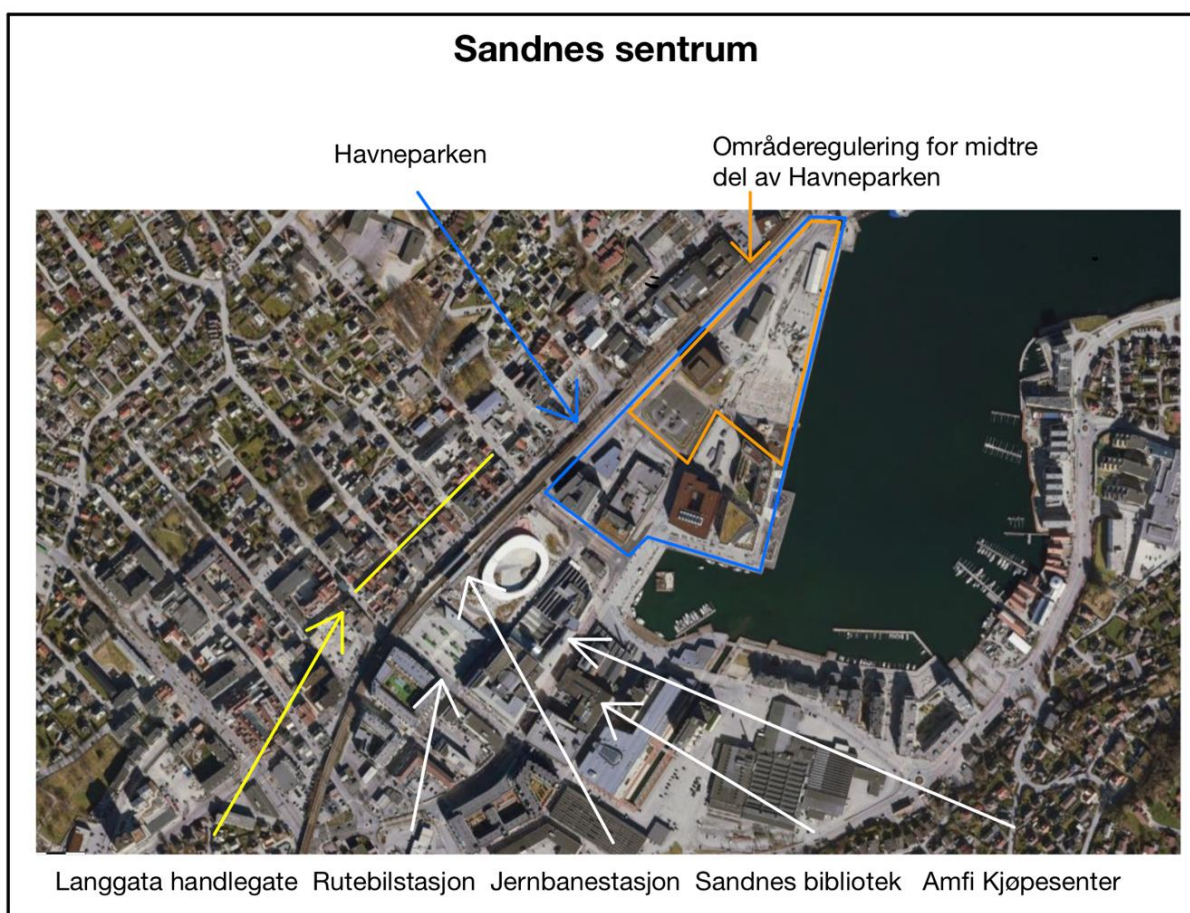
4. Havneparken

Sandnes by er under stor vekst og har lenge vært en bilbasert by, med et preg av byspredning. Utviklingen av bysentrum har lenge stått stille. Sandnes har i det siste gjort grep for å skape et mer attraktivt sentrum (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2022).

Havneparken er et sentrumsnært transformasjonsområde i Sandnes. Det ligger ut mot fjorden, 300 meter fra Sandnes byterminal, og ligger dermed veldig sentralt i byen. Tradisjonelt har Havneparken båret preg av havnevirksomhet og ble etter 2000-tallet trukket frem som et prioriteringsområde for modernisering og videreutvikling av byen (Arkitektur, 2014).

Figur 8, viser områdets avgrensning, Viser områdets avgrensning, Egenproduser. Flyfoto fra: Norge i bilder 2022

Figur 9, viser Havneparkens lokasjon i forhold til sentrum med målpunkter, Flyfoto fra: Norge i bilder 2022

4.1 Konkurransen, planprosess og den endelige planen

Sandnes tomteselskap, som er et kommunalt eid foretak, står for utarbeiding av infrastruktur og regulerer Havneparken (Sandnes tomteselskap, u.å.). Før den endelige planen for Havneparken ble laget, ble et tidligere forslag utarbeidet av Asplan Viak etter etterspørsel fra Sandnes tomteselskap. Dette forslaget ble i senere tid forkastet da økonomien ikke strakk til og planen viste seg for teknisk vanskelig å gjennomføre (Pers.med, Tønning, 2023).

Etter planen til Asplan Viak ikke lenger var mulig å gjennomføre, arrangerte Sandnes tomteselskap på vegne av Sandnes kommune en begrenset arkitektkonkurranse om konseptløsning for midtre del av Havneparken. Jury medlem av bedømmelseskomiteen forklarer at tema og fokus ved konkurransen var *“å lage en bydel, både av bolig og næring, den skulle representere noe nytt i forhold til vanlig, tradisjonell bytenking, Den skulle representere nye botilbud og nye muligheter for byliv og aktivitet i byen”*. Komiteen ønsket å se nytt på byen, og bygge en ny bydel som skilte seg ut fra det tradisjonelle som man hadde før. I tillegg ble det lagt vekt på at planen økonomisk og teknisk skulle være gjennomførbar, slik den gamle planen hadde vist seg ikke å være. Tre arkitektfirmaer ble invitert til å delta, og i 2014 ble det bestemt at Spacegroup sammen med eiendomsutvikler Solon Eiendom vant konkurransen. Bedømmelseskomiteen besto av tre sivilarkitekter (Arkitektur, 2014). Jury medlemmet forteller at Spacegroup sitt forslag skilte seg ut fra de andre fordi det var et utradisjonelt forslag. Mens de andre forslagene presenterte en tradisjonell bydel med rette kvartaler og gater og med et preg av småbyskala, gikk Spacegroup sitt forslag ut på å tenke nytt; *“i stedet for å tenke gater, plasser og kvartaler, så tenkte de enkelte blokker eller enkelt kvartaler, som lå, ikke hulter til bulter, men, ikke rettvinklet. Så i stedet for å få gater som lett blir skyggefulle og vindfulle her i distriktet, så fikk du en sekvens av uterom heller. Du kunne gå fra det ene uterommet til den andre uterommet til det tredje uterommet, det var egentlig en komposisjon av uterom”*. Jury medlemmet forteller at de likte ideen om at gatearealene ville bli brukt til noe annet enn bare transport. Videre forteller han at kvartalene som var laget kunne tilby mange ulike typer boliger innenfor strukturen.

I konkurranseforslaget er det lagt frem en plan med mye lav bebyggelse. Bygningene er i varierende størrelse, høyde og form. Bygningene har etasjer som varierer fra 1, 3 og 5, men også to bygg på 6 og 7 etasjer. Det som i dag er Ankeret, var før tegnet som rekkehusbebyggelse på 3 etasjer, men i dag er dette blitt høyhusbebyggelse med leiligheter og

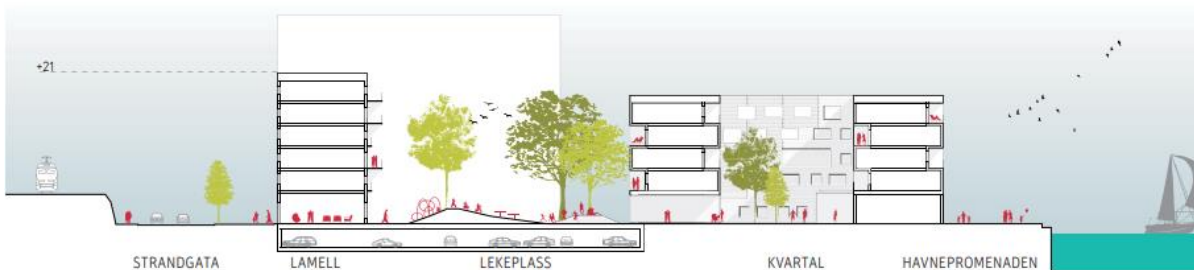
opptrapping til 8 etasjer, med kun næring i første etasje. Flere av byggene i konkurranseforslaget ble tegnet som bolig, men er i dag blitt regulert til næring og kontorbygg. På figurene under (10, 11, 12, 13 og 14) kan vi se konkurranseforslaget som ble sendt inn. Vi vil senere i oppgaven presentere den endelige planen

Figur 10, viser oversiktsbilde i fugleperspektiv over Havneparken fra konkurranseforslaget 2015

Figur 11, viser snitt av Sportsplassen med Ankeret og læringscenteret, Hentet fra konkurranseforslaget 2015

Figur 12, viser snitt av Lekeplassen med terrengforskjeller, lamellbebyggelse og kvartalbebyggelse. Hentet fra konkurranseforslaget 2015

På illustrasjonen (figur 13) i konkurranseforslaget av Sportsplassen og bebyggelsen rundt kan man se at rekkehusbebyggelsen gir en høy tetthet av innganger inn til boliger fra bakkeplan. Hvert rekkehus har direkte adkomst til boligen fra bakkeplan. Dette ser vi også på

“townhouse”. Rundt Lekeklassen (figur 14) ser man at bebyggelsen har færre innganger enn det de har i dag. Det ser også ut til at det var tenkt at boligene skulle ha forhager.

Figur 13, viser illustrasjonsplanen over Sportsplassen og Lekeklassen. Hentet fra konkurranseforslaget 2015

Figur 14, viser illustrasjonsplanen over Sportsplassen og Lekeklassen. Hentet fra konkurranseforslaget 2015

Den 23. september 2015 var planprogrammet vedtatt, tre måneder senere ble planarbeidet i igangsatt og områdereguleringen for midtre del av Havneparken startet. Områdereguleringen blir i 2019 vedtatt og den første bygningen “FK1” (som i konkurransen var tegnet som “townhouse”), blir bygget og ferdigstilt i 2021. Dette blir i dag brukt som et læringscenter (Ramsdal, 2021).

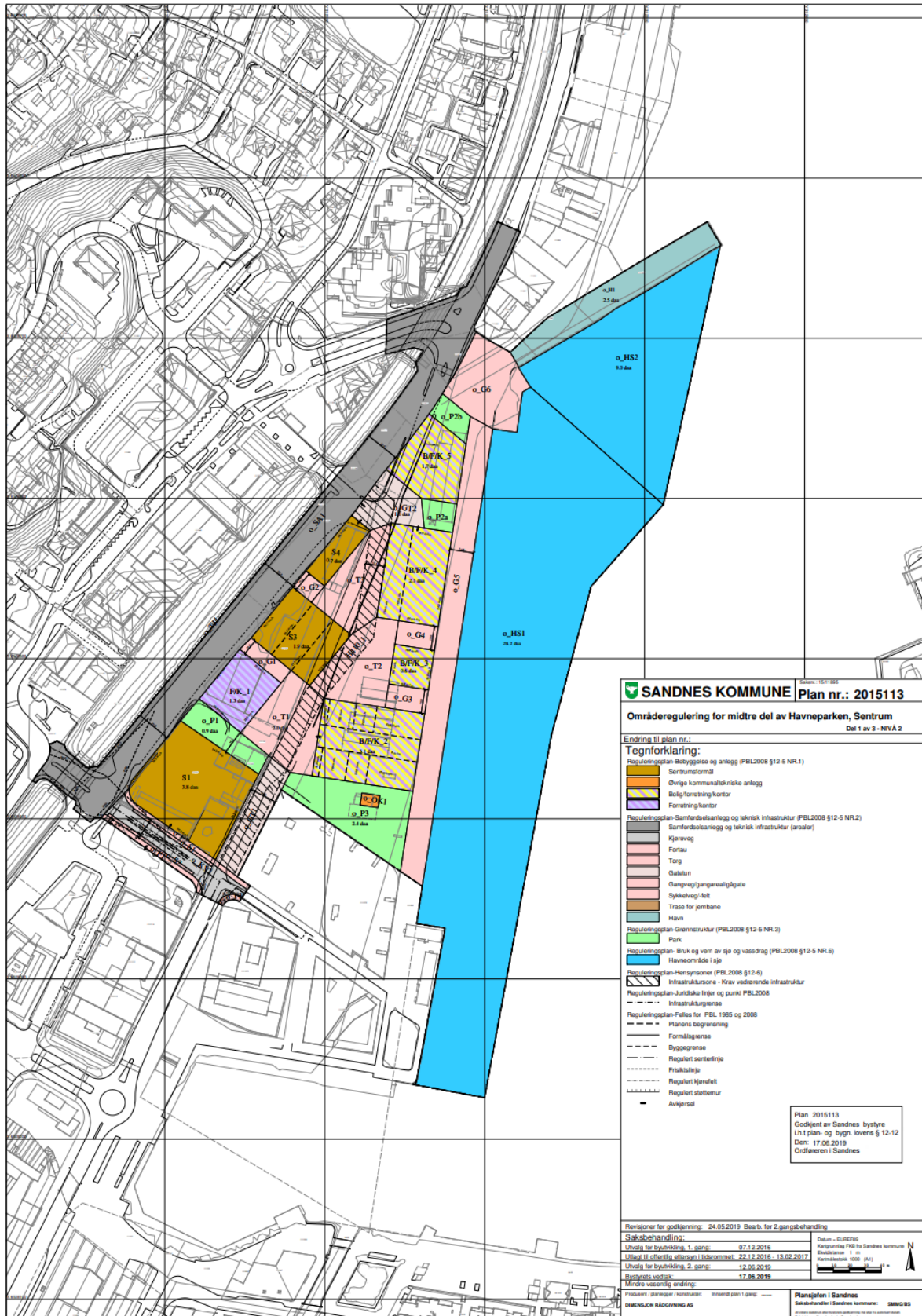
Figur 15, viser læringscenteret (FK1). Hentet fra Stavanger Aftenblad. Foto: Ramsdal, 2021

I 2020 la Norconsult frem et illustrasjonsnotat med prosjekteringen av uterommene, Sjøengen og Sportsplassen. De har fått i oppgave å detaljere og prosjektere disse uterommene utover det som er planlagt av Spacegroup (Pers.med, Ellertsen, 2023).

Et parkeringshus skulle også ha stått ferdig i 2021 for at besøkende og beboere skal kunne parkere i området, denne ble utsatt grunnet kutt i økonomien i Sandnes kommune. I dag står det en midlertidig løsning på området, men det er planer om at den ferdige parkeringshusløsningen skal stå klar i 2026 (Ramsdal, 2021).

Solon Eiendoms visjon for Havneparken

I planen “områderegulering for midtre del av Havneparken” er det lagt inn planer om næringslokaler, spisesteder, handel og 280 leiligheter (Solon eiendom, 2022), i tillegg til havnepromenade, og et høyhus (BFK5)(Olsen, 2018).

Figur 16, viser områdeplankart for "Områderegulering for midtre del av Havneparken, sentrum", Plan ID 2015113, 2019

På Solon eiendom (2022) sine hjemmesider skriver de at de håper at Havneparken skal bli *“et sosialt, innovativt og kreativt miljø for fremtiden”*. De ønsker å skape *“ulike byrom med et innholdsrikt og variert tilbud av aktiviteter, rekreasjon, handel og service”* og at uterommene er *“spennende rom (som) gir deg en opplevelse av aldri å vite hva som skjuler seg rundt neste hjørne”*. Prosjektutvikler i Solon Eiendom, Jorunn Håvarstein Austbø, sier om Havneparken; *“Havneparken skal forene sjøen, parken og sentrum. Den skal forene boliger og næring – og sist, men definitivt ikke minst, Havneparken skal forene mennesker”* (Solon eiendom, 2022).

Andre planer i Havneparken

Solon Eiendom og Spacegroup vant konkurransen om å utvikle midtre del av Havneparken, og deres arbeid faller innenfor områdereguleringen *“Områderegulering for midtre del av Havneparken, sentrum”*. Utenfor denne reguleringen, helt sør i Havneparken, er det allerede bygget flere bygninger inkludert Havnespeilet (næring), ferdig 2016 (Birkemo, 2016), Ovalen (bolig og næring) ferdig 2020 (Norsk byggebransje u.å.), og Sandnes sitt nye rådhus som sto ferdig og innflyttet 2019 (Musjél, 2022). Det finnes også planer og et ønske om et nytt havnebad (Arkitektur, 2014).

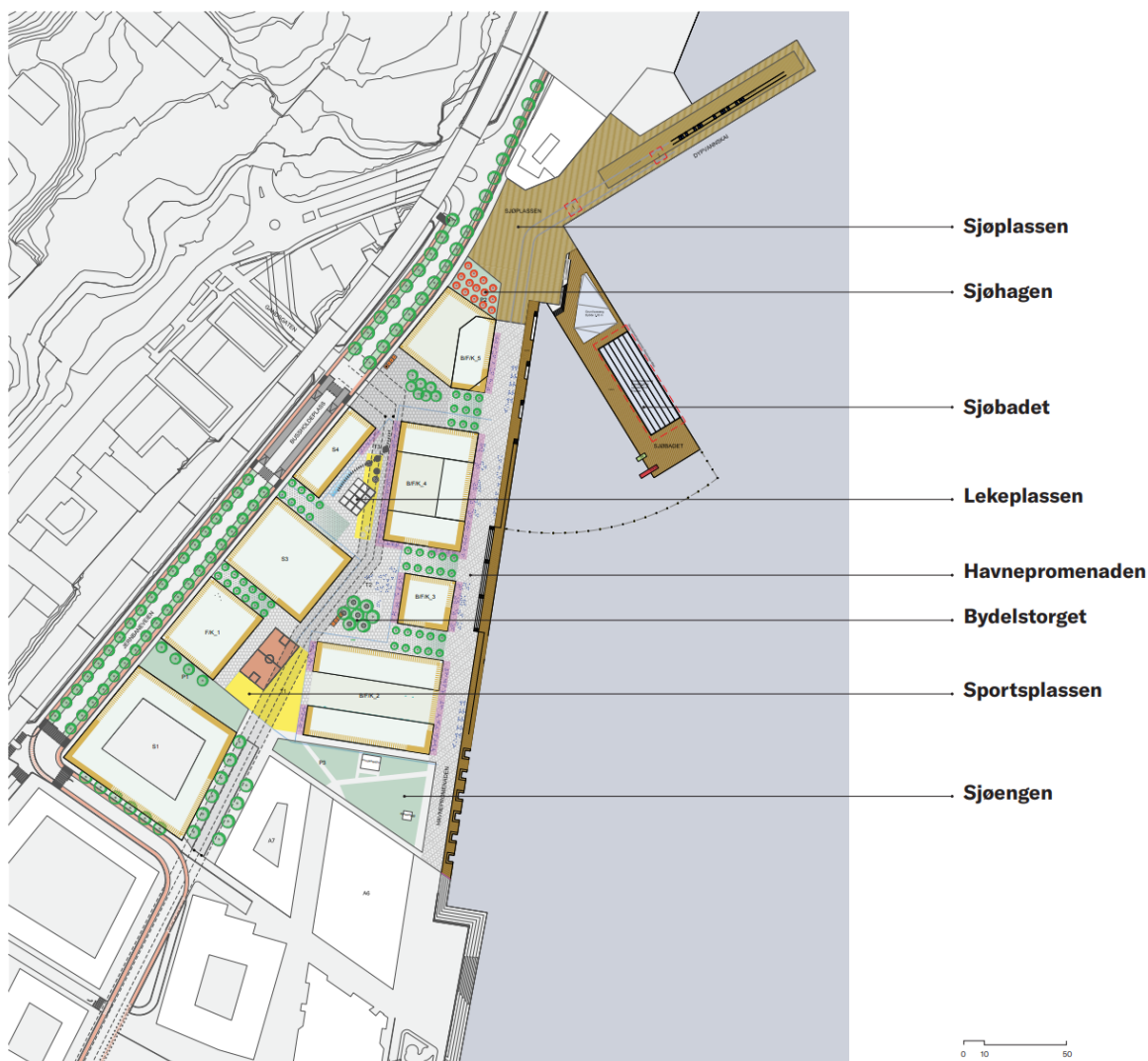

Figur 17, viser området slik det er i 2022. Flyfoto fra: Norge i Bilder 2022

4.2 Havneparkens offentlig uterom

I plandokumentet “*Designstrategi for byrom*” ser vi en oversikt over planlagte byrom og offentlige uterom i planområdet. Hver av disse skal ha unike funksjoner og identitetstrekk. Det er planlagt tre byrom mellom bygningene, nemlig Sportsplassen (T1), Bydelstorget (T2) og Lekeplassen (T3). De tre byrommene er beregnet til forskjellige aldersgrupper. Videre er det tegnet to parkdrag, Sjøengen (P3), og Sjøhagen (P2). I tillegg til en havnepromenade (G5), Sjøplassen (G6), Sjøbadet (H2), og Piren (H1), som fortsatt skal kunne ta imot båter (Spacegroup, 2019, s.3).

Figuren under (figur 18) viser Havneparkens uterom, i tillegg også arealer for uteservering, som fremkommer i rosa langs byggene. Den viser også en oversikt over aktive fasader, dette kommer vi tilbake til.

Figur 18, viser hvor de offentlige uterommene skal ligge i Havneparken. Utklipp fra Designstrategien for byrom, s. 4. 2019

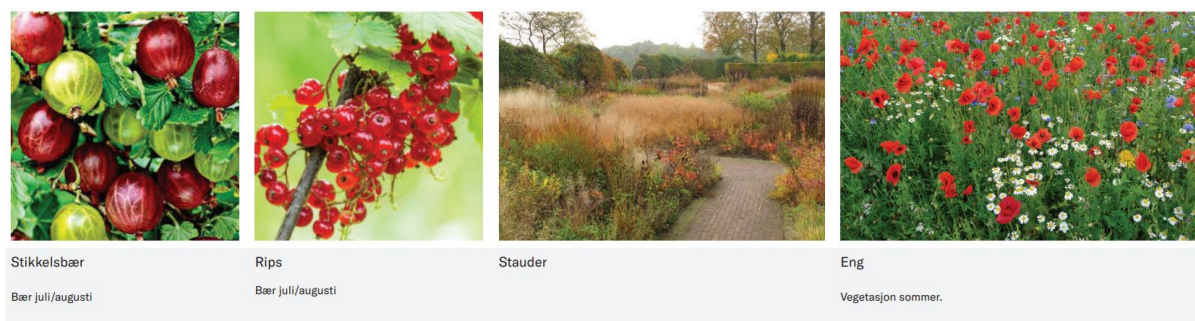
Konseptet for byrommene er å ha ulike funksjoner i hvert byrom, med et “innholdsrikt og variert tilbud av aktiviteter, rekreasjon, handel og service” (Spacegroup, 2019, s. 3). De bygger på ideen om “et sammenhengende bygulv som kobler sammen Havneparkens indre gaterom, og som videre knyttes på Havnepromenaden og Sjøplassen i materialitet og funksjon” (Spacegroup, 2019, s. 3). Altså en sammenhengende byromsstruktur, som binder sammen det etablerte sentrum og planlagt bebyggelse som kommer nord for prosjektet. Det skal “utformes for flere brukergrupper; beboere, arbeidstakere, og besøkende”. Hensikten er å “invitere til opphold og skape møter mellom mennesker i dagliglivets gjøremål og gjennom at de tilrettelegger for aktiviteter” (Spacegroup, 2019, s. 3).

Ettersom designstrategien ikke inkluderer detaljerte skisser av uterommene, vil vi her presentere inspirasjonsbildene fra designstrategien, illustrasjoner over ulike bygg med

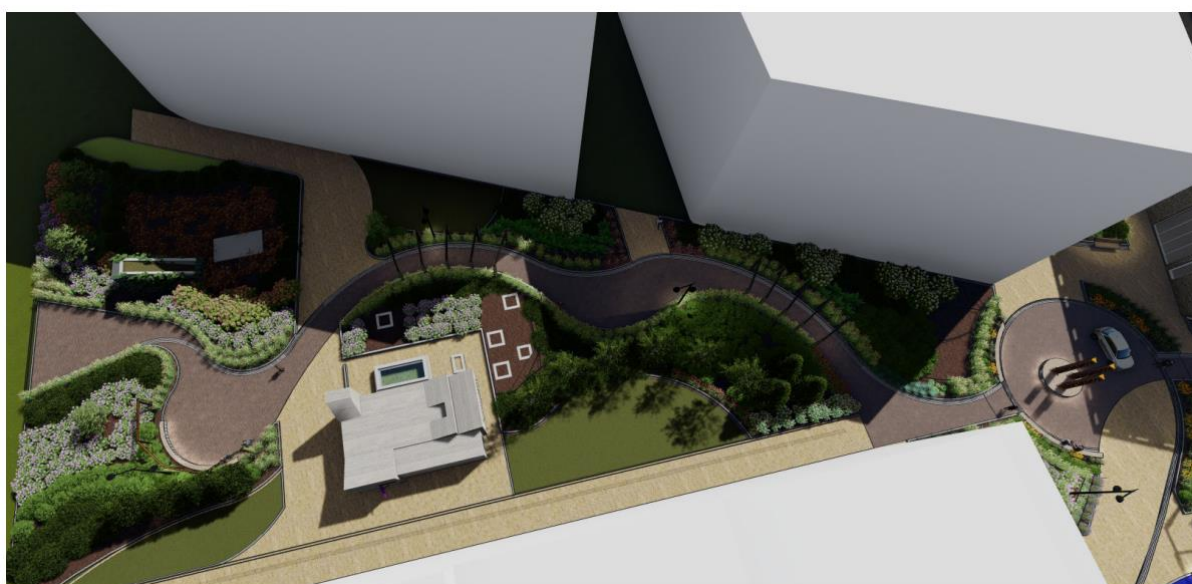
arealene rundt, salgsprospektet til Solon eiendom, samt et illustrasjonsnotat fra Norconsult. På denne måten kan vi gi en mer helhetlig fremstilling av uterommene og dens utforming. Vi har valgt å presentere uterommene kronologisk fra sør til nord, i likhet med figur 18.

4.2.1 Sjøengen

Sjøengen er et parkdrag som strekker seg fra Jernbaneveien og ned til havnen. Parken er tiltenkt for alle aldersgrupper. Her er fokus blomsterstauder med ulik blomstringstid, høyt gress og annen vegetasjon som ikke hindrer sikt fra Jernbaneveien. Det skal legges opp til soner for lek og opphold, og møblering i grønne lommer langs gangveiene. I parkdraget finnes også teknisk infrastruktur som skal forsøkes skjules med topografi/høydeforskjeller (Spacegroup, 2019, s. 18). Store deler av parken er ferdig etablert i dag.

Figur 19, viser inspirasjonsbilder over Sjøengen. Utklipp fra Designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 18

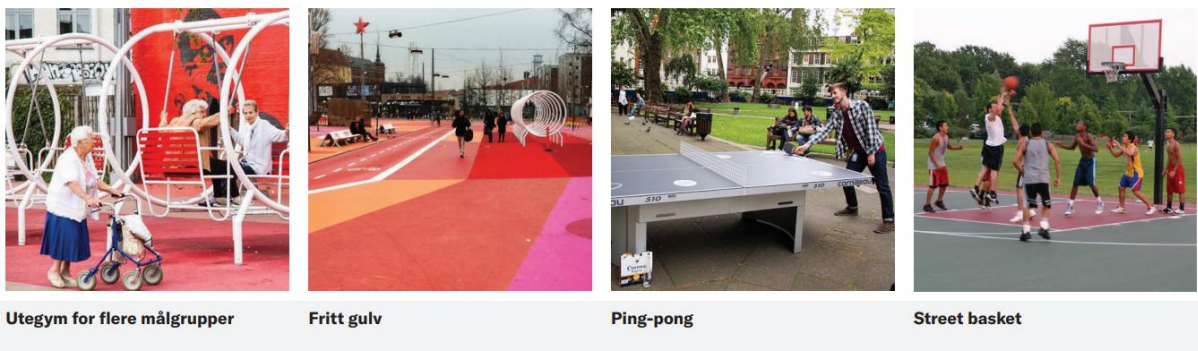
Figur 20, viser oversiktsbilde over Sjøengen. Prosjektert av Norconsult, 2020

Figur 21, viser illustrasjon over Sjøengen. Prosjektert av Norconsult, 2020

4.2.2 Sportsplassen

Målgruppen for dette byrommet er større barn (9-12 år), ungdom, voksne, og eldre. Fokuset her er aktivitet. *“Sportsplassen skal utformes som en åpen aktivitetsflate for flere typer bruk og egenorganiserte aktiviteter; for eksempel basket, håndball, sprint, utendørsgym, yoga, bordtennis, styrke, crossfit m.fl.”* (Spacegroup, 2019, s.10). Plassen utformes som en aktivitetsflate uten nivåforskjeller. Grafikk skal skille de forskjellige aktivitetene fra hverandre, slik at Sportsplassen er tilgjengelig for flere typer bruk. Det er også tegnet en gangflate gjennom plassen, og plass rundt anlegget for forbipasserende og tilskuere (Spacegroup, 2019, s.10).

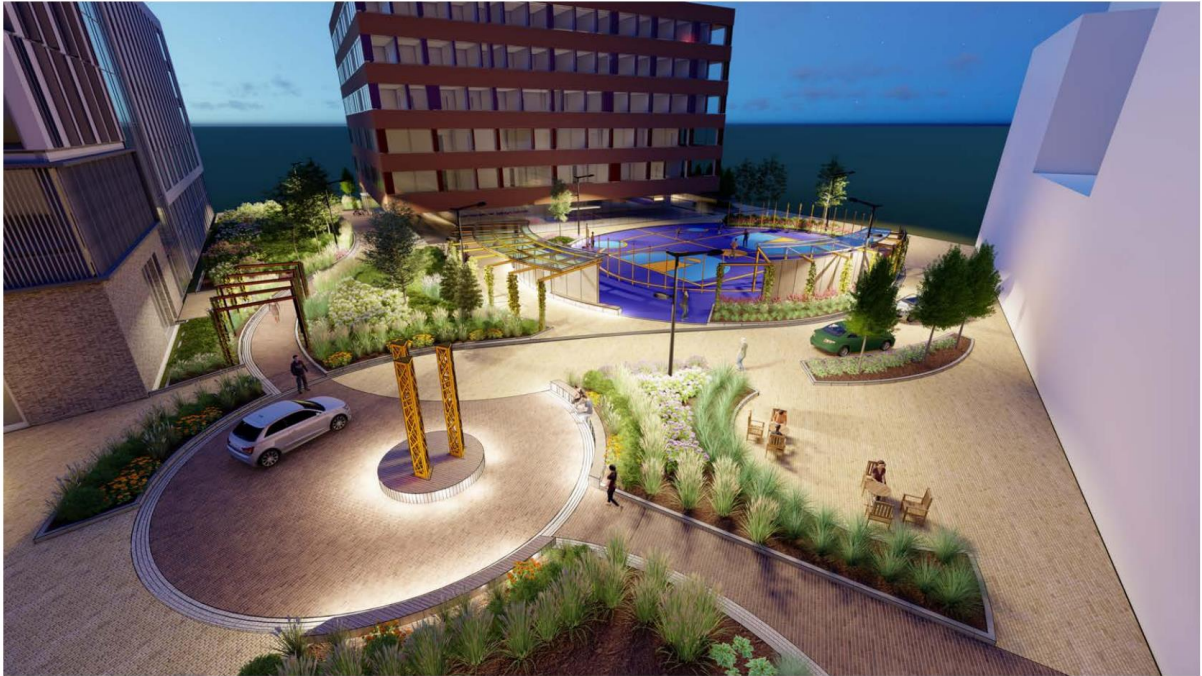
Figur 22, viser inspirasjonsbilder for Sportsplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 10

Figur 23, viser illustrasjon over Ankeret. Foto: Spacegroup, EVE images

Figur 24, viser illustrasjon over deler av Havneparken med Sportsplassen. Hentet fra digitalt salgsprospekt, Solon Eiendom 2022

Figur 25, viser illustrasjon Sportsplassen i forhold til innkjøring til Ankeret. Landskapsplan av Norconsult, 2020

Figur 26, viser illustrasjon over Sportsplassen sin beliggenhet sett ovenfra. Landskapsplan av Norconsult, 2020

Figur 27, viser illustrasjon over Sportsplassen med takmøblering, Landskapsplan av Norconsult, 2020

4.2.3 Bydelstorget

Bydelstorget er det andre byrommet fra sør i Havneparken. Målgruppen for dette rommet er alle aldersgrupper, og Spacegroup definerer dette som *“en offentlig møteplass og en sosial arena for nabolaget og byen”* (Spacegroup, 2019, s. 12). Her er tema et klassisk urbant byrom, tilgjengelig for alle. Her skal det være muligheter for temporære arrangementer, og for offentlige sittegrupper og møbleringssoner for uteservering. Dekket er hovedsakelig stein, og det skal legges til rette for *“egen møblering i form av flyttbare møbler som skaper identitet og gjør det mulig for innbyggerne å endre plassens møbler til ønsket konfigurasjon”* (Spacegroup, 2019, s. 12). Videre skal plassen være solrik, med store trær som gir et klassisk urbant uttrykk, men også skaper beskyttelse for vær og vind. Det legges også opp for å håndtere overvann i åpne kanaler i ytterkantene. Det ønskes at de *“aktive fasadene”* ut mot dette torget skal brukes til publikumsrettede funksjoner (Spacegroup, 2019, s. 12).

Figur 28, viser inspirasjonsbilder for bydelstorget. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 12.

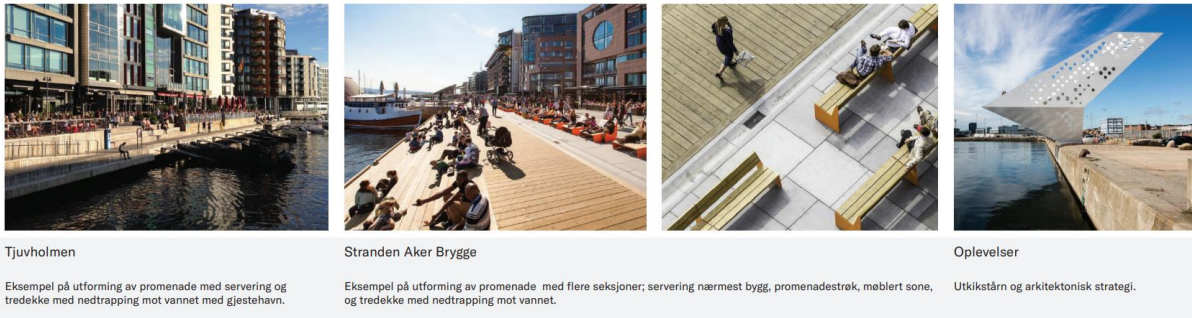

Figur 29, viser Illustrasjon viser størrelsesforholdet av FKT2 med Bydelstorget. Hentet fra illustrasjonshefte_delfelt_FKT2, 2022

4.2.4 Havnepromenaden

Havnepromenaden går fra sør til nord langs hele østsiden av Havneparken.

Havnepromenaden tilbyr *“en rett og eksponert gangakse parallelt med sjøen som utgjør hovedattraksjonen”* (Spacegroup, 2019, s. 20). Her er det planlagt tredekke som trapper ned mot sjøkanten. Dette for at det skal være mulig for småbåter å legge til kaien, men også for å gjøre det mer attraktivt å sitte langs vannkanten, i tillegg til sikkerhetsmessige årsaker slik som å kunne ta seg opp fra vannet om man faller uti. *“Havnepromenaden utformes med varierende bredde, nedtrapping og nivåer med funksjoner og oppholdssoner som formgir promenaden fra to sider”*. Det legges opp til *“skulpturelle sittemøbler, beplantning og installasjoner som bidrar til å skape identitet og variasjon”* (Spacegroup, 2019, s. 20). Som vi ser på illustrasjonsbildene (figur 30) under er det tatt inspirasjon fra to ulike brygger i Oslo.

Figur 30, viser inspirasjonsbilder for Havnepromenaden. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 20

4.2.5 Lekeklassen

Lekeklassen er det nordligste byrommet, og det siste du vil komme til når du besøker fra sør. Dette er tenkt som en lekeplass for barn 0-12år, foreldre og besteforeldre. *“Møbleringen skal stimulere til mestring av klatring, balanse, koordinasjon og et mangfold av lekaktiviteter mellom barn”* (Spacegroup, 2019, s. 14). Lekeklassen tilstreber å være et attraktivt lekeareal, med skreddersydde tilbud for aldersgruppen. Det skal også være *“flere oppholdssoner og møteplasser med benker, bord som gjør det attraktivt for foreldre/besteforeldre å oppholde seg der sammen med barna”* (Spacegroup, 2019, s. 14). Lekeklassen skal være midtpunktet og gjennomgangssonen legges i ytterkant av lekearealet. Bruk av vann og billedkunst er også tenkt for å tilføre estetiske kvaliteter, og flere muligheter for lek (Spacegroup, 2019, s. 14).

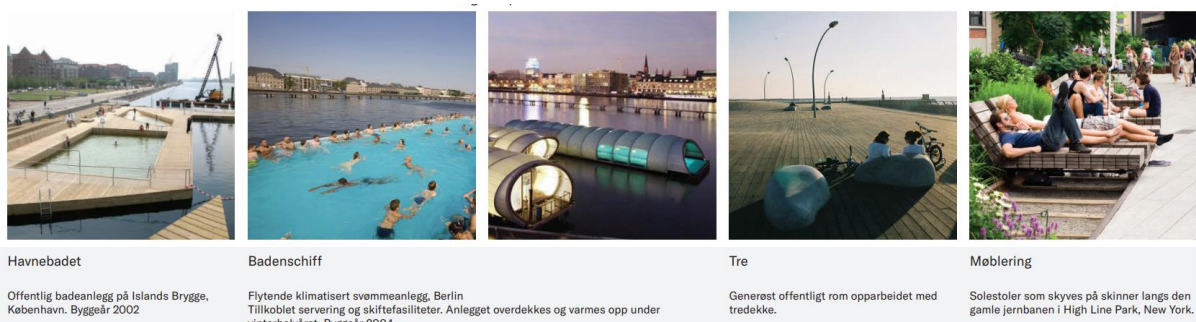
Figur 31, viser inspirasjonsbilder for Lekeklassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 14

Figur 32, viser illustrasjon av FKT2 med Lekeklassen. Hentet fra illustrasjonshefte _delfelt _FKT2, 2022

4.2.5 Sjøbadet

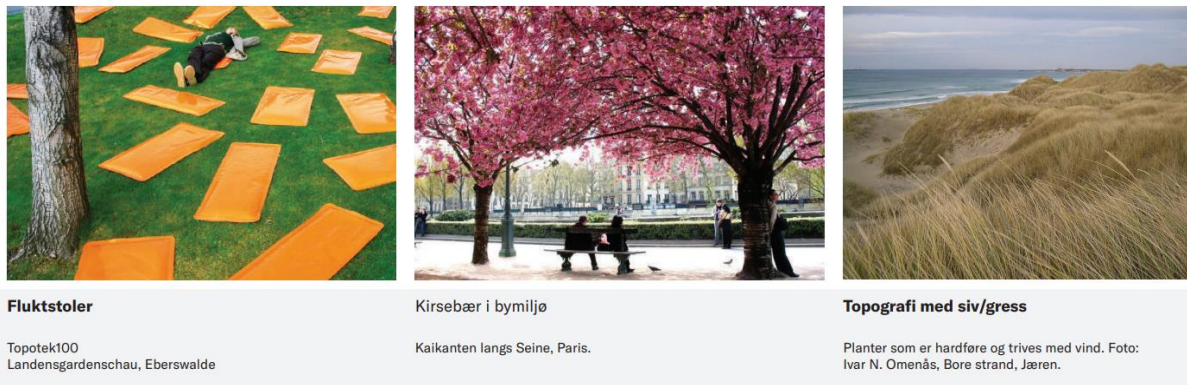
I 2015 ble det foreslått i Spacegroups konkurranseforslag om å bygge et svømmeanlegg, kalt Sjøbadet, som skulle plasseres nord i enden av Havneparken og kobles til uterommet Sjøplassen. Senere ble det bestemt å flytte den til sør-enden av Havnepromenaden, øst for Havneparken. I 2021 ble det igjen flyttet og vedtatt helt i sør-enden, på fremsiden av Havnespeilet. Bakgrunnen for dette var bedre tilgjengelighet til sentrum og at solforholdene var bedre enn på østsiden. Målet var å åpne våren 2023 (Johnsen, 2021). Planen ble lyst ut og lagt på anbud, men det viste seg vanskelig å engasjere utbyggere på grunn av høye priser på stål og betong (Holmen, 2022). Havnebadet er dermed enda ikke bygget og planene fremover er usikre.

Figur 33, viser inspirasjonsbilder for Sjøbadet og Sjøplassen. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 22

4.2.6 Sjøhagen

Sjøhagen er en liten park i to deler som befinner seg på hver sin side av BFK5, høyhuset. Målgruppen er alle aldersgrupper, men spesielt studenter. Hovedkomponentene er *“strå/gress med topografi og trær som skaper ly for vinden”* (Spacegroup, 2019, s.16). Parken skal bearbejdes slik at man får høydeforskjeller, og beplantningen skal skape romlighet og intimitet i parken (Spacegroup, 2019, s.16).

Figur 34, viser inspirasjonsbilder for Sjøhagen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 16

4.2.7 Sjøplassen

Sjøplassen ligger mellom Piren og det tiltenkte Sjøbadet, og fungerer som et krysningspunkt mellom to byutviklingsområder, nord og sør. Prinsippet her er *“den maritime historien og tilhørende kulturmiljø vil være førende for utformingen av området der f.eks. kranene kan parkeres på en måte som gir estetisk verdi og identitet for området”* (Spacegroup, 2019, s.22). Materialvalg og formspråk skal bygge opp om det industrielle særpreget. De beskriver at de ønsker å beholde gamle kraner og tilhørende skinner for å ivareta tilhørende kulturmiljø. De ønsker også å tilrettelegges for fiskeing (Spacegroup, 2019, s.22).

Figur 35, viser utomhusplanen for Sjøbadet og Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019 s. 23

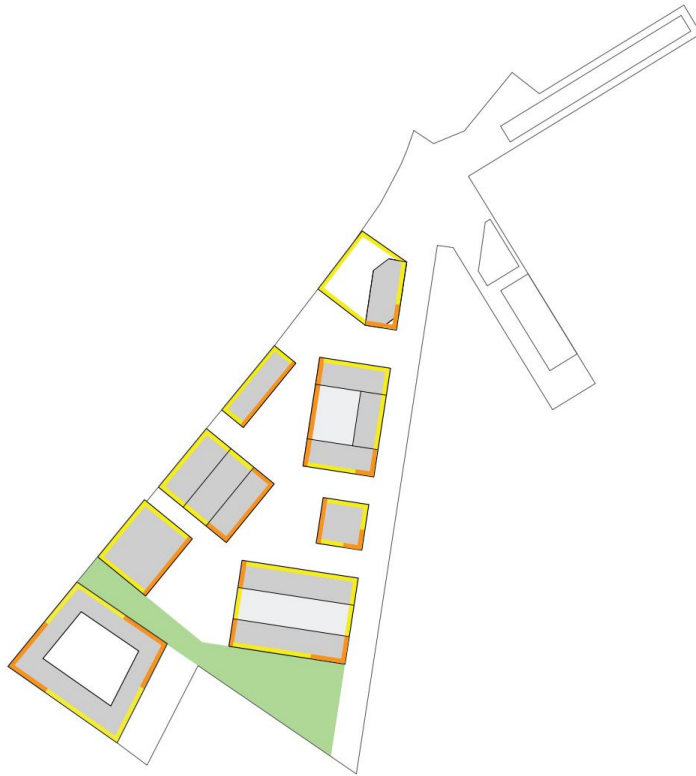
Figur 36, viser inspirasjonsbilder for Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 22

4.3 Aktive fasader

I Havneparken blir det lagt vekt på at den første etasjen skal ha publikumsrettede virksomheter. Spacegroup viser til tegning (figur 37) hvor planlagte “aktive fasader” og “delvis aktive fasader” blir brukt som begrep for å vise hvor publikum kommer til å interagere med fasaden.

“Aktive fasader” (oransje farge) er der hvor “fasaden i hovedsak er transparent for å legge til rette for samspill mellom inne og ute. Publikumsrettede funksjoner skal ha

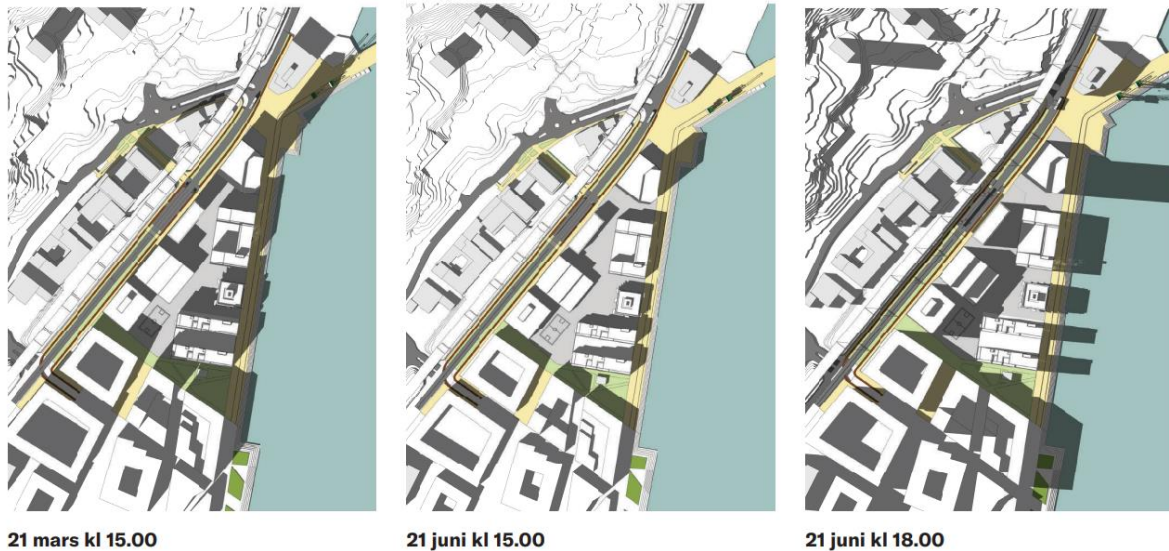
direkte adkomst fra byrom” (Spacegroup, 2019, s. 6). Mens “delvis aktive fasader” (gul farge) er der hvor “det tillates enkelte tette fasadepartier. Innganger til kontor og boliger skal legges til sidegater for å aktivisere disse” (Spacegroup, 2019, s. 6).

Figur 37, viser temakart over aktive fasader over Havneparken. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 6

4.4 Sol og skygge

Spacegroup har utarbeidet en solanalyse over Havneparken. Den viser sol og skygge på alle uterommene i Havneparken den 21. mars klokken 15.00, 21. juni kl.15.00 og 21. juni kl. 18.00. Analysen er hentet fra designstrategien til Spacegroup (Spacegroup, 2019, s. 9).

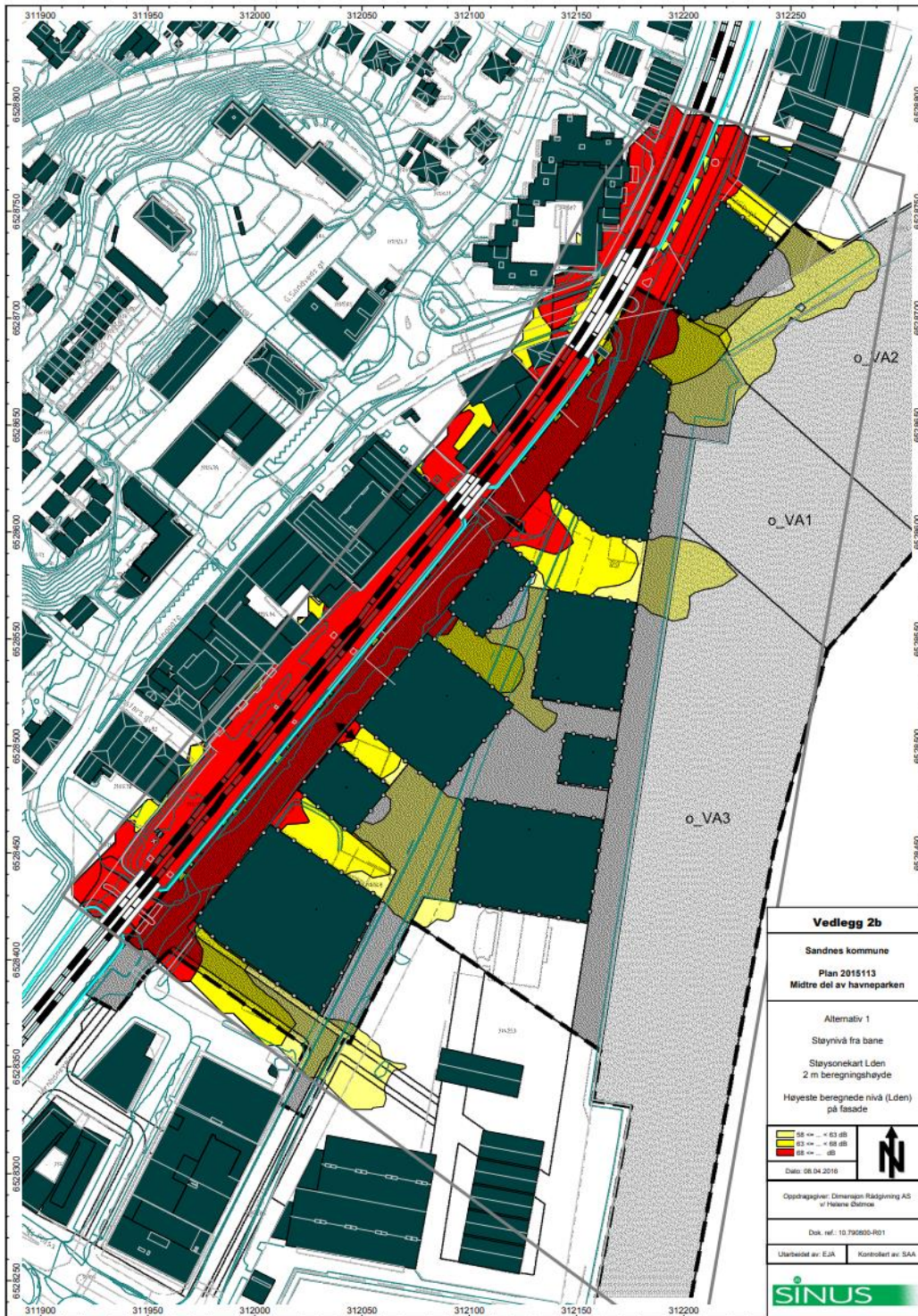
Figur 38, viser sol-skygge analysen over Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 9

4.5 Støyrapport

I forbindelse med planforslaget er det utarbeidet en støyrapport med støykart som viser 0-alternativ og 1-alternativ. Hvor 0-alternativet viser dagens situasjon og 1-alternativet viser støy dersom planforslaget blir satt i verk. “Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging”, T-1442, og Sandnes kommunes miljøplan er lagt til grunn for vurderingene i denne rapporten.

Det blir brukt rød og gul støysone. I Miljødepartementets veileder (2012) beskriver de at “gul sone er en vurderingssone, hvor det må planlegges godt for å oppnå tilfredsstillende støyforhold. Rød sone er i utgangspunktet ikke egnet for støyfølsom bebyggelse”. I Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (2021) beskrives rød sone som; “et område som på grunn av det høye støynivået er lite egnet til støyfølsomme bruksformål.” Lyse gul sone viser 58 - 63 desibel (dB), gul sone viser 63 - 68 dB og rød sone viser 63 dB og over.

Rapporten viser at den dominerende støykilden er jernbanen som går forbi like vest for planområdet. Den viser at planlagt randbebyggelse vil fungere som en god støyskjerm for uteområdene, og kun enkelte av byrommene vil ligge i gul støysone. Videre beskriver den at “det største torget og Havnepromenaden ligger for det meste utenfor gul støysone. Det er derfor ikke vurdert skjermingstiltak mot jernbanestøy” (Andreassen, 2016).

Figur 39, viser støysoner fra jernbanen med røde og gule soner over Havneparken. Hentet fra: Sandnes kommune, Plan ID 2015113, 2019, s. 13

Ifølge støyrapporten til Havneparken er det til sammen med ekspress-, passasjer- og lokaltog 316 tog per døgn med en hastighet på 80 km/t som vil kjøre gjennom togstasjonen ved Havneparken. Som vi ser på figur 40, er det flest tog som vil kjøre på dagtid.

Togtype	Antall tog			Typisk lengde [m]	Hastighet [km/t]
	Dag	Kveld	Natt		
Ekspress (B73)	8	1	3	110	80
Passasjertog (Npas)	1	2	1	200	80
Lokal (B72)	192	64	44	80	80

Figur 40, viser antall tog som kjører gjennom Sandnes per døgn. Hentet fra: Sandnes kommune, Plan ID 2015113, 2019, s. 9

Støyen vil da komme støtvis ettersom togene kjører forbi. Bilveien vil også gi noe støy, men er ikke den dominerende støykilden i området. Vi har derfor valgt å kun ta utgangspunkt i støy fra jernbane.

5. Romlige analyser

Det er blitt utført romlige analyser over området for å forsøke å belyse problemstillinger ved planen. Resultatet fra de romlige analysene blir i dette kapittelet diskutert for seg selv, slik de fremstår.

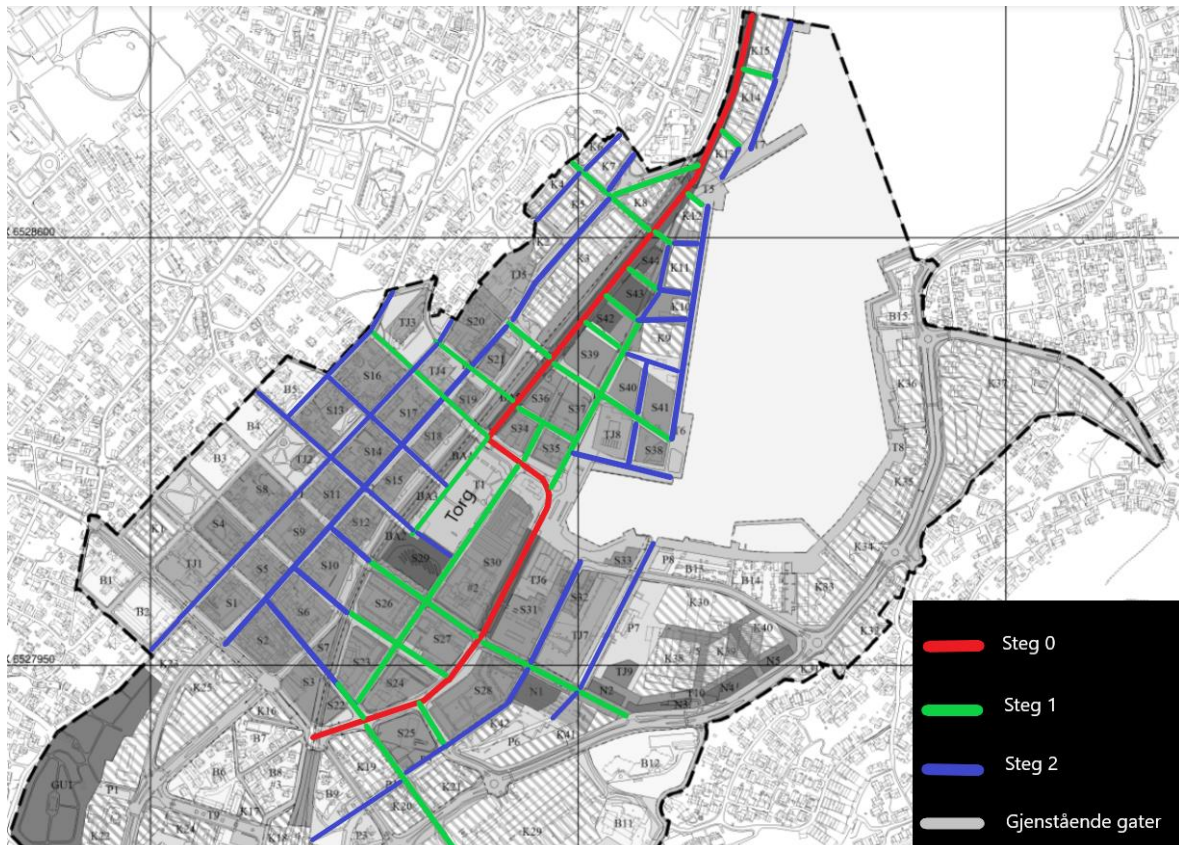
5.1 2-steps analyse

Vi har utført 2-steps analysen ved å benytte Sandnes kommunes kommunedelplan for sentrum, da denne er relevant for å fremheve fokuset i Sandnes sentrum, som er området vi ønsker å undersøke. Gaten som er valgt som steg null, er en gammel hovedfartsåre mellom Sandnes og Stavanger, og er en av de mest trafikkerte årene gjennom Sandnes.

Analysen (figur 41) viser at Havneparken har god tilgjengelighet. Det som kan antas å være konkurrentene til Havneparken er Langgata, som er handlegaten i Sandnes i dag, og Amfi kjøpesenter, som er vist på figur 9 i kapittel 4. Disse områdene har tilgjengelighet ved steg 1 (amfi) og steg 2 (Langgata). Byrommene Sportsplassen og Bydelstorget i Havneparken kan nås ved steg 1. Altså med et kryss eller en retningsendring fra hovedgaten. Samtidig er det en

noe lenger gåtur til disse byrommene fra torget, enn til Amfi som ligger like ved torget. Hele Havneparken kan nås ved to retningsendringer.

Analysen viser også at enkelte av byrommene kunne hatt bedre synlighet i gatenettet dersom gatene hadde vært rettere. Sandnes sentrum har tradisjonelt et rett gatenett med rette gater og hjørner. Havneparken skiller seg her ut med mindre kvartaler og mer fokus på rommene mellom husene istedenfor den tradisjonelle gatenettstrukturen.

Figur 41, viser 2-steps analyse utført over Sandnes sentrum. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum.

5.2 Gateprofiler

Gateprofil-analysen viser gater og veier i Sandnes sentrum og hvordan disse er tilrettelagt for myke trafikanter. Vi kan se ut fra analysen (figur 41) at Havneparken har mange gater som er grønne, altså bilfrie gater. Dette er også noe arkitekten la vekt på da vi spurte om utformingen av uterommene “... de myke trafikantene står aller øverst...” og vi ser at dette er blitt gjennomført gjennom analysen. Ut fra Havneparken finner vi også flere gule gater, også kalt “balanserte gater”. Det finnes dermed et godt gatenett for myke trafikanter. Men det finnes også muligheter for forbedring rundt sentrum av Sandnes. At det er bilfrie gater i

Havneparken vil føre til større ro, og det vil være mer behagelig å oppholde seg her. Havneparken gir til byen i den form at de skaper et bilfritt område, som ikke har vært vanlig i byen tidligere.

Figur 42, viser gateprofiler analyse utført over Sandnes sentrum. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum

5.3 Mikro skala

Konstituerte gater / ikke konstituerte gater.

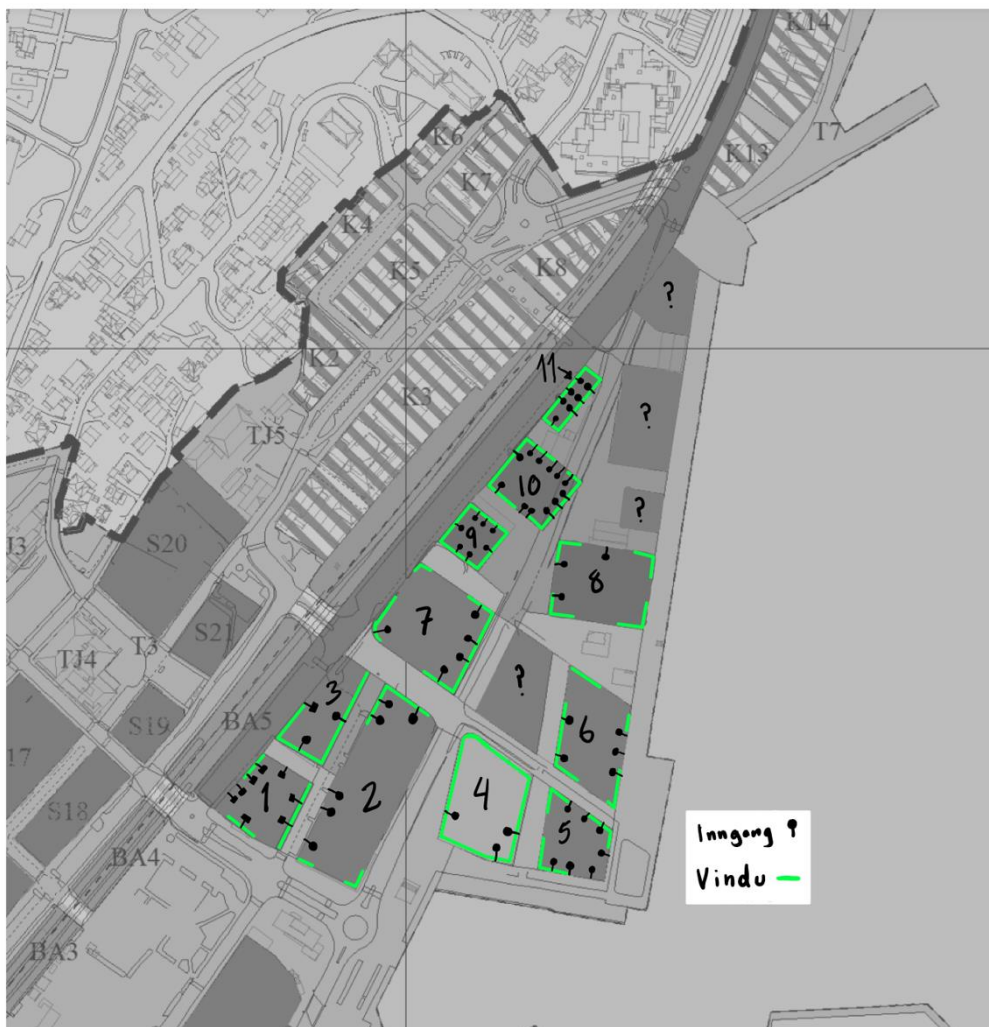
Analysen er gjennomført ved hjelp av diverse plandokumenter, slik som illustrasjoner av bygninger i området, Google maps, og diverse private bilder tatt på området den 27. februar. De tre byggene med spørsmålstegn, BFK3, BFK4 og høyhuset (BFK5) finnes det ingen dokumentasjon som vi kunne se, så disse er utelatt fra analysen. I analysen er materiale brukt til å samle informasjon om hvordan første etasje i bygningene er og hvor innganger og vinduer er lagt.

Figur 43, viser Elvegata fra Rådhusplassen. Hentet fra Google maps, 2017

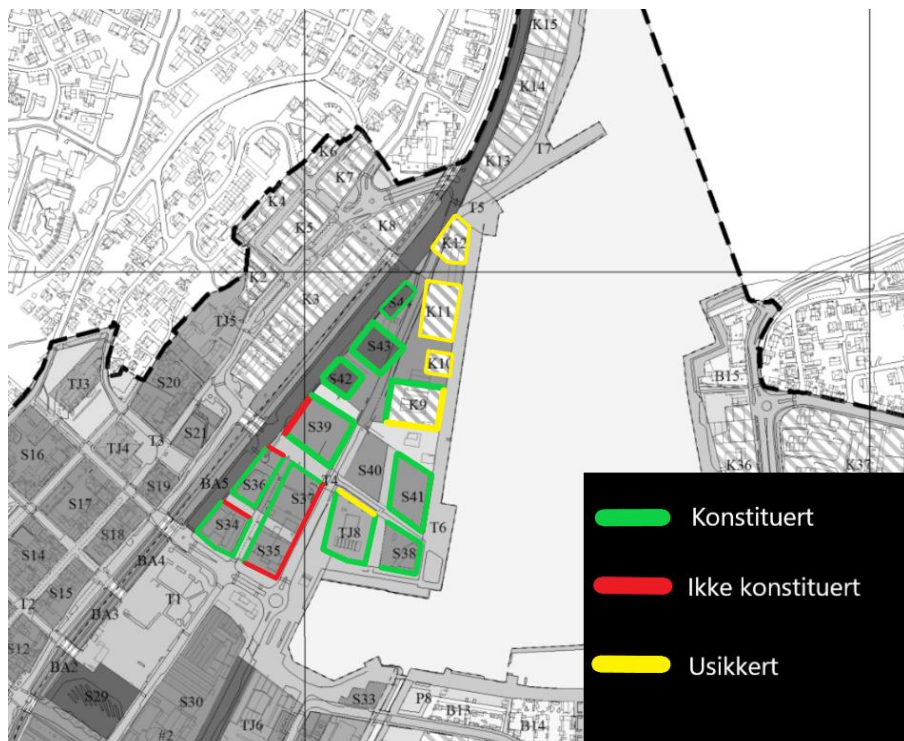
En konstituert gate vil si at bygningen har både vinduer og dører på bakkeplan som peker ut mot gaten. Figur 44 viser hvor godt bygningene i området er konstituerte, inngangene er markert med sorte prikker og strek for retning, mens vinduene er markert med grønn. Analysen viser at det enkelte steder er konstituerte gater, men den viser også hvor det er forbedringspotensial.

Her er første del av Elvegata (figur 44) (veien som går tvers gjennom planområdet) et godt eksempel. I denne gaten kan man se en lang fasade (2) på ca. 100 meter uten vinduer eller dører i første etasje, den er altså ikke konstituert. På andre siden av gata har man rådhuset (4) som har vinduer langs hele siden pluss en stor dør, og er dermed konstituert. Ankeret (8), har kun tre innganger på bakkeplan. Dette bygget er tegnet med en trapp på midten av fremsiden som fungerer som en inngang opp til et felles uterom i andre etasje, dette skal også fungere som inngang til beboerne i dette bygget. Dette etterlater første etasje med ganske få innganger.

Figur 44, viser konstituerte gater med dører og vinduer på gateplan i Havneparken. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum

Figur 45 viser hvilke sider av bygningen som har konstituerte fasader (markert med grønne linjer) og hvilke bygninger som ikke har konstituerte fasader (markert med rødt). Den siste kategorien er "usikkert", dette kommer av at bygningene ikke har ordentlige skisser vi kan gå ut ifra, så det er vanskelig å se om disse sidene vil være konstituerte eller ikke.

Figur 45, viser konstituerte fasader i Havneparken. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum

6. Intervjuene

Vi har som nevnt i kapittel 3.4.1, intervjuet to ulike intervjuobjekter som begge har vært involvert i Havneparkens planprosess. Vi skal i dette kapittelet gå gjennom de mest relevante svarene tilknyttet vår problemstilling.

Det ene intervjuobjektet er i dag daglig leder for Spacegroup og har en arkitekt- og byplanleggerutdanning. Under prosessen til Havneparken var han prosjektleder og var svært involvert i områdereguleringen for Havneparken og har hatt en koordineringsrolle for å få frem planene for området.

Vår andre informant er utdannet arkitekt og var fagleder for sentrum, på byplankontoret i Sandnes. Han hadde en rolle som koordinator for Havneparken og var jurymedlem i bedømmelseskomiteen under konkurransen om Havneparken. Han fungerte som byplanlegger-avdelingens representant i denne sammenhengen.

Vi begynte med å spørre begge intervjuobjektene om hva de legger i et godt uterom.

Arkitekten: *“At de kan tilby flere aktiviteter, så det vi har jobbet mye med i Havneparken er aktivitetsbasert byrom, og selvfølgelig at de er trygge, og bilfrie, at de har sol, (...) også tror jeg det er veldig viktig med en variasjon av kvaliteter... ”*. Arkitekten mener også at enkle grep som møblering, sollys og mennesker i gatene er faktorer som gjør at vi oppholder oss lenger i gaten: *“få mennesker til å være lenger i byrommene, det er jo på en måte hele trikset for de tiltrekker seg flere mennesker, men at det er mikroklimatisk behagelig å være et sted, det er viktig. Sann at man sitter lenge på benken fordi den er i solen. Så det er egentlig litt logiske ting da, men hvis ingen tenker på det så kan det fort bli litt tilfeldig”*.

Vi ser også at jurymedlemmet har de samme meningene om hva et godt uterom er. Begge er opptatt av de mikroklimatiske forholdene og aktivitetssoner. *“Du har jo disse fysiske tingene som sol og le for vinden, det må jo ikke regne alt for mye, og sånne ting, men så må det jo ha et innhold og som er definert eller som gjør at det har en mening å være der... , det er jo fordeler med ulike ting, på de ulike plassene, det er viktig”*.

Aktivitet i første etasje er viktig for aktivitet på gateplan, slik at det også føles tryggere å ferdes i området. Intervjuobjektene var opptatt av dette, å ha aktivitet på gateplan i Havneparken. Jurymedlemmet understreker *“at (om) det foregår ting i første etasjen som gjør at det blir liv på gaten og liv i byen, så mener jeg at Havneparken er et godt supplement til byen. Spesielt hvis de får til næring”*. Havneparken har etter kommunedelplanen for sentrum, ikke tillatt å ha leiligheter i nederste etasje. Dermed er det valgt å ha næring eller publikumsrettet virksomhet i første etasje. *“Det som er viktig er at næringsetasjene i Havneparken skal ha publikumsrettet virksomhet, og skal tilby noe som skaper aktivitet i uterommene. Så det vil si at hvis du har arbeidsplasser, og får folk til å gå litt ut, (...) man har regulert forbud mot å ha kantiner oppover i byggene, etasjer, hvis man skal ha kantine, så skal den 1. være offentlig tilgjengelig, og 2. den skal ligge på bakkeplan”*. Med hensyn til

dette er det en god tanke at alt skal være offentlig tilgjengelig, men disse virksomhetene vil muligens ikke ha åpent på kveldstid, som kan gjøre at området oppleves noe “utrygt”.

Solon Eiendom beskriver på sine hjemmesider at Havneparken skal bli et sosialt område. Derfor var vi nysgjerrige på hva intervjuobjektene mente var et “sosialt område”. Vi ønsket å forstå hvordan de oppfattet betydningen av et sosialt område. Jurymedlemmet fortalte at et sosialt uterom ikke nødvendigvis er et område du bestemmer deg for å oppsøke. Han presiserer at dette skal være et rom du naturlig bruker i hverdagen “*et hverdagsrom*”, og at det ligger naturlig i menneskers logistikk “*Skal en oppsøke det, så kan en også la være, men om det ligger naturlig i den logistikken du har, så fungerer det mye bedre*“. Vi ser mye av de samme svarene hos Arkitekten til Spacegroup og han knytter svaret sitt opp mot Havneparken sine uterom “*...Havneparken kan tenkes som en bydel, at de som bor der, får et forhold til bydelen, at de kan løse daglige gjøremål i byen, og det du ikke får løst der får du løst i gangavstand til Sandnes sentrum - og det gjør at du går fra boligen din i stedet for å kjøre. Og jo flere som gjør det jo mer action blir det i disse byrommene*“.

Arkitekten legger også til at det er viktig at ulike typer mennesker møter hverandre, og at dette kan være med på å gjøre et området mer sosialt “*...mix da, mellom de som jobber i bygget og de som bor i nabolaget, de kan bruke de samme fasilitetene, og det er det som er urbanitet, per. def. at flere har tilgang til den samme infrastrukturen, og du øker bruken i løpet av døgnet, (...)* (og derfor) *det er viktig med en høy andel kontor*”.

Ettersom det er flere bygg i Havneparken som er tiltenkt leiligheter spurte vi intervjuobjektene om hvem de trodde ville bruke de ulike offentlige områdene. Arkitekten svarer at det først og fremst vil være for beboerne, men han håper også at området blir interessant nok for tilreisende, “*så jeg håper det blir interessante nok for tilreisende og de som bor i en litt større sirkel og ikke bare, ikke bare akkurat Havneparken*”. Det ligger kanskje i ordet at “offentlig uterom” skal brukes av hele befolkningen, men jurymedlemmet uttrykte en bekymring for at Havneparken kan bli et område der offentligheten, eller “vanlige folk”, ikke vil ha noe naturlig tilknytning eller tilstedeværelse. “*Det som jeg ser som et problem eller kan være, er at de har lagt seg på en litt eksklusiv linje, den første blokken som de bygger (Ankeret), det er jo ikke oss dødelige som kan ha rå til å flytte inn der. Det ligger jo på det øvre sjiktet. De velståendes getto. Den er jo litt farlig om det blir slik*”.

Videre gikk vi inn på ulike spørsmål som vedrører Havneparken sine offentlige uterom.

Ved å studere områdeplanen kan man se at Elvegata blir transformert innenfor Havneparken. Så istedenfor å være en tradisjonell gate, blir den om til en rekke sammenhengende uterom gjennom hele planområdet. Arkitekten forteller at dette var et bevisst valg. *“Det viktigste jeg mener man kan gjøre for byrom i dag, er å ikke lage den der typiske gaten, med litt trafikk, og sykkelfelt, også blir ingen happy, så i Havneparken ligger, plassrommene øverst i hierarkiet, så du går fra plass til plassrom, det er ingen veier i Havneparken, det er kortest mulig innkjøringsvei i nord til parkeringen som ligger delvis under bygg, thats it, og det er ganske bra”*. Jurymedlemmet forteller at dette var noe de likte da de stemte frem forslaget. Han legger vekt på at en slik struktur passer bedre til vind- og solforholdene i distriktet. Hvor smale gater lettere blir skyggefulle. Han forteller at området også ble mer interessant da *“Du kunne gå fra det ene uterommet til det andre uterommet til det tredje uterommet, det var egentlig en komposisjon av uterom. Da slapp du gatearealer som du egentlig bare bruker til transport, men du fikk byrom ut av det. Som du da kunne bruke til transport, men byrommet var viktigere enn transporten”*. Byrommet er dermed høyt prioritert i planleggingen.

De tre største byrommene; Sportsplassen, Bydelstorget og Lekeplassen, har definert innhold i forhold til aktiviteter. Arkitekten i Spacegroup legger vekt på at dette var noe de var bevisste på ved planleggingen. *“...aktivitetsbaserte plassrom, plassrommene må ha en rolle, for da er det mye lettere å møblere dem, ramme de inn, og gi de identitet, ...”*. Jurymedlemmet fortalte at også dette var noe han likte ved prosjektet; *“De ulike uterommene hadde definert mulig innhold. Altså Sportsplassen, og forskjellige uterom hvor det var definerte uterom. Sånn at du kunne dyrke dem med det innholdet det skulle ha. Da gir det jo en variasjon og en bredde i det som jeg tror er veldig bra”*. Men Jurymedlemmet forklarer også at det kan bli litt vel mye å planlegge hvert minste ledige areal, slik Spacegroup har gjort i designstrategien.

“Designstrategien har mange gode tanker og (jeg) syntes det har et fint innhold på det nivået den har nå, men opplever at det som nå tegnes ut blir litt for mye sirkus, de tar det litt for langt med å putte inn ting. Blir litt sånn hektisk i forhold til designstrategien som er litt mer avdempa. Mens nå har det blitt litt sånn at nå må vi finne på noe hver gang det er ledig areal, det blir litt mye (...) Du kan ikke befolke alle disse områdene samtidig allikevel, så det å heller ha de færre gode stedene (er viktig)”.

For å belyse ett av forskningsspørsmålene våre laget vi følgende spørsmål; *“Vil Havneparkens offentlige rom være et godt bidrag til Sandnes sentrum?”* Vi spurte jurymedlemmet som er fra Sandnes om hva han mener Sandnes mangler i dag, og om Havneparken kan tilfredsstillere disse manglene. *“De kan tilfredsstillere en god del av disse manglene hvis de nå klarer å holde ambisjonen sin. Det er jeg litt i tvil om, eller om markedet tar overhånd og de bestemmer noe annet. Det er en risiko som alltid er der, men det med å fortsatt ha den tanken om å tilby ulike boformer, hvis de klarer å holde den fanen høyt og kombinere det med næring, så det er arbeidsplasser (...), altså nå sitter vi i det nye rådhuset, det er jo en del av Havneparken det og. Det begynner jo her, og det er jo et helt bevisst valg fra kommunen og etablere 400 arbeidsplasser her 200 meter fra jernbanen eller 100 meter fra jernbanen. Så det å få så mange folk til å være her i sentrum, altså 400 stykk som går her hver dag det betyr noe for byen. Og det var et bevisst valg fra kommunen sin side at, OK vi skal bidra til å befolke byen. Dette huset har jo heller ingen parkeringsplasser så folk sykler eller må ta offentlig transport heller, sånn at vi bruker byen aktivt. Så om vi holder den tanken videre så er det et godt supplement for sentrum”*

Jurymedlemmet uttrykte også at han mente det ikke var befolkningsgrunnlag til å skulle bygge alle uterom til å være det “beste” uterommet; *“det er ikke nok folk i Sandnes til at alle Havneparkens uterom kan befolkes til enhver tid på døgnet”*. Vi spurte derfor arkitekten: *“Hva vil skje om disse uterommene ikke blir brukt slik dere har sett for dere, blir det gjort noe med det da?”* Arkitekten svarte at han antar det, men er usikker på driftsorganisasjonens rutiner på dette, da det er de som har ansvar for uterommene etter utbygging. Han gir et eksempel: *“om det er planter som ikke gror, så bytter man til nye, og det er drifts- og forvaltningsoppgaver”*. Så om et av uterommene ikke blir befolket, er det usikkert på om det ligger en rutine eller strategi for å forbedre eller endre dette.

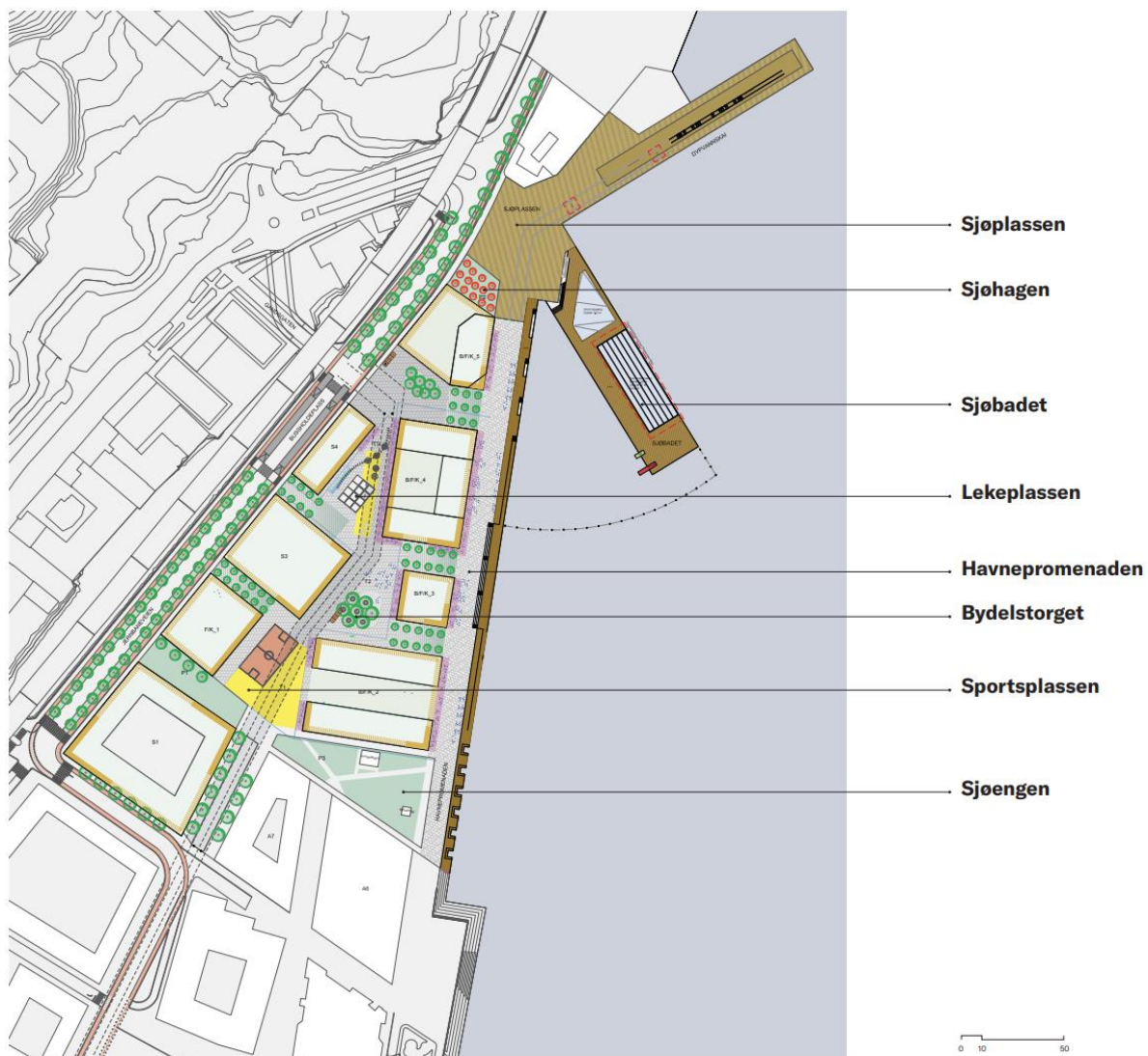
Intervjuene tilsier at både jurymedlemmet og arkitekten har mye av den samme tankegangen om hva de legger i gode offentlige uterom. De er også enige i hva som er gode egenskaper ved Havneparken som for eksempel den unike gatestrukturen som begge legger vekt på i intervjuene. Vi ser derimot at jurymedlemmet har noen bekymringer når det kommer til bruken av uterommene. Spørsmålet som oppstår er knyttet til befolkningsgrunnlaget i Sandnes, og om det vil være tilstrekkelig til å fylle alle de planlagte rommene. Han legger vekt på at den største utfordringen er å holde ambisjonen og intensjonen i planen.

Økonomiske utfordringer kan føre til endringer i planene for de offentlige uterommene, og kan dermed påvirke utformingen og funksjonaliteten.

7. Hva er Havneparken sitt bidrag til de offentlige rom?

I dette kapitlet vil vi fokusere på det andre forskningsspørsmålet “vil Havneparkens offentlige uterom være et godt bidrag til Sandnes sentrum?” ved å diskutere hvert enkelt uterom, slik de fremstår på illustrasjoner. Disse blir presentert i kronologisk rekkefølge fra sør til nord, slik som på figur 46. Deretter vil vi diskutere gatenettet på et overordnet nivå. Avslutningsvis vil vi ha en oppsummering av hvordan Havneparken som helhet vil bidra med gode offentlige uterom.

En utfordring ved å analysere hvert enkelt uterom er at mengden illustrasjoner varierer avhengig av hvor langt de har kommet i planleggingsprosessen. Likevel vil vi diskutere de illustrasjonene som er tilgjengelige for hvert uterom.

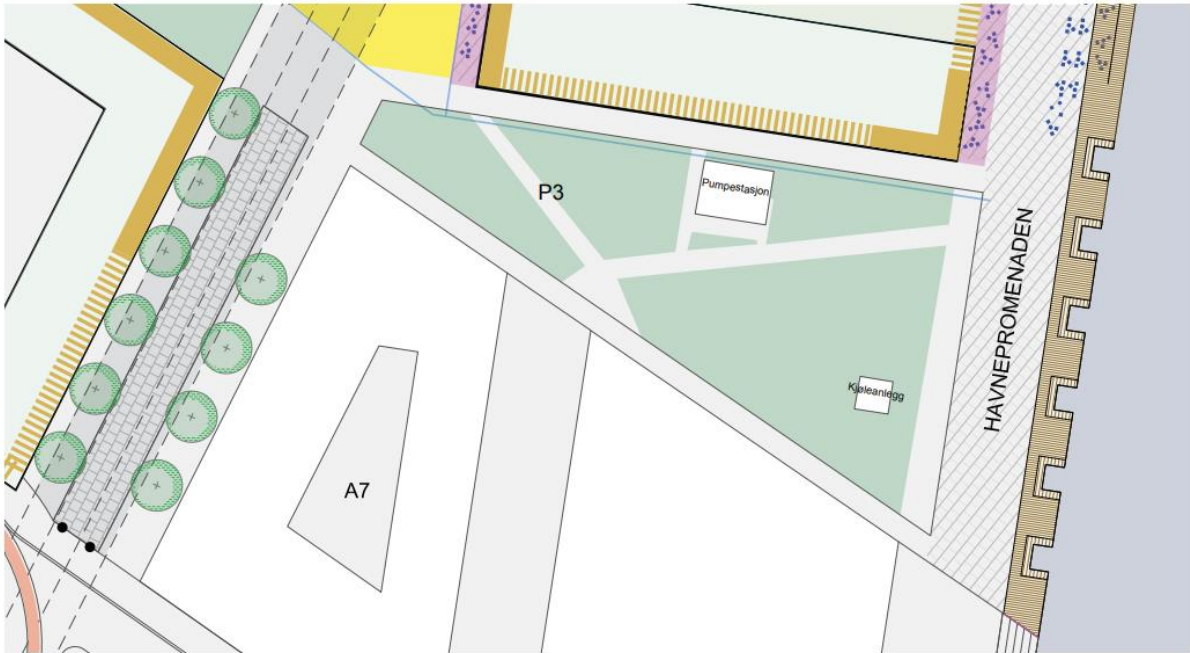

Figur 46, viser hvor de offentlige uterommene skal ligge i Havneparken. Utklipp fra Designstrategien for byrom, s. 4. 2019

7.1 Havneparkens uterom

7.1.1 Sjøengen

Sjøengen er det eneste offentlige uterommet som er ferdigstilt innenfor planområdet for Havneparken og som vi selv gikk gjennom da vi var på befarings. Vi opplevde at uterommet fremsto slik som på tegningene. Uterommet er et parkdrag, altså et mykt rom, med en gangsti som leder seg gjennom parken og har et fokus på vegetasjon og grønne vekster for å gjøre området mer attraktivt å bevege seg i. Gresset og annen vegetasjon vil også bidra til den lokale overvannshåndteringen.

Figur 47, viser utomhusplanen for Sjøengen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 19

Tekniske infrastruktur som kjøleanlegg og pumpestasjon skjules med noe høydeforskjeller i terrenget, vegetasjon som høyt gress og andre vekster. I tillegg er det som synes av anlegget estetisk utformet med teglstein og geometriske former som gjør anlegget mer interessant å se på. Det finnes en glassflate som viser deg anlegget som ligger i bakken. Da vi var på befaring og først så anlegget i parken, ble vi litt skuffet over at et slikt anlegg lå nettopp i denne parken, spesielt siden anlegget ligger på solsiden. På den andre siden er anlegget laget slik at vi kunne titte ned, og dette ga oss en følelse av åpenhet og undring der vi selv kunne gruble over hva slags anlegg det var og hva det var ment for. Dette anså vi som et pluss da infrastrukturen blir til å gjøre anlegget mer spennende, men uheldig at det er plassert på et område med mye sol.

Figur 48, viser teknisk infrastruktur, privat bilde

Figur 49, viser teknisk infrastruktur, privat bild

Figur 50, viser teknisk infrastruktur, privat bilde

Gangveiene har også et "designelement" i form av røde stålbuer som er integrert 3 steder gjennom gangveien. Disse har ingen bruksverdi for området, men skaper kontraster og gjør at området kan virke mer spennende. Dette kan også være et element som kan være morsomt for barn ved å gå under eller svinge seg i dem.

Det blir beskrevet i designstrategien til Spacegroup at området også vil "etablere møblering i grønne lommer langs gangveiene/stiene" (Spacegroup, 2019, s. 18). Ut fra figur 52 så er det ikke tegnet inn noe møblering i ulike "grønne lommer", og dette ble heller ikke observert på befaringen. Men det blir beskrevet i illustrasjonsnotatet til Norconsult at "kanten kan brukes til å sitte på samtidig som den skaper rom" (Norconsult, 2020, s.4). Ønskelig hadde det likevel vært med en god benk å sitte på, for lengre opphold.

Figur 51, viser Sjøengen i 2023, privat bilde

Området har høye kanter som lager en naturlig kontrast mellom vegetasjonen og gangveien. Kantsteinen lager naturlige ledelinjer for svaksynte, det er intuitivt å ferdes gjennom parken. De grønne lommene som skulle møbleres er trukket ut av gangveien, og er dermed ikke i veien.

Figur 52, viser illustrasjon over Sjøengen. Landskapsplan av Norconsult, 2020

Parken er belyst med høye lyktestolper fordelt langs gangveiene. Lyktene kunne med fordel byttes ut med belysning i knehøyde for å få et mer intimt preg. Fordelen med lav belysning istedenfor lysmaster er at lysmaster ofte kan oppfattes som dominant i terrenget og dermed preger det visuelle uttrykket for området.

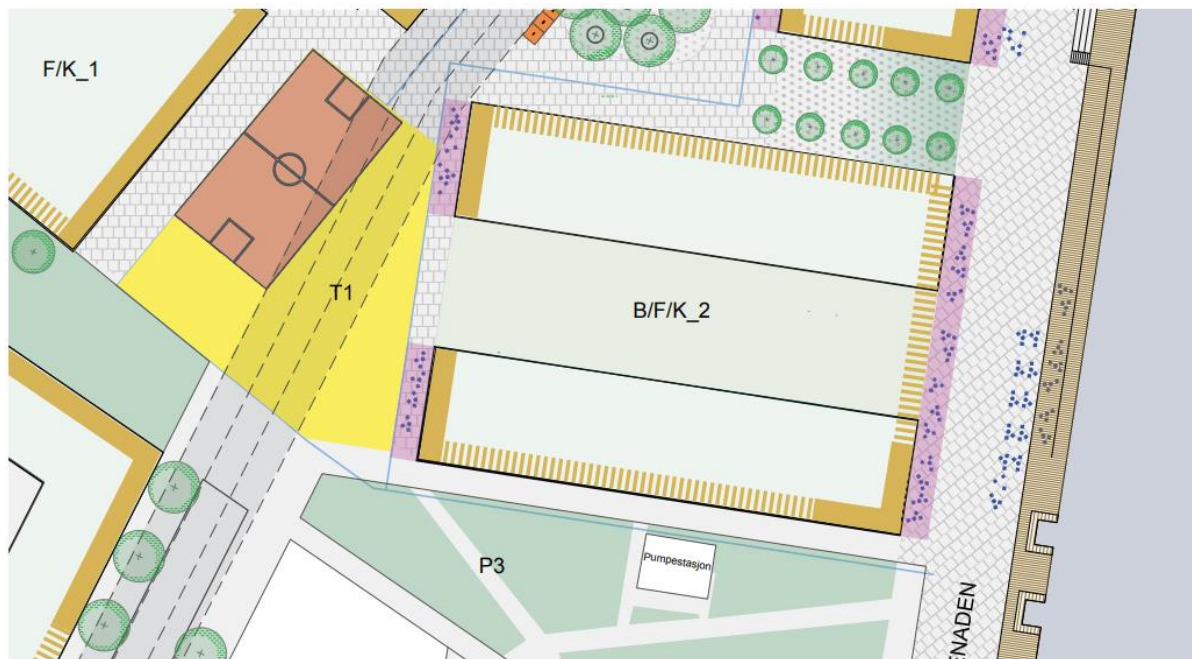
I forhold til støy vil vestsiden av parken komme innenfor gul støysone, som er mer, eller hvertfall på grensen av hva som er anbefalt for byparker. Østsiden, den mest attraktive delen av parken, kommer utenfor støysonen. Det er dermed gode støyforhold i parken. I forhold til sol kan vi se på figur 53 der store deler av parken (markert med røde linjer) blir skyggebelagt av bygningene i sør både i vår og sommerhalvåret. Dette kan gjøre at området blir mindre attraktivt å oppholde seg over lengre tid, og vil mulig fungere mer som en gjennomfarts sone enn en oppholdssone.

Figur 53, viser sol-skygge analyse over Havneparken, Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s.9

7.1.2 Sportsplassen

Sportsplassen blir beskrevet som en møteplass for barn og unge mellom 9 til 12 år, samt ungdom, voksne og eldre. Den blir dermed beskrevet som et møterom hvor alle kan delta med sportslige aktiviteter.

Figur 54, viser utomhusplanen for Sportsplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 11

Ut ifra skissene levert av Norconsult kan vi se at området har beholdt sin flate topografi. Dette gjør det tilgjengelig for blant annet rullestolbrukere å bruke området. Samtidig kan vi også se på figur 55 at Sportsplassens møbler er opplyst, og det er også brukt større lyktestolper som vil lyse opp området ovenfra. Dette kan resultere i at området blir mer brukt på kveldstid og vil også øke trygghetsfølelsen.

Figur 55, viser illustrasjon over belysning og møblering på Sportsplassen. Hentet fra: Landskapsplan av Norconsult, 2020

Designstrategien beskriver at Sportsplassen skal være et flerfunksjonelt område

“Sportsplassen skal utformes som en åpen aktivitetsflate for flere typer bruk” (Spacegroup, 2019, s. 10). Ut fra illustrasjonene tolker vi det som at aktivitetsflaten kun er til ensidig bruk, hvor det er tegnet en basketballbane, med litt ekstra areal rundt. Samtidig er det kun et åpent område, der ulike farger blir brukt for å skille basketballbanen fra resten av aktivitetsflaten. For en bruker av Sportsplassen kan det da virke påtrengende å begynne med egenaktivitet på arealet rundt, da dette vil være i umiddelbar nærhet til ballspill. Et alternativ kunne vært å ikke markere flaten til forskjellige aktiviteter og la flaten fungere som et område for allbruk. Slik det fremstår i dag, virker det å være ment til en type aktivitet og kan oppleves som invaderende med annen aktivitet.

Sportsplassen vil være solbelyst på dagtid (kl.15) om sommeren, utover kvelden når solen henger lavere, vil læringscenteret fra vest skygge for området. Det finnes et areal som er satt av til uteservering langs Ankeret, på deler av dette vil det fortsatt være sol utover kvelden.

I tillegg til at Sportsplassen er utformet til aktivitet, er også plassen møblert med skjerming rundt, som kan skjerme for vind og regn. Det er også plassert benker med halvtak over i utkantene av Sportsplassen. Om det er dårlig vær er dette et sted man kan legge fra seg tingene sine mens man er i aktivitet, eller et sted man kan sitte for å observere Sportsplassen.

Figur 56, viser takmøblering på Sportsplassen. Hentet fra: Landskapsplan av Norconsult, 2020

Sportsplassen kommer innenfor lysegul støysone fra jernbanen. Lyse gul sone vil si at området er preget av støy mellom 58-63 desibel fra banen som er den dominerende støykilden, området er dermed preget av noe støy. Ifølge Norges støyforening anbefaler de at støy i uteområder med blandet bolig og næring ikke skal være mer enn 65 desibel, statlige retningslinjer viser til at støyen ikke skal overstige 55 desibel i byparker (Oslo kommune, 2012). Ettersom formålet med Sportsplassen først og fremst er aktivitet, kan denne støyen tolereres på et annet sett enn om det hadde vært et stille parkareal. Men det kan likevel være forstyrrende for noen som kommer til Sportsplassen for å være sosiale i for eksempel ballspill med andre. Sportsplassen er dermed innenfor en støysone som kan være ubehagelig å oppholde seg i eller utføre aktiviteter i for noen. Foruten om dette vil også Sportsplassen i seg selv tilføre området noe støy til omkringliggende uteområder, og boliger fra aktiviteten som vil finne sted der. I Ankeret som er nabobygget, vil det være boliger med utearealer som vender seg mot Sportsplassen, ved høy aktivitet vil disse utearealene oppleve støy som kan være til sjenanse. Det kan også se ut som at Sportsplassen ligger veldig nær bygningene som ligger rundt, og uten noe form for nett eller vegg rundt plassen, kan det tenkes at baller vil kunne treffe bygningene, bilene eller fotgjengere i området.

Området rundt Sportsplassen, slik som overgangen til Sjøengen, er preget av mye vegetasjon. Det går også en bilpassasje fra Elvegata og inn til Ankeret. Ut fra illusjonene kan det virke som at området er litt rotete. Jurymedlemmet fra bedømmelseskomiteen hadde et inntrykk av at områdene ble utformet med litt voldsomme midler: "Det blir veldig mye fokus på utstyr,

ting og saker, lekeutstyr og alt slags aktiviteter litt sånn ukritisk plassert rundt. Skal vi fylle byen opp med slike lekeapparater?” Videre utdyper han at han mener plassen kunne vært like vellykket med enklere midler enn det som er brukt. Det er mye som foregår på et ellers lite område (aktiviteter, møbler, støy) med en bilpassasje fra Elvegata og inn til Ankeret, vil ikke dette området være en “rolig og stille” plass for folk som ønsker å drive med rolige aktiviteter, som for eksempel yoga som blir beskrevet i designstrategien. Samtidig så er dette et byrom som selv skaper mye støy, og passer bedre inn her enn for eksempel en park hadde gjort.

Figur 57, viser forholdet mellom bygningene og Sportsplassen. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2

7.1.3 Bydelstorget

Bydelstorget fremstår gjennom plandokumentene som en hyggelig torgplass, altså et flerbruksrom. Bydelstorget er for alle aldersgrupper, besøkende og beboere. Dette kan være et område hvor du setter deg ned for å slappe av, sosialisere deg, bli med på bylivsaktiviteter og observere.

Figur 58, viser utomhusplanen for Bydelstorget. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 13

Møblementet på Bydelstorget vil blant annet være flyttbare møbler slik at folk selv kan velge konfigurasjonen av møblene. De kan flyttes sammen til større sittegrupper, eller spres ut, og flyttes på slik at man kan sitte mer for seg selv, alt etter ønske til brukeren. Byrommet tilrettelegger dermed for både passiv interaksjon og aktiv interaksjon (Carmona et al., 2010, s. 209). Muligheten for å flytte på møbler åpner opp for muligheten for å trekke seg tilbake og være for seg selv eller sette dem sammen for å være en større gruppe, en aktiv deltaker i bylivet. Vegetasjonen kan også være med på å skape et mer intimt område å sitte i, da busker og trær kan skjerme for andre mennesker.

De aktive fasadene rundt Bydelstorget vil være publikumsrettede funksjoner i første etasje slik at Bydelstorget kan være en plass man kan nyte uteservering, som igjen vil øke aktiviseringen av området. I designstrategien til Spacegroup (2019) står det at Bydelstorget “defineres av fire aktive fasader som bør programmeres med publikumsrettede funksjoner” (Spacegroup, 2019, s. 12). Ifølge deres egen tegning (figur 37) vil Bydelstorget på den annen side ha to aktive og to delvis aktive fasader. Vår mikro skala analyse viser derimot at 1 av 2 analyserte fasader ikke vil være så aktive som det gis uttrykk for. Dermed er det vanskelig å si hvor aktive disse fasadene vil bli.

Materialbruket på Bydelstorget består av ulike typer stein som blir beskrevet som av “høy kvalitet” (Spacegroup, 2019, s. 12). Dette er for å kunne utføre ulike sosiale aktiviteter her

hvor steinen tåler å bli brukt. Enten det er pop-up markeder eller minikonsserter så skal materialet tåle bruken. Vi ser dette som en positiv egenskap ettersom området både har en estetisk tiltalende utforming og en funksjonell hensikt bak seg.

Figur 59, viser forholdet mellom bygningene og Bydelstorget. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2

I illustrasjonsmateriale vi har tilgang til over Bydelstorget, forekommer det ingen beskrivelse av hvordan torget skal belyses. En ide her som vi ønsker å presisere er å implementere bruken av lave lyktestolper. Disse kan være med på å gi et mer intimt preg, i motsetning til høye lyktestolper som kan skape et mer upersonlig og kaldt preg.

Ut ifra sol-skyggeanalysen så er Bydelstorget en av de offentlige uterommene som ligger best til med tanke på solforholdene. Store deler av torget vil ifølge analysen ha noe sol på vår/vinterhalvåret og stort sett hele dagen og noe utover kvelden på sommeren. Dette er en av de viktigste faktorene for at vi oppholder oss i et område over lengre tid (Guttu, 2009, s. 19). Samtidig som at området har gode solforhold, vil heller ikke Bydelstorget preges av mye støy fra jernbanen, da den ligger utenfor både rød og gul sone. Det vil da være mulig å holde en samtale uten å bli forstyrret av unødvendig støy. Dermed så ligger Bydelstorget sine forhold til rette for at dette kan bli et attraktivt offentlig uteareal.

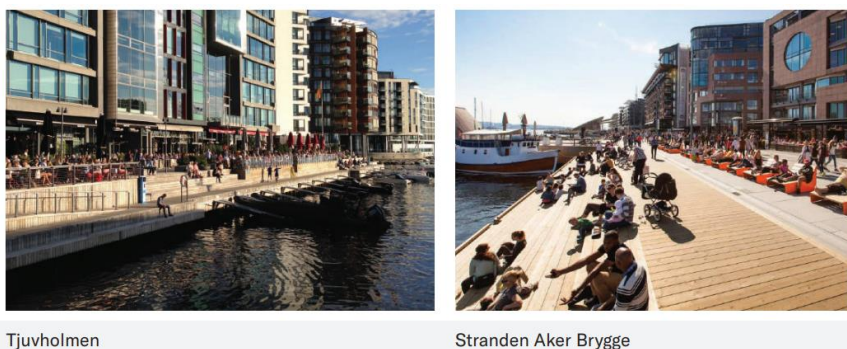
7.1.4 Havnepromenaden

Havnepromenaden strekker seg langs hele østsiden av Havneparken med havet som nabo. Som arkitekt i Spacegroup sa om Havneparken; *“selvfølgelig nærhet til sjøen er jo helt unikt. Så det er mange grunner til å være i de områdene”* Og videre har prosjektutvikler fra Solon Eiendom sitert *“og hvis det frister mer med sjøluft og måkesang er det bare å rusle bortover kaia, finne en benk i sola og nyte utsikten”* (Solon eiendom, 2022).

Figur 60, viser utomhusplanen for Havnepromenaden. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 21

Det er foreløpig ikke utarbeidet detaljerte skisser for Havnepromenaden i Havneparken. Imidlertid nevnte arkitekten fra Spacegroup under intervjuet at de har latt seg inspirere av Aker Brygge når det gjelder utformingen av den nye Havnepromenaden. Dette kan vi også se i designstrategien, hvor det er inkludert inspirasjonsbilder fra Tjuvholmen og Aker brygge for å visualisere den nye Havnepromenaden. Ettersom Aker brygge og Tjuvholmen i dag er populære områder som tiltrekker seg folk som ønsker å nyte solen, bade eller ta en matbit, både om sommeren og andre årstider. Det er imidlertid verdt å merke seg at Aker brygge ligger sørvendt, noe som betyr at den får mer sollys enn det Havneparken vil ha. Det er derfor vanskelig å si om Havnepromenaden vil oppnå samme suksess uten de samme forholdene. Arkitekten informerte oss også om at andre havnepromenader ofte brukes til søndagsturer eller rekreasjonsruter *“...havnepromenader, det blir jo søndagsruten eller turruten...”* Så uten direkte sollys, kan Havnepromenaden bli attraktiv som en tursti.

Tjuvholmen

Stranden Aker Brygge

Figur 61, viser inspirasjonsbilder for Havnepromenaden. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 20

Som vi kan se på figur 62 er det skissert ut hvor Havnepromenaden ligger i sol-skyggeanalysen. Enten om det er vår eller sommer ser man at bygningene vest for Havnepromenaden uansett vil skygge for store deler av promenaden. Det er kun i mellomrommene mellom bygningene hvor sola slipper inn.

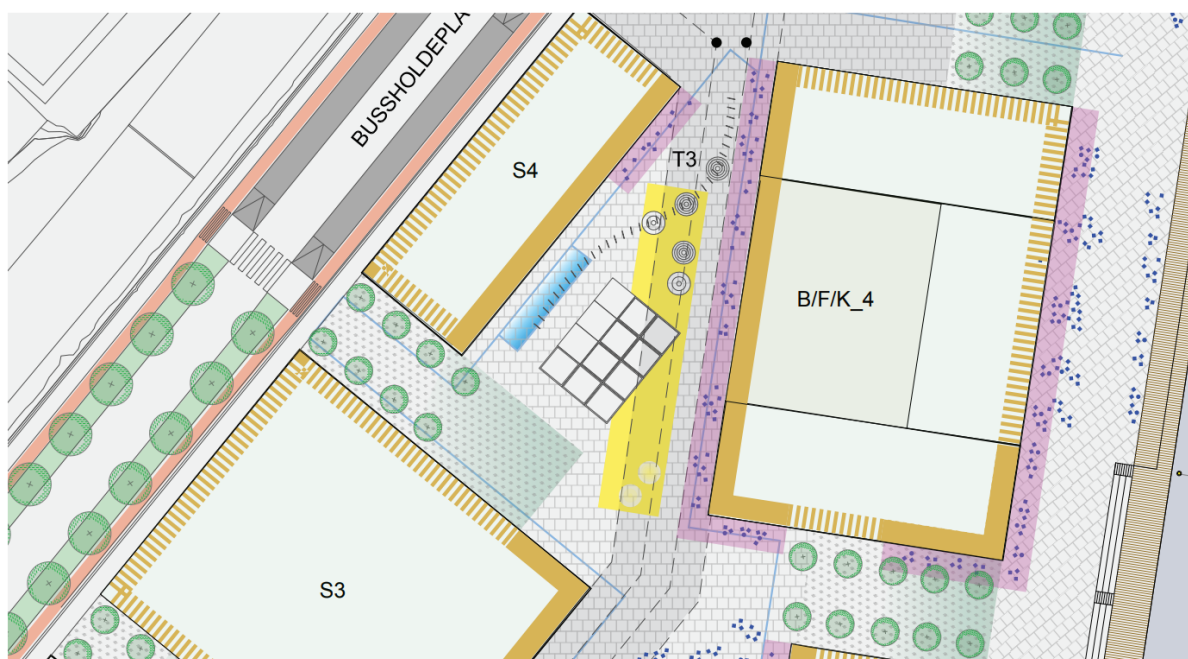

Figur 62, viser Sol-skygge analysen med Havnepromenaden markert. Egenprodusert. Analysen hentet fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 9

Vestlandet er kjent for hardt vær og mye vind, og uten sola som varmer kan Havnepromenaden oppleves som et kaldt sted å oppholde seg i. Samtidig ligger Havnepromenaden tett opptil sjøen, her er det gjerne sterkere vindkast enn inne i sentrum hvor bygninger kan skjerme mot vinden. Salgsprospektet til Soloneiendom om det nye Ankeret påpeker fremdeles at Havnepromenaden vil være en opplevelse uansett vær “*En tur langs kaien er alltid en fin opplevelse. Uansett vær (...), her blir det fine oppholdssoner ved vannkanten med sittemøbler og beplantning*” (Solon Eiendom, 2022, s.42).

7.1.5 Lekeklassen

Lekeklassen er som nevnt i kapittel 4.2 ment for barn mellom 0 – 12 år. Barn i denne aldersgruppen har forskjellige forutsetninger når det gjelder mestring og det er derfor viktig at Lekeklassen i Havneparken også gjenspeiler dette i utforming og innhold. Det blir beskrevet i designstrategien at Lekeklassen skal inneholde minimum 7 ulike apparater, men selv om barn har glede av lekeutstyr, har de også glede av lekeområder som drar inn naturelementer som trær og vann. Vannlek blir beskrevet i designstrategien hvor «Lekeklassen vil ha synlige innslag av vann som tenkes kombinert med brukskunst som tilfører estetisk kvalitet og muligheter for lek med vann i form av plasking, mm» (Spacegroup, 2019, s.14). Sammen med lekeapparatene skal det også utformes flere oppholdssoner med benker, bord og arealer for uteservering. Dette er viktig for voksne med små barn som ønsker å være i nærheten mens barna leker. Her kan de enten observere leken eller delta i aktivitetene som skjer på området.

Figur 63, viser utomhusplan for Lekeklassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 15

Ut fra designstrategien til Spacegroup og inspirasjonsbildene tilknyttet Lekeklassen kan det også virke som at Lekeklassen skal ha noe plastdekke. Gummidekke virker støtdempende ved fall og gjør lekeområder tilgjengelig for alle da det er lett for en rullestolbruker eller trillevogn å bevege seg på området. Plastdekket blir ofte kritisert da dette ikke er et materiale som tåler tidens tann, samtidig som det er miljøskadelig om det skulle bli ødelagt. Hvor mye

av lekeplassen i Havneparken som skal ha plastdekket er usikkert da det ikke er laget endelige detaljerte illustrasjoner over område ennå.

Utenom dekket, fremstår også Lekeplassen noe kjedelig da det ikke ser ut til å være noen form for vegetasjon her. Vegetasjon tilfører estetiske kvaliteter og er også morsomt for barn å leke med. Mange barn synes sand, jord, og blader er vel så spennende som nye flotte lekeapparater (NRK, 2022). Det kan man ikke finne på denne lekeplassen ut ifra illustrasjonene.

Figur 64, viser forholdet mellom bygningene og Lekeplassen sett mot sørvest. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2

Ettersom området i dag er flatt, vil vi også anta at Lekeplassen fortsatt skal ligge flatt og på bakkeplan som gjør det mulig for rullestolbrukere og andre med nedsatt funksjonsevne å komme seg inn på lekeområdet. Med ca. 120 meter avstand til boligkomplekset «Ankeret» og ca. 50 meter fra boligkomplekset BFK5, vil det også være kort avstand for beboende barnefamilier å gå til Lekeplassen.

Havneparken er etter illustrasjoner utformet kun for myke trafikanter, og Lekeplassen vil dermed også ligge i et område uten biltrafikk. Samtidig, til forskjell fra Sportsplassen og Bydelstorget, vil det ikke bli laget en gangse gjennom lekeområdet, men heller i ytterkanten. Dette vil gjøre at barna er i et midtpunkt og skjermes for gjennomgående. Bak bygningen øst for Lekeplassen vil det gå en bussvei hvor det vil gå flere busser daglig. Dette kan oppleves utrygt for foreldre, og som muligens ikke vil la barna leke i området uten tilsyn.

Sammen med bussveien ligger også togsporet litt lenger bak. Lekeplassen er i gul og lysegul støysone, og støyen fra jernbanen kan virke forstyrrende og avbrytende for barna og foreldrene.

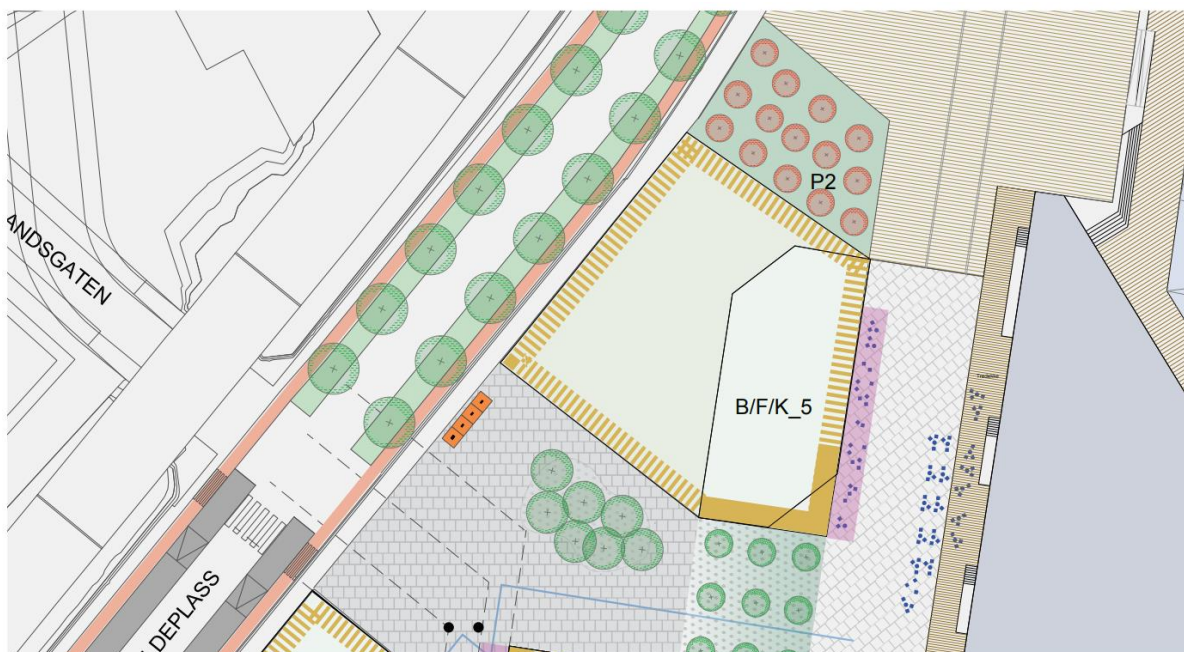
Solforholdene på Lekeplassen kan vi se på figur 65. Her er området godt solbelyst midt på dagen på sommerhalvåret, men vil bli skyggebelagt utover kvelden. På vinter/vår halvåret er også store deler av området skyggebelagt. Det er naturlig at foreldrene da vil ønske å trekke seg vekk fra dette området for å heller finne en solrik plass å oppholde seg.

Figur 65, viser Sol-skylle analysen med Lekeplassen markert. Egenprodusert. Analysen hentet fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 9

7.1.6 Sjøhagen

Sjøhagen beskrives som en park ment for alle aldersgrupper, men spesielt studenter. Hvorfor og hvordan denne parken er spesielt tilrettelagt for studenter, fremkommer ikke i designstrategien. Sammen med dette blir det også beskrevet at Sjøhagen skal *“bearbejdes slik at det skapes høydeforskjeller”* (Spacegroup, 2019, s. 16). Det er ikke forklart hvordan eller hvor bratte stigninger som skal inngå i parken. Noe høydeforskjeller kan være med på å bryte opp terrenget og kan gjøre at Havneparken oppleves mindre monotont.

Figur 66, viser utomhusplanen for Sjøhagen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 17

En park vil naturligvis bli mer attraktiv hvis solbelysningen også er god. En kan bruke det offentlige rommet til å sole seg, grille med venner eller slappe av alene. Dessverre så har Sjøhagen minimalt med sol ifølge sol-skyggeanalysen. Som vi ser på figur 38 i kapittel 4.4 vil Sjøhagen kun ha ettermiddagssol i juni måned, men ellers er området skyggebelagt.

Nordsiden av parken kommer innenfor rød støysone, sørsiden kommer innenfor gul støysone. Det vil være en betydelig mengde støy i parken. Parken egner seg dermed ikke til de spesifikke studentaktiviteter som lesing, øving, konsentrasjon eller avslapping.

7.1.7 Sjøbadet og Sjøplassen

Som nevnt tidligere har det vært flere diskusjoner om hvor Sjøbadet skal ligge, og hvordan det skal utformes. Ut fra designstrategien er Sjøbadet planlagt i forlengelse av Sjøplassen og vil være det siste offentlige uterommet i Havneparken. Dette ligger helt nord i Havneparken og vil være et krysningpunkt mellom to nye byutviklingsområder (se figur 46). Sjøbadet ville antagelig oppleve en del skygge fra høyhuset BFK5 på kveldstid, og det er gjerne derfor det nå er flyttet til sørsiden av Havneparken.

Figur 67, viser utomhusplanen for Sjøbadet og Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 23

Sjøplassen er det eneste område som vil bevare og videreføre den gamle historien til Havneparken, da det planlegges å beholde de gamle kranene. Disse kranene representerer historien til Havneparken, men også Sandnes by, og vil bidra til å skape stedsidentitet samtidig som de tilfører estetisk verdi. Dette er også noe kommuneplanen for Sandnes Sentrum understreket at de ønsker at disse beholdes i Havneparken (Sandnes kommune, 2019, s.23).

Skinnene som kranene står på skal også beholdes, slik at kranene kan flyttes ved behov eller ønske. Vi ser på det som svært positivt å beholde elementer som har historisk og kulturell verdi for området, da det bidrar til å bevare og berike Havneparken og byen. Det skal tilrettelegges for fiske på Sjøplassen, med fiskekum med vanntilførsel, hvor fisk kan renses. Dette vil utvide rommets bruk, og gi mer variasjon og flere opplevelser.

Figur 68, viser Kranen i 2023, privat bilde

7.2 Havneparken som en helhet

Etter å ha diskutert hvert enkelt uterom separat, skal vi nå diskutere Havneparken som en helhet og dens potensielle positive bidrag til Sandnes sentrum og hvordan uterommene fungerer sammen.

7.2.1 Gatenettet

I gateprofil analysen kommer det, som tidligere nevnt, frem at Havneparken i hovedsak består av gater kun tilgjengelig for myke trafikanter. Dette kommer også frem i kommunedelplanen for Sandnes sentrum, som ønsker at unødvendig trafikk skal tas vekk fra sentrum. Ved Havneparken vil det da kun være bussveien som går ovenfor som vi kan se på figur 69, og veien inn til parkeringsplassen under Ankeret som har delt bruk for kjøretøy og myke trafikanter. Gatene som kun er ment for myke trafikanter kan ses i sammenheng med at gatene i Havneparken er tilrettelagt for rekreasjon, avslapning, sosiale sammenhenger, handel, kontor og bo. Altså et sentrumsområde hvor alt er kort avstand fra hverandre, og en vil ikke kunne trenge kjøretøy for å utføre ulike aktiviteter. På figur 70 kan se illustrasjonen fra designstrategien hvor fotgjengere kan bevege seg i området.

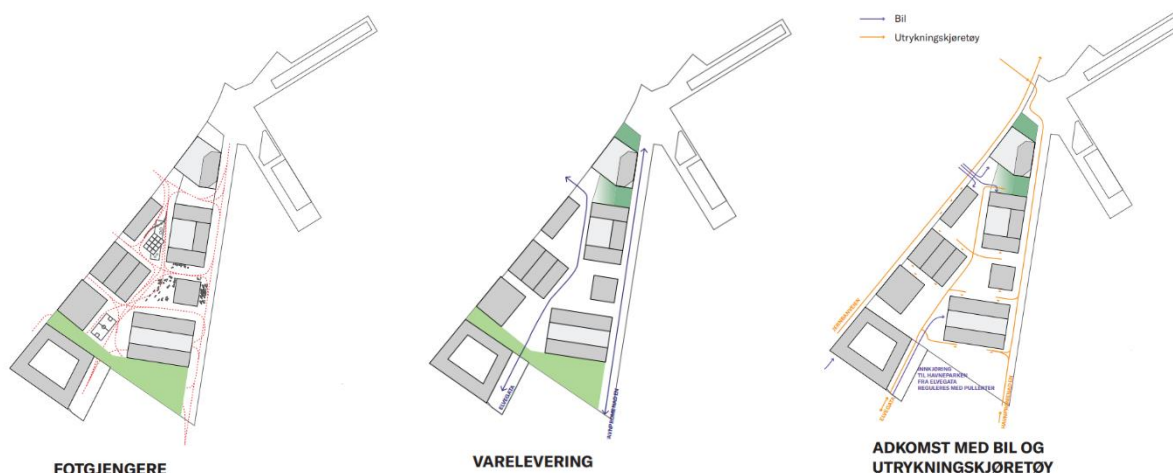

figur 69, Viser buss- og sykkelvei i Jernbaneveien, Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT1

Ved å tilrettelegge gater kun ment for myke trafikanter vil de som ferdes i gatene oppleve en større grad av trygghet og mindre grad av stress da biltrafikk kan hindre muligheten for å

bevege seg fritt og effektivt. Det vil da være rimelig å anta at flere vil benytte seg av disse formene for gater, istedenfor andre steder i Sandnes sentrum som er mer bil dominert.

Selv om Havneparken skal bli et sted kun ment for myke trafikanter, er det også tilrettelagt for varelevering og utrykningskjøretøy i området. Ifølge designstrategien til Spacegroup vil varelevering skje langs Havnepromenaden og vil ha adkomst via bussveien ovenfor eller fra Elvegata slik vi ser på figur 71 (Spacegroup, s. 7). Utrykningskjøretøy vil naturligvis ha tilgang til alle bygninger og gater slik som vi ser på figur 72.

figur 70, Viser hvor fotgjengere kan bevege seg i Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 7

figur 71, Viser hvor varelevering kan kjøre i Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 7

figur 72, Viser hvor bilder og utrykningskjøretøy kan kjøre i Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 7

7.2.2 Byromsnettverk og analysene

For at uterom skal bli brukt må de ha en naturlig sammenheng med daglige gjøremål.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2016, s. 22) trekker frem fem punkter som er grunnleggende for å skape gode byrom som blir brukt. Av disse nevnes nærhet, avstanden til byrommet og andre byrom og sammenkobling, gode forbindelser i byromsnettverket.

Gjennom 2 stegs analysen har vi vist at byrommene i Havneparken kan nås ved maksimalt to steg fra byens hovedgate, steg-0. Fra Rådhusplassen kan man følge Elvegata ned til Sportsplassen, her vil man hele tiden ha visuell kontakt med endepunktet av gata som vil være midten av fasaden til bygget FKT1, bak Sportsplassen. På dette punktet vil man være i utkanten av Bydelstorget og se inn på dette rommet. I designstrategien til Spacegroup legger de vekt på at byrommene og strukturen i bydelen er tegnet slik at man hele tiden lurer på hva

som skjuler seg bak det neste hjørnet (Spacegroup, 2019, s.26). Strukturen er laget slik at man ikke kan se Bydelstorget fra Elvegata før du står innenfor rommet. Du ser inn i en vegg, og når du har kommet frem til dette punktet viser det seg et byrom. Det samme skjer når du herfra går lenger inn på Bydelstorget og snur deg mot Lekeplassen, det er først da man vil oppdage dette rommet. Ettersom Havneparken har en uvanlig gatenettstruktur, er ingen av rommene synlige enten fra Rådhusplassen eller et vilkårlig sted i Elvegata. Byrommene er noe man må vite om eller finne, det er ikke synlig i gatenettet. Vi konkluderer derfor med at Havneparken sitt gatenettstruktur er lite oversiktlig, men skiller seg ut fra tidligere gatestruktur og kan tilføre Sandnes en ny og spennende bydel.

figur 73. Viser perspektiv fra Elvegata inn mot Bydelstorget. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2

Gateprofilanalysen viser at det finnes gode gangforbindelser fra sentrum og inn til byrommene. Sandnes har tradisjonelt vært en bilby, hvor man kunne kjøre ganske fritt rundt i bysentrumet. Det gjøres nå, og har blitt gjort tiltak for å dirigere den verste trafikken vekk fra viktige gater og plasser slik som beskrevet i kommunedelplanen for Sandnes sentrum. Likevel kan man komme seg frem til Havneparken til fots, det er flere godt balanserte gater fra eksisterende sentrum og inn til Havneparken, og når Havneparken er ferdig utbygget er det trolig blitt enda bedre.

For å komme seg inn til Havneparken kan man bevege seg gjennom Elvegata som går fra Rådhuset. Mikro skala-analysen viser at første del av Elvegata, ikke er konstituert. Det finnes i dag kun én inngang langs hele dette kvartalet og dette er inngangen til rådhuset. Bygningen på andre siden av gaten er fullstendig lukket, der er det ingen innganger og ingen vinduer i første etasje. Dette er likevel et bygg som skal rehabiliteres, og vi håper at dette endres til det bedre. For at Havneparken skal invitere inn nye besøkende bør denne gaten være innbydende

å gå i. I dag kan det virke som om man forlater sentrum når man beveger seg langs denne gaten, og det er ingen tydelige og spennende elementer som peker mot nord. Derfor bør det gjøres tiltak for å gjøre denne gaten mer innbydende, slik at flere vil bli nysgjerrige og oppdage det som Havneparken har å tilby.

figur 74, Viser Elvegata fra Rådhusplassen. Hentet fra Google maps, 2017

7.2.3 Havneparkens uterom som en helhet

Vi la spesielt merke til bekymringen til jurymedlemmet i intervjuet om at Havneparken kan bli “rikingens ghetto”. Med bygningen “Ankeret” som inneholder den dyreste leiligheten solgt i Sandnes med en prislapp på 26,5 millioner kroner (Heimsvik, O & Udem, H, 2021), kan det allerede eksistere en oppfatning om at det er dyrt å oppholde seg i Havneparken. Det er uklart om dette har, eller vil, påvirke folks lyst til å bruke de offentlige uterommene. På den andre siden vil Havneparken ha et bredt utvalg av offentlige tilbud, som restauranter og kantiner, som deles med kontorene i området. Dette kan være med på å tiltrekke flere mennesker til bydelen. Det gjenstår å se om Havneparkens varierte tilbud vil bidra til å redusere bekymringen om Havneparken som en eksklusiv enklave.

Som tidligere nevnt så tilbyr Havneparken et bredt spekter av aktiviteter som appellerer til alle aldersgrupper, inkludert sport, lekeapparater, uteservering og møblering for avslapning. Havneparken er markedsført som et sted der du kan gjøre alt, men det er noe usikkert om det er nok befolkning til å fylle uterommene på ulike tider av døgnet. Dette er også noe jurymedlemmet uttrykket en bekymring over i intervjuet; *“det er ikke nok folk i Sandnes til at*

alle Havneparkens uterom kan befolkes til en-hver tid på døgnet". Kontorene som er planlagt vil bidra til at flere vil jobbe i sentrum, istedenfor utenfor sentrum. Det er lagt inn forbud mot å ha kantiner oppover i etasjene, slik at førsteetasjene og byrommene blir brukt i pausene. Dette kan igjen bidra til at flere også vil bruke byrommene rundt kontortid. Arkitekten understreker at; *"en nøkkelfaktor er at folk ikke bare henger i hagen, men faktisk velger å dra til byen. Fordi de kan få et annet og bedre tilbud der"*. Det er dermed et mål fra arkitektens side at befolkningen er mer delaktig og bruker egen by, ikke bare egen bolig. I tillegg kan de attraktive byrommene bidra til at Sandnes sin befolkning forhåpentligvis blir i byen, uten at de føler et behov for å reise inn til Stavanger som i dag kanskje har mer å tilby. Men hvorvidt befolkningen fra nabobyene reiser inn til Havneparken kun for lek og rekreasjon er usikkert. Hvis uterommene ikke blir befolket fra starten, kan dette ha en negativ innvirkning ved at ingen velger å utnytte dem. Som nevnt i kapittel 2, liker folk å se andre mennesker. Dette øker trygghetsfølelsen og skaper sosiale sammenkomster som en ikke får på privat eiendom. Derfor er det viktig å skape et innbydende miljø med menneskelig aktivitet for å tiltrekke seg besøkende og sikre at uterommene blir brukt. Det er rett og slett ingen som liker å oppholde seg i en død by.

Det er som sagt ingen leiligheter som skal være i første etasje, og de fleste av bygningene inneholder enten kontorer, læringscenter eller andre tjenester som blir brukt på dagtid, og stenger utover kvelden. Det er bekymringsverdig at store vindusflater og mørke rom kan oppleves som utrygt, og dette kan føre til at uterommene ikke blir brukt på kveldstid. Dette kan bli en stor utfordring, spesielt når man tar i betraktning at gode offentlige uterom krever aktivitet gjennom hele døgnet for å øke nettopp trygghetsfølelsen og skape sosiale sammenkomster. Det samme mener kommunedel for Sandnes Sentrum, som ønsker å ha aktivitet gjennom hele døgnet i Sandnes sentrum (Sandnes kommune, 2019, s.10). Ifølge designstrategien til Spacegroup skal de fleste virksomhetene stenge rundt klokken 18.00, og de seneste stenger rundt klokken 23.00. Ettersom det heller ikke skal være leiligheter i første etasje kan en løsning på dette problemet være å ha virksomheter som har åpent lenger. Det kan øke aktiviteten i området rundt på kvelds- og nattestid.

Ankeret vil ha flere slette vegger i første etasje, uten tilhørende vinduer med aktivitet som vender ut mot disse. Det er som sagt ikke leiligheter i første etasje og flere av sidene på bygget har også overheng eller en krage som henger over første etasjen. Det vil dermed ikke

forekomme noen naturlig overvåking av disse veggene, de kan virke øde og forlatte på nattetid og kan innby til graffiti bruk, som igjen kan være med på å senke trykghetsfølelsen.

figur 75. Viser illustrasjon over Ankeret med slette vegger. Foto: Spacegroup, EVE images

For å sikre trykghetsfølelsen, samt universell utforming er god belysning viktig, spesielt på kveldstid når det er mørkt ute. Vi har sett på noen av illustrasjonene at det er tegnet inn lyktestolper og annen belysning, eksempelvis på Sportsplassen og Sjøengen. For resten av området er det ikke klart hvordan belysningen vil bli tilrettelagt. Det er viktig å påpeke at god belysning er spesielt viktig i Norge på grunn av mørketiden på vinteren, for ansiktsgjenkjenning av andre mennesker, synshemmede og generell trykghetsfølelse. Ingen ønsker å bevege seg rundt i et mørkt byrom på kvelden. TEK17 poengterer også at god belysning, dagslys og kunstig belysning øker trykghet og forebygger kriminalitet (Direktoratet for byggkvalitet, 2019) Derfor bør belysning være en større del av skisser og designstrategien og ikke bare et detaljspørsmål som blir tatt opp senere. Hvis man tar hensyn til disse faktorene, kan Havneparken bli en trygg og livlig bydel som tiltrekker seg flere mennesker.

Det kan diskuteres om Havneparken er “estetisk pent” eller ikke, det avhenger av øyet som ser. Ekstern veileder fra Solon Eiendom (pers.med, Osnes, 2023) fortalte at de ønsker å bruke materialer av høy kvalitet, som for eksempel teglstein, for å skape kvaliteter og estetisk tiltalende områder. Riktig fargebruk kan også bidra til å forbedre opplevelsen for de som oppholder seg her, og vi ser at Havneparken har flere farger som brunt, rødt og hvitt. Ved å ikke bare bruke gråtoner, kan Havneparken gi et mer livlig uttrykk.

På regnfulle dager kan et område virke mer grått og trist enn det gjør på solfylte dager. Men Spacegroup har inkludert et forslag for å ta høyde for dette. De har tenkt på hvordan belegget vil se ut når det blir vått, og har foreslått å inkludere “regnpoesi” inngravert i materialet (Spacegroup s. 25). Dette betyr at når det regner, vil poesien bli mer synlig og kan skape opplevelser. Dette kan vi se et eksempel på i figur 76.

figur 76, Viser inspirasjonsbilde over Regnpoesi. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 25

Selv om Spacegroup tilrettelegger for å gjøre området mer attraktivt på regnfulle dager, mener vi at det er begrenset antall områder i Havneparken der man kan søke ly. Basert på illustrasjonene ser det ut som kun Sportsplassen vil tilrettelegge for tak dersom været skulle være dårlig. Ettersom Havneparken er lokalisert på Vestlandet, som er kjent for ustabil vær, hadde det vært en fordel med flere uterom i Havneparken som kunne tilby dette. Dette øker brukervennligheten, og kan sikre at Havneparken blir et sted å oppholde seg uavhengig av værforholdene.

Som vi har sett på sol-skyggeanalysene (figur38), og som også er diskutert i hvert enkelt uterom, har området begrenset med sollys på kveldstid, dette begrunnet høy bygningsmasse. Som tidligere nevnt foreslo konkurranseforslaget først en lavere bebyggelse. Den lave bebyggelsen kunne gjort at solforholdene i Havneparken kunne vært bedre, enn slik den fremstår i dag der det er illustrert høyere bygninger. Bra solforhold er et av de viktigste kriteriene for at folk oppholder seg ute i offentligheten. Spesielt ved stillesittende aktiviteter, ingen ønsker å sitte i stiv kuling eller i skyggen om det finnes andre områder i Sandnes med mindre vind og mer sol. Dette er en av de største utfordringene i Havneparken sett i lys av teorier rundt dette med sollysets betydning. Til tross for at Havneparken får en del skygge av den høye bebyggelsen, er det imidlertid alltid sollys tilgjengelig på et sted i de offentlige

uterommene til enhver tid. Sitter du i Havneparken og merker at solen forsvinner, kan du bevege deg og følge etter solen.

Det er også tydelig i skissene at alle “ledige områder” i Havneparken blir fylt opp med møbler eller beplantning. Mens dette kan bidra til å skape en følelse av fylde og livlighet i området, kan det også føre til en overstimulerende og rotete opplevelse. Dette gjelder spesielt i et område som Havneparken som har offentlige områder som er begrenset i størrelse. For å unngå dette, kunne det vært en idé å la noen områder stå tomme med kun gode underlag, slik at det kan bli et pusterom og en følelse av å ha mer plass å bevege seg på. Dette vil igjen skape en følelse av variasjon og balanse mellom områdene som er møblert eller beplantet og de som er åpne. Det ser ut til at Bydelstorget vil være det eneste rommet som vil ha større åpne overflater og vil kanskje oppleves mindre rotete i forhold til de andre byrommene.

En av Havneparkens største fordeler, er dens sentrale beliggenhet i forhold til Sandnes sentrum og kollektivtilbudet. Bare noen meter ned i gaten ligger det nye rådhuset, og med 10-minutters spasertur kommer en til Langgata, som er handlegaten i Sandnes. I tillegg ligger togstasjonen like i nærheten og folk fra andre bydeler kan ta toget inn til sentrum. Dette kan øke sannsynligheten for at besøkende også vil bruke og besøke de nye offentlige uteområdene.

8. Konklusjon

Denne oppgavens problemstilling var å finne ut hva gode offentlige uterom er, og hva Havneparkens bidrag blir til de offentlige rom. Følger Havneparken anbefalinger om offentlig uterom? Og vil Havneparken være et godt bidrag til Sandnes sentrum?

Studiens resultater indikerer at Havneparkens offentlige uterom vil bli vellykket. Basert på våre observasjoner ser vi at bygningenes størrelse, plassering og høyde har innvirkning på hvor gode uterommene vil bli. Bygningsstrukturen legger til rette for store uterom, og et mangfold av muligheter. Til tross for at etasjehøydene begrenser solinnfallet noe, vil det fremdeles alltid være noe sol tilstede i hvert uterom. Den verste av støyen fra jernbanen vil bli skjermet for av bygningene, likevel vil det være betydelig støymengder i enkelte uterom. Havneparken har også flere egenskaper som gjør at bydelen føles tryggere. Slik som å ha aktive fasader med vinduer og dører på gateplan. En ulempe i området er at det er vanskelig å

bedømme om Havneparken vil ha tilstrekkelig belysning basert på analyserte illustrasjoner. Da det i tillegg kun er næring i første etasje som stenger senest klokken 23.00, kan det være at Havneparken ikke blir brukt på nattestid, noe som strider mot teorien om at en by skal ha konstant liv på gaten gjennom alle døgnet tider, og kommunedelplanen for Sandnes sentrum sine visjoner. Havneparken har en betydelig fordel ved å ha prioritert myke trafikanter. Dette er et unikt trekk som ikke finnes andre steder i Sandnes, og det kan bidra til å gjøre Havneparken til et svært attraktivt område å bo og oppholde seg i. Dette kan også skape en trygg og behagelig opplevelse for beboere og besøkende som ønsker å nyte området til fots. I tillegg til tilrettelegging for myke trafikanter, tilbyr Havneparken også flere tjenester og fasiliteter innen gangavstand. Dette eliminerer behovet for å måtte forlate området med bil for å få dekket ulike behov.

Til tross for noen ulemper konkluderer vi med at Havneparken har en rekke positive aspekter som resulterer i et byområde med mange gode offentlige uterom. Ved å se på hvert enkelt uterom i Havneparken kan man identifisere både positive og negative sider, imidlertid, når man betrakter Havneparken som en helhet, blir det klart at de positive sidene veier opp for de negative. Planen tilrettelegger for universell utforming, skaper flere sosiale arenaer og aktiviteter som passer for mennesker i ulike aldre. Ved å samle funksjoner fører dette til at hvert uterom kan brukes av andre enn bare målgruppen. Så selv om det mulig vil bli noen endringer og justeringer i planen underveis, er det tydelig at det er en ambisjon om å skape gode offentlige uterom av høy kvalitet som vil bidra til å styrke Sandnes sentrum.

9. Kildeliste

9.1 Lover

PBL. (2008). *Plan- og bygningsloven* (LOV-2008-06-27-71). Lovdata.no. Hentet fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71bygningloven>

9.2 Litteraturliste:

Andersen, G. (2020). Kvalitative intervjuundersøkelser. NDLA. Hentet 14.03.23 fra:
<https://ndla.no/nb/subject:1:9bb7b427-3f5b-4c45-9719-efc509f3d9cc/topic:1:432baee9-5671-47ce-870e-48b8fc3b7a42/topic:1:1db7bf3c-3a7b-44af-b632-e3c5ff2a999e/resource:201ce19e-7011-49a6-b415-91fd42d5dfe9>

Arctander, S. (2011). Veileder for illustrasjoner i plansaker. *Plan vol.43 utg.2 s.42-45*. Hentet 13.04.23 fra: <https://www-idunn-no.galanga.hvl.no/doi/full/10.18261/ISSN1504-3045-2011-02-11>

Asplan viak & Spacescape. (2016). *Uterom i tett by*. Asplan viak og Spacescape.

Carmona, M., Tiesdell, S., Heath, T. & Oc, T. (2010). *Public places, urban spaces: The dimensions of urban design*. (utg.2). Routledge.

Direktoratet for byggkvalitet. (2022). Når gjelder byggteknisk forskrift (TEK17)? Hentet 21.02.23 fra:
<https://dibk.no/bygge-eller-endre/arbeid-pa-eksisterende-bygg/nar-gjelder-byggteknisk-forskrift-tek17>

Direktoratet for byggkvalitet. (u.å). Byggteknisk forskrift (TEK 17) med veiledning. Direktoratet for byggkvalitet. Hentet 12.04.2023 fra:
<https://dibk.no/regelverk/byggteknisk-forskrift-tek17>

Dyrhaug, E. (2022). *Design*. Store norske leksikon på snl.no. Hentet 13.04.23 fra:
<https://snl.no/design>

Fiskaa, H. (2014). *Fysisk detaljplanlegging*. Institutt for byforming og planlegging. NTNU.

Gehl, J. (2007). *Livet mellom husene, Udeaktiviteter og udemiljøer*. 6.utg. Arkitektens forlag.

Gunnarsjaa, A. (2021) *Uterom*. Hentet 13.04.23 fra:

<https://snl.no/uterom>

Guttu, j. (2008). 10 sjekkpunkter for utendørs boligkvalitet i by. (NIBR Notat 2008,106).

Norsk institutt for by- og regionforskning.

Husbanken & Universell utforming AS. (2017). *Inkluderende uterom som stimulerer til aktivitet*.

Høiback, H. (2021). *Strategi*. Store norske leksikon på snl.no. Hentet 13.04.23 fra:

<https://snl.no/strategi>

Isdahl, B. (2007). *På taket, i gården, i parken*. Husbanken og Norsk Form.

Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of American Cities: The Uses of Sidewalks: Safety*.

Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W., Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. (1. utg) Universitetsforlaget.

Klima- og miljødepartementet. (2021). *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging*. Regjeringen.no. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinje-for-behandling-av-stoy-i-arealplanlegging/id2857574/>

Kommunal- og distriktsdepartementet. (2022). *Sandnes er Noregs mest attraktive by*.

Regjeringen.no. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/sandnes-er-noregs-mest-attraktive-by/id2913627/>

Kommunal- og distriktsdepartementet. (u.å.) Verktøy og ressursmiljøer. Regjeringen.no.

Hentet fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/by_stedsutvikling/verktoy_ressursmiljoer/id2907564/?expand=factbox2907580

Kommunal- og distriktsdepartementet. (u.å.). *Reguleringsplanveileder*. Hentet 13.04.23 fra:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/reguleringsplanveileder/id2609532/?ch=6>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. (2016). *Byrom- En idéhåndbok*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal.

Lid, M, I. (2021) *Universell utforming*. Store norske leksikon på snl.no. Hentet 14.04.23 fra:

https://snl.no/universell_utforming

Miljødirektoratet. (2012). Veileder om behandling av støy i arealplanlegging, M-2061. Hentet fra:

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/forurensning/stoy/for-myndigheter/veileder-om-behandling-av-stoy-i-arealplanlegging/>

Miljøverdepartementet. (2011). *Reguleringsplan - Utarbeiding av reguleringsplaner etter plan og bygningsloven*. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/0f066ff0c1b84446bc7a886402dca611/t-1490.pdf>

Oslo kommune. (2012). *Prosjektbeskrivelse - Lydlandskap og friluftsliv i by, Et fellesprosjekt om gode lydlandskap og at aktivt nærfriluftsliv i byområder*. Bymiljøetaten og Plan- og bygningsetaten. Oslo.

Sandnes kommune (2011) *Kommunedelplan for sentrum 2011 - 2025*. Hentet 12.04.2023 fra:

https://plnstoragejbyz5.blob.core.windows.net/sandnes1108/2010122/Dokumenter/Gjeldende_bestemmelser_2010122.pdf?sv=2021-12-02&se=2023-05-20T15%3A48%3A08Z&sr=b&sp=r&sig=LoorLa92ZmfGdyTEb7rCcMyYV3AmSQ5XIbQOYayJVI%3D

Sandnes kommune (2019). *Kommunedelplan for sentrum 2019 - 2035*. Hentet 13.04.2023 fra: https://www.sandnes.kommune.no/globalassets/tekniskeiendom/samfunnsplan/kommunedelplan-sentrum/vedtatt-plan-2019-juridiske-dokument/nett-temakart-vedtatt-av-kommunestyret-full_size16.12.2019.pdf

Schmidt, L. (2008). Virkemidler for bedre uterom i byboligprosjekter, Innspill til Miljøverndepartementet. (NIBR rapport 2008:111). Norsk institutt for by- og regionforskning.

Schmidt, L. (2009). Fortett med vett. *Kart og Plan*. Vol 69. s. 8-18.

Solon Eiendom. (2022). Ankeret. Hentet 27.04.23 fra: https://www.havneparkensandnes.no/wp-content/uploads/2022/01/ankeret_prospekt_250122.pdf

Solon Eiendom. (2022). *Havneparken i Sandnes- navnet som forplikter*. Hentet 20.04.23 fra: <https://soloneiendom.no/2022/02/11/havneparken-navnet-som-forplikter/>

Stavanger Kommune. (2022). Norm for utomhusanlegg. Hentet 28.04.23 fra: <https://www.stavanger.kommune.no/bolig-og-bygg/norm-for-utomhusanlegg/>

Storsul, T. (2012). Kvalitative intervju og observasjon. Universitetet i Oslo. <https://www.uio.no/studier/emner/hf/imk/MEVIT2800/v12/undervisningsmateriale/7kvalitativeintervju.pdf>

Tjora, A. (2021). Kvalitative forskningsmetoder i praksis. (4. utg.). Gyldendal.

Van Nes, A., and Yamu C. (2021). *Introduction to Space Syntax in Urban Studies*. Springer Nature. Hentet fra: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/978-3-030-59140-3.pdf>

9.3 Aviser og tidsskrift

Arkitektur. (2014, 7.mai). Space Group tegner nye Sandnes. Arkitektur.no. Hentet 20.04.23 fra: <https://www.arkitektur.no/aktuelt/byutvikling/space-group-tegner-nye-sandnes/>

Birkemo, A. (2016, 1.april). Nå fylles første bygning i Havneparken. Rogalands avis. Hentet 20.04.23 fra: <https://www.dagsavisen.no/rogalandsavis/nyheter/stavanger/2016/04/01/na-fylles-forste-bygning-i-havneparken/>

Byggindustrien. (2014, 28. april). Spacegroup vant konkurransen om Havneparken i Sandnes. Bygg.no. Hentet 20.04.23 fra: <https://www.bygg.no/space-group-vant-konkurransen-om-havneparken-i-sandnes/1193027!/>

Christensen, Y. B. (2019, 25. november). Roper varsko om plastdekke på lekeplasser. Naturvernforbundet. Hentet 02.05.23 fra: <https://naturvernforbundet.no/plast-og-furensning/roper-varsko-om-plastdekke-pa-lekeplasser/>

Edwardsen, I. (2022, 2. oktober). Vil ha forbud mot gummi på lekeplasser: – Helt uakseptabel plastforurensning. NRK. Hentet 02.05.23 fra: <https://www.nrk.no/norge/naturvernforbundet-har-fatt-nok-av-gummi-pa-lekeplasser.-vil-ha-et-forbud-1.16102304>

Holmen M. W. (2022, 4. april). Ingen vil bygge havne-badet i Sandnes. Stavanger aftenblad. Hentet 29.04.23 fra: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/oWawbW/ingen-vil-bygge-havnebadet-i-sandnes>

Johnsen, C. A. (2021, 21. juni). Havnebad i Sandnes er vedtatt – dette er planene. Stavanger Aftenblad. Hentet 29.04.23 fra: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/bnRp7e/havnebad-i-sandnes-er-vedtatt-dette-er-planene>

Musjél, E. (2022, 26.oktober) Tre år etter flytting står det fortsatt «Sandnes rådhus» på kommunens gamle tilholdssted. Stavanger Aftenblad. Hentet 20.04.23 fra: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/O88xAl/tre-aar-etter-flytting-staar-det-fortsatt-sandnes-raadhus-paa-kommunens-gamle-tilholdssted>

Norsk byggebransje. (u.å.) Ovalen - eksklusive leiligheter midt i byen. Hentet 20.04.23 fra: <https://norskbyggebransje.no/vestlandet/ovalen-sandnes>

Olsen, J. T. R. (2018, 9. august). Sandnes dyreste leilighet til salgs i byens første høyhus. Stavanger Aftenblad. Hentet 05.05.23 fra: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/J1A344/sandnes-dyreste-leilighet-til-salgs-i-byens-foerste-hoeyhus>

Ramsdal, Å. T. (2021, 20. april). Utsatt parkeringshus kan gjøre det vanskeligere for salg i Havneparken. Stavanger Aftenblad. Hentet 09.04.23 fra: <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/Kyg5rX/utsatt-parkeringshus-kan-gjoere-det-vanskeligere-for-salg-i-havneparken>

Sandnes Tomteselskap. (u.å). Om oss. Hentet 20.04.23 fra: <https://www.sandnes-tomteselskap.no/om-oss>

Vik, U., Fønnebø, B., Langholm, G., Skaug, H. N., Neegaard, H., Sandbakken, M., Osnes H., Byhring, A., Hagen, A., Jørgensen, K., Synnes, K., Botnen, S. S., Solheim, E., Tuset, E.. (2019, 13. desember). Plastdekke i barns lekemiljøer - til beste for hvem? Barnehage.no. Hentet 02.05.23 fra: <https://www.barnehage.no/miljo-plast/plastdekke-i-barns-lekemiljoer---til-beste-for-hvem/137818>

9.4 Plandokument

Norconsult. 2020. *Illustasjonsnotat: Havneparken i Sandnes landskapsplaner 2. Etappe, 2. Enterprise. u.o.*

Sandnes kommune. 2019. *1. gangsbehandling: Plan 202009 - Detaljregulering for Havneparken , delfelt S3-S4. PlanID 2015113*

Sandnes kommune. 2019. *Designstrategi for byrom. Utviklet av Spacegroup. PlanID 2015113.*

Sandnes kommune. 2019. *Illustrasjonsheftet_delfelt FKT_1. PlanID 2015113.*

Sandnes kommune. 2019. *Illustrasjonsheftet_delfelt FKT_2. PlanID 2015113.*

Sandnes kommune. 2019. *Områdeplankart. PlanID 2015113.*

Sandnes kommune. 2019. *Støyrappport områderegulering Havneparken. PlanID 2015113.*

Spacegroup. 2015. *Konkurransforslag. u.o.*

9.5 Figurliste

Figur 1, Viser områdets avgrensning, egenprodusert. Flyfoto fra: Norge i bilder.....	2
Figur 2, viser gangavstand for ulike aldere. Hentet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2016, s.30.....	9
Figur 3, viser Kommunedelplanen for Sandnes sentrum, hentet fra Sandes kommune 2019: https://www.sandnes.kommune.no/globalassets/tekniskeiendom/samfunnsplan/kommunedelplan-sentrum/vedtatt-plan-2019-juridiske-dokument/plankart-vedtatt-av-kommunestyret-16.12.2019.pdf	13
Figur 4, viser eksempel på 2-stegsanalyse, Van nes & Yamu, 2021, s.42.....	22
Figur 5, viser gateprofiler, Van nes & Yamu, 2021, s.18.....	23
Figur 6, viser eksempel på konstituerte gater, Van nes & Yamu, 2021, s.115.....	24
Figur 7, Viser grad av konstituerte gater, Hentet fra Van nes & Yamu, 2021. s. 116.....	25
Figur 8, Viser områdets avgrensning, Viser områdets avgrensning, Egenproduser. Flyfoto fra: Norge i bilder 2022	26
Figur 9, Viser Havneparkens lokasjon i forhold til sentrum med målpunkter, Flyfoto fra: Norge i bilder 2022	26
Figur 10, Viser oversiktsbilde i fugleperspektiv over Havneparken fra konkurranseforslaget 2015 ..	28
Figur 11, Viser snitt av Sportsplassen med Ankeret og læringscenteret, Hentet fra konkurranseforslaget 2015.....	28
Figur 12, Viser snitt av Lekeplassen med terrengforskjeller, lamellbebyggelse og kvartalbebyggelse. Hentet fra konkurranseforslaget 2015.....	28
Figur 13, Viser illustrasjonsplanen over Sportsplassen og Lekeplassen. Hentet fra konkurranseforslaget 2015.....	29
Figur 14, Viser illustrasjonsplanen over Sportsplassen og Lekeplassen. Hentet fra konkurranseforslaget 2015.....	29
Figur 15, Viser læringscenteret (FK1). Hentet fra Stavanger Aftenblad. Foto: Ramsdal, 2021	30
Figur 16, Viser områdeplankart for "Områderegulering for midtre del av Havneparken, sentrum", Plan ID 2015113, 2019.....	31
Figur 17, Viser området slik det er i 2022. Flyfoto fra: Norge i Bilder 2022.....	33
Figur 18, Viser hvor de offentlige uterommene skal ligge i Havneparken. Utklipp fra Designstrategien for byrom, s. 4. 2019.....	34
Figur 19, Viser inspirasjonsbilder over Sjøengen. Utklipp fra Designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 18.....	35
Figur 20, Viser oversiktsbilde over Sjøengen. Prosjektert av Norconsult, 2020.....	35
Figur 21, Viser illustrasjon over Sjøengen. Prosjektert av Norconsult, 2020.....	36
Figur 22, Viser inspirasjonsbilder for Sportsplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 10.....	36
Figur 23, Viser illustrasjon over Ankeret. Foto: Spacegroup, EVE images. Hentet fra https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/oAXx8K/her-kan-sandnes-faa-ny-boligprisrekord	37
Figur 24, Viser illustrasjon over deler av Havneparken med Sportsplassen. Hentet fra digitalt salgsprospekt, Solon Eiendom 2022.....	37
Figur 25, Viser illustrasjon Sportsplassen i forhold til innkjøring til Ankeret. Landskapsplan av Norconsult, 2020.....	38

Figur 26, Viser illustrasjon over Sportsplassen sin beliggenhet sett ovenfra. Landskapsplan av Norconsult, 2020	38
Figur 27, Viser illustrasjon over Sportsplassen med takmøblering, Landskapsplan av Norconsult, 2020	38
Figur 28, Viser inspirasjonsbilder for bydelstorget. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 12.	39
Figur 29, Illustrasjon viser størrelsesforholdet av FKT2 med Bydelstorget. Hentet fra illustrasjonshefte_delfelt_FKT2, 2022.....	40
Figur 30, Viser inspirasjonsbilder for Havnepromenaden. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 20	41
Figur 31, Viser inspirasjonsbilder for Lekeplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 14.....	41
Figur 32, Viser illustrasjon av FKT2 med Lekeplassen. Hentet fra illustrasjonshefte_delfelt_FKT2, 2022	42
Figur 33, Viser inspirasjonsbilder for Sjøbadet og Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 22.....	42
Figur 34, Viser inspirasjonsbilder for Sjøhagen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 16	43
Figur 35, Viser utomhusplanen for Sjøbadet og Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019 s. 23	44
Figur 36, Viser inspirasjonsbilder for Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 22.....	44
Figur 37, Viser temakart over aktive fasader over Havneparken. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 6	45
Figur 38, Viser sol-skygge analysen over Havneparken. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 9.....	46
Figur 39, Viser støysoner fra jernbanen med røde og gule soner over Havneparken. Hentet fra: Sandnes kommune, Plan ID 2015113, 2019, s. 13.....	47
Figur 40, Viser antall tog som kjører gjennom Sandnes per døgn. Hentet fra: Sandnes kommune, Plan ID 2015113, 2019, s. 9	48
Figur 41, Viser 2-steps analyse utført over Sandnes sentrum. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum.	49
Figur 42, Viser gateprofiler analyse utført over Sandnes sentrum. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum	50
Figur 43, Viser Elvegata fra Rådhusplassen. Hentet fra Google maps, 2017.....	50
Figur 44, Viser konstituerte gater med dører og vinduer på gateplan i Havneparken. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum.....	51
Figur 45, Viser konstituerte fasader i Havneparken. Egenprodusert. Kart hentet fra kommunedelplanen for Sandnes Sentrum	52
Figur 46, Viser hvor de offentlige uterommene skal ligge i Havneparken. Utklipp fra Designstrategien for byrom, s. 4. 2019.....	58
figur 47, , Viser utomhusplanen for Sjøengen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 19	59
figur 48, Viser teknisk infrastruktur, privat bilde	60
figur 49, Viser teknisk infrastruktur, privat bilde.....	60
figur 50, Viser teknisk infrastruktur, privat bilde	60
figur 51, Viser Sjøengen i 2023, privat bilde	60
figur 52, , Viser illustrasjon over Sjøengen. Landskapsplan av Norconsult, 2020	61

figur 53, Viser sol-skygge analyse over Havneparken, Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s.9	61
figur 54, Viser utomhusplanen for Sportsplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 11	62
figur 55, Viser illustrasjon over belysning og møblering på Sportsplassen. Hentet fra: Landskapsplan av Norconsult, 2020.....	63
figur 56, Viser takmøblering på Sportsplassen. Hentet fra: Landskapsplan av Norconsult, 2020	64
figur 57, Viser forholdet mellom bygningene og Sportsplassen. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2.....	65
figur 58, Viser utomhusplanen for Bydelstorget. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 13	66
figur 59, Viser forholdet mellom bygningene og Bydelstorget. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2.....	67
figur 60, Viser utomhusplanen for Havnepromenaden. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 21	68
figur 61, Viser inspirasjonsbilder for Havnepromenaden. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 20	69
figur 62, Viser Sol-skygge analysen med Havnepromenaden markert. Egenprodusert. Analysen hentet fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 9.....	69
figur 63, Viser utomhusplan for Lekeplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 15	70
figur 64, Viser forholdet mellom bygningene og Lekeplassen sett mot sørvest. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2.....	71
figur 65, Viser Sol-skygge analysen med Lekeplassen markert. Egenprodusert. Analysen hentet fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 9.....	72
figur 66, Viser utomhusplanen for Sjøhagen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 17.	73
figur 67, Viser utomhusplanen for Sjøbadet og Sjøplassen. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 23	74
figur 68, Viser Kranen i 2023, privat bilde.....	74
figur 69, Viser buss- og sykkelvei i Jernbaneveien, Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT1	75
figur 70, Viser hvor fotgjengere kan bevege seg i Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 7	76
figur 71, Viser hvor varelevering kan kjøre i Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 7	76
figur 72, Viser hvor bilder og utrykningskjøretøy kan kjøre i Havneparken. Utklipp fra designstetegien, Spacegroup, 2019, s. 7	76
figur 73. Viser perspektiv fra Elvegata inn mot Bydelstorget. Hentet fra: illustrasjonshefte_delfelt_FKT2.....	77
figur 74, Viser Elvegata fra Rådhusplassen. Hentet fra Google maps, 2017.....	78
figur 75, Viser illustrasjon over Ankeret med slette vegger. Foto: Spacegroup, EVE images. Hentet fra: https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/oAXx8K/her-kan-sandnes-faa-ny-boligprisrekord	80
figur 76, Viser inspirasjonsbilde over Regnpoesi. Utklipp fra designstrategien, Spacegroup, 2019, s. 25.....	81

10. Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Spørsmål til jurymedlem i bedømmelseskomiteen

Briefing

Takk for at du tar deg tid til å møte oss. Dette intervjuet vil bli en del av vår Bacheloroppgave. Oppgavens problemstilling er som følger; “Hva er gode offentlige uterom, og hva er Havneparken sitt bidrag til de offentlige rom?”

Vi ønsker å prate med deg for å få et innblikk i hvorfor dette prosjektet ble valgt, og synes derfor det er interessant å høre din side av denne saken. Vi er interessert i hvordan dere arbeidet under prosessen, hva dere la til grunn i konkurransen, og hvordan en bedømmelsesprosess fungerer. Spesielt med tanke på uterommene og illustrasjonene, og hvordan disse vurderes.

Vi gjør deg oppmerksom på at om du ønsker å trekke tilbake dette samtykket kan dette gjøres når som helst over telefon eller mail.

Innledende

- Hvilken stilling hadde du under konkurransen?
- Hvordan fikk du muligheten til å være med i bedømmelseskomiteen?

Konkurransen

- Hva var tema for konkurransen? Hva var fokuset?
- Hvordan/hvorfor skilte Solon sitt forslag seg ut fra de andre?
- Hva la dere vekt på når dere valgte en vinner?
- Var det uenighet blant komiteen om hvem som hadde det beste forslaget?

Generelt

- Når du tenker på Havneparken og planene som ligger for prosjektet, hvordan synes du uteoppholdsområdene ser ut?
- Hva mener du Sandnes mangler i dag? Kan den nye Havneparken tilfredsstillende disse manglene?
- Tror du den nye Havneparken vil bli et område folk velger å dra til for å være sosiale?
- Hva legger du i et sosialt uterom?
- Hva er et godt uterom?
- Hva tenker du er et godt område å oppholde seg i?
- Hva syntes om funksjonsblanding i første etasje? Leiligheter, næring, publikumsrettede tjenester?
- Hvis du hadde hatt frie tøyler til å endre noe ved prosjektet, er det noe du ville tilført/ endret?
- Tenker du at det er realistisk å oppnå planen, økonomisk?
- Er det noe du ønsker å legge til?

Spørsmål til planlegger/arkitekt i Spacegroup

Briefing

Takk for at du tar deg tid til å møte oss. Dette intervjuet vil bli en del av vår Bacheloroppgave. Oppgavens problemstilling er som følger; “Hva er gode offentlige uterom, og hva er Havneparken sitt bidrag til de offentlige rom?”

Vi ønsker å intervjuer deg om dette prosjektet fordi vi ønsker et innblikk i planleggingsprosessen av uterommene i Havneparken. Hvilke tanker som ligger bak illustrasjonene, og hvordan det arbeides med illustrasjoner og utomhusplaner underveis i planleggingen.

Vi gjør deg oppmerksom på at om du ønsker å trekke tilbake dette samtykket kan dette gjøres når som helst over telefon eller mail.

Innledende

- Hva slags stilling har du?
- Hvilken rolle pleier du å ha i planlegging?
- Hvor involvert er/var du i dette prosjektet?

Design

- Hva mener du er gode offentlige områder? og har Havneparken dette?
- Hva var ditt utgangspunkt i planleggingen av Havneparken?
 - Hadde du egne tanker om utforming og hvordan det burde bli til slutt.
- Hvilke prinsipper er brukt ved utformingen?

Utomhusplan og illustrasjoner for uteområdet

- Hva er en utomhusplan/landskapsplan?
- Hva tenker du er hovedformålet med illustrasjonene?
- Hvordan ble illustrasjonene brukt for å fremme deres forslag under konkurransen?
- Pleier illustrasjoner å bli revidert i løpet av prosessen? Ble deres det?
- Hvordan er sammenhengen mellom illustrasjonsplan og utomhusplan, og kan de avvike hverandre?
- Skjer det ofte avvik fra tegninger til det ferdigstilte uterommet? Hva er isåfall årsaken til dette?
- Er en utomhusplan bindende?
- Blir uterommene fulgt opp etter de er ferdigstilt?
- Hvor realistiske vil du si illustrasjonene og utomhusplanen til Havneparken er?

Uterom

- Hvordan tenker dere at folk skal bruke dette rommet? På nettsiden til Havneparken står det at område skal bli sosialt, hva legger dere i dette?
- Hvilke funksjoner har de planlagte uterommene som vil bidra til at folk vil oppholde seg her? Hvem tror dere vil være brukerne av de uterommene?
- Hvilke tanker har du om uterommene?
- Hvordan tror du prosjektet vil bidra til byrommet? På hvilken måte?

- Hvilke funksjoner forventes det i første etasjene og hvordan vil dette bidra til et byliv til forskjellige tider i døgnet? Hva er dine tanker om at det kun er næring i første etasje?
- Hvorfor er det ikke planlagt leiligheter/boliger i første etasje? Kommunens bestemmelser tillater ikke dette, men hva er deres tanker om dette?
- Hva tenker du er et godt område å oppholde seg i?
- Hvis du hadde fått frie tøyler i dette prosjektet - er det noe du ville tilføre/ endret?
- Hva er den største utfordringen for å skape et godt uterom?
- Er det noe du ønsker å tilføre/legge til?